

СВЕТОВЕН БЕСТСЕЛЪР

ПЪТЯТ

Кормак Маккарти

НАГРАДА "ПУЛИЦЪР" 2007 г.

КОРМАК МАККАРТИ ПЪТЯТ

Превод: Станимир Йотов

chitanka.info

ЗАЩОТО ТЕ НОСЯТ ОГЪНЯ

„Прозата в тази книга е толкова красива и сурово съдържана, че се чете като пророческо ридание. Изключителен разказ за човечеството в руини, който всички ние трябва да прочетем.“

Дейли Мейл

„Пътят“ е разтърсващ разказ за времето, когато цивилизацията и природата са мъртви. Баща и син пътуват през изпепелената Америка на юг към океанския бряг — дни, месеци, години. Нищо не помръдва сред опустошения пейзаж освен носената от вятъра пепел. Те имат само дрехите на гърба си, оскъдни запаси храна и един пистолет, с който да се бранят от варварските шайки канибали по пътищата. Но залогът на това пътуване не е само тяхното оцеляване, защото мъжът и момчето носят огъня на целия човешки род и съдбата на целия свят зависи от баланса на безнадеждната им мисия.

В „Пътят“ отекват отгласи от „Робинзон Крузо“, „Повелителят на мухите“ и „Книгата на Йов“ и едновременно с това тази гениална творба има свой несравним стил и послание. Това е книга за нежността, която стои над всичко. Светът е унищожен, но въпреки цялата разруха, остава тънката нишка на надеждата — дори в края на всички неща...

„Покоряваща и неустойима творба. Ще зърнете картини от най-прекрасното и най-ужасното в човешката участ, в най-тъмния ѝ час.“

Буклист

„Завладяваща и затрогваща човешка история, която изследва дълбините на отчаянието и варварството, поставени до висотите на любовта, нежността и саможертвата. Маккарти е нанесъл големия си удар — тази история е красива, хипнотична и ужасяващо реална!“

„Ню Стейтсман“

„Това е кулминацията в творчеството на Маккарти. Неговата пестелива философска проза отново е омагьосваща, както и неподражаемият му талант да описва брутални сблъсъци. Това е дълбок, мъдър и важен роман, поднесен като дар.“

„Тайм Аут“

„Кормак Маккарти разголва Америка — и стила си — до една постапокалиптична сърцевина в този разказ за рода, любовта и загубата, в който отекват библейски резонанси.“

„Индипендънт“, Книги на годината

„Ние се нуждаем от Маккарти, за да си представим съдбата на човешка душа. Онова, което той описва, е странно, ужасяващо, нежно и в крайна сметка поразително.“

„Ню Йорк Таймс“

„Постатомен апокалиптичен роман, какъвто не сме виждали никога досега. Черна книга с удивителни пасажии, която се чете като Самюел Бекет, който е решил да надмине Харлан Елисън.“

„Чикаго Трибюн“

„Творба с такава ужасяваща красота, че няма да можете да вдигнете глава от страниците. Тя ще ви остави без дъх.“

„Таймс“

„Маккарти доказва, че е един от най-големите живи американски писатели.“

„Таймс“

„Хипнотизираща... забележителна със своята дълбочина, съпричастност и проникновеност. В тази книга има много образи, които ще ви преследват и ще се явяват отново и отново в ума ви.“

Себастиан Шекспир, „Литеръри Ривю“

„При четенето на Маккарти винаги има нещо като екстаз — екстаз, който е толкова отвъд думите, че прави излишно дори едно изречение като това. Но там има също и покъртителна мъка.“

Ниъл Грифитс, „Дейли Телеграф“

„Обсебващ и тревожен роман, който би трябвало да прочетете наведнъж, стига да можете да понесете силата на пълното му въздействие. «Пътят» е важна книга, която описва най-лошото и най-доброто, на което са способни хората.“

„Дейли Експрес“

„Маккарти е майстор на американската литература и този изключително суров, но смайващо бляскав роман е най-хубавото нещо, което е писал досега. Шокиращ, но невероятно затрогващ разказ, който по един съвършен начин разкрива какво се крие в сърцето на цялото човечество.“

„Биг Ишу“

„Грандиозен роман... Образите продължават да те навествят дълго, след като си го оставил.“

„Скотлънд он Сънди“

„Омагьосващият роман на Маккарти — малък, но страховито концентриран — е шедьовър, който скоро ще бъде смятан за класика. Неговата тежест и сила са безспорни. Маккарти не може да пише по друг начин, освен красиво.“

„Хералд“

СТАНИМИР ЙОТОВ

ПРЕДГОВОР

В КРАЯ НА ВСИЧКИ НЕЩА

В „Пътят“ мъж и дете вървят през студения, мрачен и осеян с пепел пейзаж на един постапокалиптичен свят. Двама от последните оцелели на земята, чиито имена и възраст не научаваме до края. Това е максимално простата сюжетна линия на този роман, която се свежда до екзистенциалната необходимост на един баща да запази живота на своя син. Той иска да съхрани и надеждата му в един свят, в който няма място за живот и надежда. Ден след ден, те вървят на юг по пътя, водени от неумолимия импулс да се движат. Романът е съставен от няколко тин изолирани момента, откъслечни диалози и епизоди на действие, но в тази проста рамка постепенно се разгръща една покъртителна история, която звучи като древен мит. Библейските реминисценции и образност се преплитат с отгласи от древногръцката трагедия в този хуманистичен разказ за обичта и отчаянието. Представете си, че се намирате в обречен свят без бъдеще, в „който прокуденото слънце обикаля земята като скърбяща майка с лампа“, някъде зад хребета се издигат огньовете на диви канибалски култове, а до вас е едно дете, чийто живот трябва да съхраните. Представете си, че скоро то ще остане само сред този зловещ пейзаж и ще се докоснете до разтърсващия емоционален заряд на този роман. И точно в това е магическата сила на „Пътят“, който черпи патоса си от най-изконните чувства, присъщи на човешките същества. Обичта и болката. „Всичко красиво, прекрасно и скъпо за нечие сърце има общ произход в болката. И всички тези неща са родени в мъка и пепел“, казва авторът на едно място в книгата, и сетне вдига воала, за да ни покаже един баща, който шепне до спящото си момче: „Аз имам теб.“

Героят обитава свят, в който не е останало нищо от онова, което е познавал:

Той лежеше и слушаше как водата капе от клоните на дърветата. Студът и тишината. Суровите странстващи ветрове разнасяха пепелта от доскорошния свят сред пустошта. Събираха я на вихрушка и я разпиляваха отново. Всичко беше откъснато от котвата си. И сега летеше в пепеливия въздух, трептящо и мимолетно. Само сърцето ми да беше от камък.

Понякога го спохождат прозрения за зловещата реалност, която го обгражда:

Излезе навън под сивата светлина и за един кратък миг прозря абсолютната истина за света. Студеното неумолимо кръжение на незавещаната земя. Непреклонен мрак. Слепите кучета, теглещи колесницата на слънцето, продължаваха своя бяг. Съкрушителната черна празнота на вселената. И някъде две преследвани животни трепереха като лисици в леговището си. Време на заем, свят на заем и очи на заем, с които да бъде ожален.

И когато волята бъде разколебана, когато мракът надвисне, и безсилието стане непоносимо, идва контрапунктът на обичта, която те заставя да продължиш да живееш: „Моето сърце — каза той. — Моето сърце... Знаеше, че момчето беше единственото нещо, което стоеше между него и смъртта.“

Именно това странно люшкане от отчаянието към обичта и сетне обратно към отчаянието поражда патоса, който нажежава повествованието до бяло и го извисява до висотите на древен богоборчески мит: „Там ли си? — прошепна мъжът. — Ще те видя ли най-накрая? Имаш ли шия, за да те удуша? Имаш ли сърце? Проклет да си навеки, имаш ли душа? О, Господи, прошепна той. О, Господи.“

* * *

Маккарти не обяснява какво е довело до глобалния катаклизъм, унищожил света. Дава ни само един щрих, който ни оставя да гадаем какво се е случило: „Часовниците спряха в 1:17. Дълъг лъч светлина и после серия от глухи сътресения.“ Метеор? Вулканично изригване? Ядрена катастрофа? Читателите няма да получат отговор. Какво е станало след това? Тук Маккарти отново е пестелив, рисувайки обсебващи картини от ранните дни на апокалипсиса: „Призори хората лежаха по тротоарите полуизгорели, от дрехите им се издигаше дим... Година по-късно започнаха пожарите по планините и налудничавите напеви. Крясъците на жертвите. Денем набиваха хора на колове покрай пътя. Какво бяха сторили те?“ Въпреки своята абстрактност и неопределеност, „Пътят“ постепенно се превръща в безмилостно предупреждение за сянката, която е надвиснала над нашата цивилизация и за това колко крехко е всичко. Според някои критици романът на Маккарти е странно сечение между алегоричните притчи на Самюел Бекет и Жосе Сарамаго и хорър историите на Джордж Ромеро. Но онова, което отличава „Пътят“ от „Нощта на живите мъртви“ и не позволява да четем книгата като римейк на филм на ужасите, е богатството и красотата на стила и хуманизмът.

Езикът, с който Маккарти рисува страховитите си видения, е екстатичен и екзалтиран, благодарение на което от романа струи светлина въпреки мрачните пейзажи и епизоди. В „Пътят“ има пасажи, които се отличават с такава изключителна лирическа красота, че в ума се включват някакви невроестетически вериги, които пораждат същото чувство, каквото човек изпитва, когато се спре пред прекрасна картина в галерията. Учудващо е съчетанието на изящната лиричност с ужасяващата образност на картините, в което може би се крие и стилистичното тайнство на Маккарти. Песимизмът наистина доминира тук и в същото време читателят вижда отвъд него. Това е изкуство, което едновременно плаши и вдъхновява. Хипнотичната проза на Маккарти притежава свойството да улавя неуловимото: надеждата пред лицето на безнадеждността, ефирната природа на съществуването, изчезващите светове, които всички ние носим в себе си. Макар фокусът да е постоянно върху двама безименни пътници, ние постепенно осъзнаваме, че те носят огъня на целия човешки род и съдбата на целия свят зависи от баланса на тяхната безнадеждна мисия. В „Пътят“ отекват отгласи от „Робинзон Крузо“, „Повелителят

на мухите“ и „Книгата на Йов“ и въпреки това тази гениална творба има свой стил и послание, които я правят уникална и неповторима. Това е книга за нежността, която стои над всичко. Светът е унищожен, но въпреки цялата разруха, остава тънката нишка на надеждата — дори в края на всички неща...

От преводача

Когато се събуди в гората, в тъмнината и студа на нощта, той протегна ръка, за да докосне детето, което спеше до него. Нощите бяха по-тъмни от мрака, а всеки следващ ден по-сив от предишните. Като началото на някаква студена глаукома, която замъгляваше света. Ръката му се издигаше и спускаше леко с всеки скъпоценен дъх. Той отметна найлоновата мушама, надигна се сред купчината вонящи връхни дрехи и одеала и потърси на изток някаква светлина, но такава нямаше. В съня, от който се беше събудил, мъжът се бе залутал в странна пещера, воден за ръка от детето. Светлината играеше върху влажните варовикови стени. Като поклонници от древна легенда, погълнати и изгубени сред вътрешностите на гранитен звяр. Дълбоки каменни тръби като на орган, където водата капеше и пееше, отброявайки равномерно и непрестанно минутите, дните и часовете на земята. И в далечния край на пещерата едно създание надигна мократа си паст от каменното езеро и се загледа в светлината с мъртвешкибелите си незрящи очи като яйца на паяк. Сетне завъртя глава ниско над водата, сякаш за да улови миризмата на онова, което не можеше да види. Голо, бледо и прозрачно, чудовището стоеше приведено, а алабастровите му кости хвърляха сянка върху скалите зад него. Червата му, туптящото му сърце. Мозъкът, който пулсираше в матовата стъклена камбана. То разтърси глава наляво-надясно, простена тихо, обърна се и потъна безшумно в мрака.

С първата сивкава светлина на деня той стана, остави момчето да спи и тръгна по пътя. Сетне приклекна и се загледа на юг. Гола, мълчалива, безбожна земя. Предполагаше, че е октомври, но не беше сигурен. От години не поддържаше календар. Пътуваха на юг. Нямаше да оцелеят тук още една зима.

Когато стана достатъчно светло, че да използва бинокъла, той огледа долината. Нещата постепенно изплуваха в утринния мрак. Меката пепел се виеше над асфалтовата настилка. Проучи каквото можа. Няколко участъка от пътя надолу сред мъртвите дървета. Търсеше да види нещо като цветно петно. Някакво движение. Следа от издигащ се дим. Мъжът свали бинокъла, дръпна памучната маска от лицето си, избърса носа си с опакото на ръката и отново огледа периметъра. Сетне просто седна, без да сваля бинокъла, наблюдавайки как пепелявата светлина на деня постепенно се трупа над земята. Знаеше само, че отговорността за детето лежи на неговите плещи.

Мъжът каза: Ако то не е думата на Бог, Бог никога не е говорил. Когато се върна, момчето още спеше. Той дръпна синята найлонова мушама от него, сгъна я и я понесе към пазарската количка, където грижливо я прибра. Върна се оттам с чиниите, няколко царевични питки в найлонова торба и пластмасово шише със сироп. Разгъна на земята малката мушама, която използваша като маса, нареди всичко там, извади пистолета от колана си, сложи го на покривката и сетне просто седна, наблюдавайки момчето, докато спеше. През нощта беше свалил маската от лицето му и сега тя беше заровена някъде сред одеалата. Продължи да следи момчето с очи, после погледна към пътя между дърветата. Тук не бяха в безопасност. През деня лесно можеха да бъдат видени от пътя. Момчето се завъртя сред купчината одеала. Отвори очи.

Здравей, татко, каза то.

Тук съм.

Знам.

Час по-късно бяха на пътя. Мъжът буташе количката, а на гърба си и двамата носеха раници с най-важните неща. В случай че се наложеше да изоставят количката и да бягат. Към дръжката на количката беше привързано хромирано огледало от мотоциклет, с което наблюдаваше пътя зад тях. Мъжът намести раницата малко по-високо на раменете си и огледа пустата местност. Пътят беше безлюден. Долу в малката долина се виждаше спокойната сива серпентина на реката. Неподвижна и ясно очертана. Покрай брега имаше клюмнали стъбла на мъртви тръстики. Добре ли си? — попита той. Момчето кимна. Сетне потеглиха по асфалта под бронзовата светлина, тътрейки крака през пепелта. Всеки от тях беше целият свят за другия.

Прекошиха реката по един стар бетонен мост и няколко мили по-нататък стигнаха до крайпътна бензиностанция. Стояха на пътя и се взираха в нея. Мисля, че трябва да видим какво има там, каза мъжът. Да хвърлим един поглед. Тръгнаха през бурените, които се разпадаха около краката им на прах. Преминаха през разнебитената асфалтова площадка и намериха резервоара за помпите. Капакът го нямаше и

мъжът се облегна на лакът, за да помирише тръбата, но миризмата на бензин беше едва доловима и спарена. Той се изправи и погледна към сградата. Колонките си бяха там и колкото и да беше странно, маркучите бяха окачени на мястото си. Прозорците бяха непокътнати. Вратата към сервизното помещение беше отворена и мъжът влезе вътре. На стената имаше метална кутия за инструменти. Провери чекмеджетата, но не намери нищо, което да му е от полза. Половининчова чашка^[1] за развиване на винтове. Храпово колело^[2]. Стоеше и оглеждаше гаража. Метален варел, пълен с боклуци. Влезе в офиса. Навсякъде се стелеше пепел и прах. Момчето стоеше на вратата. Метално бюро, машина за броене на пари. Няколко стари наръчника за автомобили, просмукани от влага и набъбнали. Балатумът беше на петна, отлепен от пода и подвит под течащия покрив. Мъжът вдигна телефона и набра номера на бащиния си дом от онова отдавна отминало време. Момчето го наблюдаваше. Какво правиш? — попита то.

Четвърт миля по-надолу по пътя той се спря и погледна назад. Не мислим правилно, каза мъжът. Трябва да се върнем. Сетне избута количката встрани от пътя и я катурна настрани, така че да не се вижда. Оставиха и раниците и тръгнаха обратно към бензиностанцията. В сервизното помещение той преобърна металния варел с боклуци и отдели настрани всички еднолитрови пластмасови бутилки от машинно масло. Седнаха на пода и се заловиха да обръщат бутилките с гърлото надолу, така че нищожните капчици да се стекат по стените. Събраха течността в един тиган и скоро имаха почти половин литър масло, което наляха в една от бутилките. Мъжът зави внимателно капачката, избърса я с парцал и я претегли в ръката си. Масло за тяхната малка лампа, за да осветяват дългите сиви сумрачни вечери и дългите сиви утрини. Можеш да ми прочетеш приказка, каза момчето. Искаш ли, татко? Да, каза той. Искам.

В далечния край на реката пътят преминаваше през една изгоряла до черно местност. Овъглени стволоче на дървета стърчаха във всички посоки. По пътя се носеха сажди и пепел, увисналите жици по почернелите електрически стълбове виеха тихо под напора на вятъра. Изгоряла къща сред сечище, отвъд нея пусти сиви ливади и

червеникави кални петна, там, където строителните работи по пътя бяха изоставени. Още по-нататък се виждаха билбордове, рекламиращи мотели. Всичко си беше както някога, само че избледняло и проядено от времето. Спряха се на върха на един ветровит хълм, за да си поемат дъх. Той погледна момчето. Добре съм, каза то. Мъжът сложи ръка на рамото му и кимна по посока на откритата местност под тях. Сетне извади бинокъла от количката, застана на пътя и огледа равнината, където очертанията на града напомняха рисунка с въглен, надраскана сред пустошта. Не видя нищо особено. Никакъв дим. Може ли и аз да погледна? — попита момчето. Да. Разбира се, че може. То се облегна на количката и нагласи фокуса. Какво виждаш? — попита мъжът. Нищо. Момчето свали бинокъла. Вали, отбеляза то. Да, каза мъжът. Знам.

Оставиха количката в едно дърво, завита с брезента, и се заизкачваха по склона сред стволите на дърветата към мястото, където беше видял да стърчи напред една скала. Когато стигнаха там, седнаха под нея и се загледаха в сивите талази на дъжда, които се носеха през равнината. Беше много студено. Седяха плътно притиснати един до друг, всеки с наметнато одеало върху палтото си. След малко дъждът спря и останаха само капчуците от дърветата.

Когато се изясни, те слязоха при количката, дръпнаха брезента и взеха още одеала и нещата, които щяха да им трябват за през нощта. Сетне се върнаха обратно на хълма, направиха си бивак върху сухата пръст под скалата и мъжът обгърна момчето с ръце, опитвайки се да го стопли. Завити с одеалата, те гледаха как безименният мрак се спуска и ги обгръща. Сивите очертания на града изчезнаха с настъпването на нощта, стопявайки се като видение. Той запали малката лампа и я сложи на завет. После, хванати ръка за ръка, тръгнаха към върха на хълма, накъдето се изкачваше и пътят, и откъдето можеха да огледат тъмнеещата земя на юг, загърнати с одеалата си, търсейки да видят някаква следа от огън или запалена лампа. Но нямаше нищо. Тяхната лампа под скалите беше единственото светло петънце и след малко потеглиха обратно. Изядоха студена бедната си вечеря и легнаха в завивките си с лампата между тях. Мъжът беше извадил детската

книжка, но момчето беше твърде уморено, за да слуша. Може ли да оставим лампата запалена, докато заспя? — попита то. Да. Разбира се, че може.

Момчето дълго не можа да заспи. След известно време се обърна към мъжа. Под слабата светлина на лампата лицето му беше на черни ивици от дъжда, като на някакъв древен драматичен герой.

Може ли да те попитам нещо?

Да. Разбира се.

Ние ще умрем ли?

Някой ден. Но не и сега.

И ще продължаваме да вървим на юг.

Да.

За да ни бъде топло?

Да.

Добре.

Добре какво?

Нищо. Просто, казвам добре.

Заспивай.

Добре.

Ще угася лампата. Може ли?

Да. Може.

И по-късно в тъмнината: може ли да те попитам нещо?

Да, разбира се, че може.

Какво ще правиш, ако умра?

Ако ти умреш, и аз ще умра.

За да бъдеш с мен ли?

Да. За да бъда с теб.

Добре.

Той лежеше и слушаше как водата капе от клоните на дърветата. Студът и тишината. Суровите странстващи ветрове разнасяха пепелта от доскорошния свят сред пустошта. Събираха я на вихрушка и я разпиляваха отново. Всичко беше откъснато от котвата си. И сега

летеше в пепеливия въздух, трептящо и мимолетно. Само сърцето ми да беше от камък.

Мъжът се събуди преди да се съмне и дълго гледа как сивият ден започва. Муден и все още непрогледен. Стана, докато момчето още спеше, обу си обувките, наметна се с одеалото и тръгна сред дърветата. Спусна се към една пукнатина в скалата, наведе се над нея и дълго кашля. Сетне просто коленичи в пепелта. И вдигна глава към бледия ден. Там ли си? — прошепна мъжът. Ще те видя ли най-накрая? Имаш ли шия, за да те удуша? Имаш ли сърце? Проклет да си навеки, имаш ли душа? О, Господи, прошепна той. О, Господи.

Минаха през града на следващия ден по обед. Мъжът държеше пистолета под ръка върху навития брезент на количката. Гледаше момчето да е наблизо. По-голямата част от града беше опожарена. Нямаше никакви следи от живот. Колите по улиците бяха плътно покрити със сажди, всичко тънеше в пепел и прах. Върху спечената кал се виждаха вкаменени отпечатыци от стъпки и гуми. На прага на една врата лежеше труп, изсъхнал до кожа. Лицето му гледаше оцъклено към небето. Мъжът дръпна момчето по-близо до себе си.

Просто помни, че нещата, които слагаш в главата си, остават там завинаги, каза той. Помисли над това.

Но човек все пак забравя някои неща, нали?

Да. Забравяш онова, което искаш да запомниш, и помниш онова, което искаш да забравиш.

Имаше едно езеро на около миля от фермата на чичо му, където през есента ходеха да събират дърва за огрев. Седеше на кърмата на лодката, потопил ръка в студената вода, докато чичо му се привеждаше над греблата. Краката на стареца, обути в обувки от черна ярешка кожа, бяха опрени в подпорите. Сламената му шапка. Лулата от царевичен кочан между зъбите му и тънката нишка слюнка, която се процеждаше от чашката на лулата. От време на време той се взираше в далечния бряг, задържайки греблата, изваждаше лулата от устата си и

избърсваше брадичката си с опакото на ръката. Брегът беше опасан с брези, които се белееха като кости на фона на тъмните вечнозелени дървета. Край водите на езерото стърчаха изкривени дънери, посивели и проядени — повалени от някогашни урагани дървета. Стволовете им отдавна бяха нарязани и отнесени за огрев. Чичо му обърна лодката и отпусна греблата, които се понесоха над песъчливите плитчини, докато носът заора в пясъка. Мъртъв костур, обърнат с корема нагоре в бистрата вода. Пожълтели листа. Те събуха обувките си върху топлите боядисани дъски, извлякоха лодката на брега и пуснаха котвата, която представляваше тенекия от свинска мас, напълнена с бетон, с халка в средата. Вървяха по брега, докато чичо му изучаваше дънерите и пуфтеше с лулата си, праметнал въже от манила^[3] през рамо. Накрая избра един и двамата го преобърнаха, използвайки корените му като лостове, докато го накараха наполовина да плува. Бяха навили крачолите си до коленете, но въпреки това се измокриха. Завързаха въжето за един клин, забит в задната част на лодката, и потеглиха отново през езерото, влачейки бавно дънера след себе си. Вече беше вечер. Ритмичното скърцане на греблата. Тъмното стъкло на езерото и светлините от прозорците покрай брега. Някъде се чуваше радио. Нито един от тях не бе продумал и дума. Това беше свършеният ден от детството му. Ден, който щеше да оформи много идни дни.

Продължиха на юг през следващите дни и седмици. Самотни и непреклонни. Пуста хълмиста местност. Алуминиеви къщи. От време на време между голите стволове на дърветата виждаха линията на междуцатската магистрала. Беше студено и ставаше все по-студено. След като преминаха през един дълбок планински пролом, се спряха пред ширналата се бездна на юг, където всичко, докъдето поглед стигаше, беше изгоряло. Черни скали стърчаха сред талазите от пепел, която вятърът издигаше нагоре и носеше през пустошта. Виждаше се следата на матовото слънце, което се движеше невидимо отвъд сумрака.

Дни наред вървяха през този обгорен терен. Момчето бе намерило някакви моливи, с които нарисува кучешки зъби върху маската си за лице, и сега вървеше, без да се оплаква. Едно от колелцата на количката се беше разклатило. Какво можеха да

направят? Нищо. Всичко наоколо беше изгоряло и земята беше покрита с дебел слой пепел. Не можеха да палят огън и нощите бяха по-дълги, по-тъмни и по-мразовити от всякога. Студът разпукваше камъните. Убиваше. Той притискаше треперещото момче към гърдите си и броеше всеки немошен дъх в тъмнината.

Събуди се от далечния тътен на гръмотевица и се надигна. Мъждивата светлина, трептяща и разсеяна, се пречупваше в дъжда от падаща пепел. Мъжът уви брезента около тях и дълго лежа буден. Ако се измокреха, нямаше да могат да запалят огън, за да се изсушат. И тогава вероятно щяха да умрат.

Мракът, в който се събуждаше през тези нощи, беше гъст и непрогледен. Чернота, която предизвикваше болка в ушите, ако се вслушваш прекалено настойчиво. Често се налагаше да става. Не се чуваше никакъв звук освен вятърът в голите почернели клони. Изправяше се и стоеше, олюлявайки се, в студения аутистичен мрак с протегнати ръце, търсейки някаква опора, докато вестибуларният апарат в черепа му правеше своите изчисления. Старият летопис. Да стоиш здраво на краката си, защото след залитането идва и падане. Тръгваше с големи тежки стъпки в нищото, броейки крачките си, за да може да се върне. Със затворени очи, загребвайки въздуха с ръце. Имаше нещо безименно в нощта, рудна жила или дълбока скала. Нещо, за което той и звездите бяха само обикновени сателити. Голямо махало в своята ротонда, което отмерва безкрайните движения на вселената, за която не знае нищо.

Трябваша им два дни, за да прекосят затрупаната с пепел вкоравена земя. Пътят след това вървеше по билото на един хребет с издигащи се голи дървета от двете страни. Вали, каза момчето. Мъжът погледна към небето, откъдето долетя една-единствена сива снежинка. Той я улови и проследи как се топи в дланта му, сякаш това беше последната нафора от християнския свят.

Продължиха напред, като се наметнаха с брезента. Мокрите сиви снежинки танцуваха и се сипеха върху тях от нищото. Сивкава киша покрай пътя. Черна вода, течаща под просмуканите пластове пепел. Нямаше вече огънове по далечните хребети. Кървавите култове навярно се бяха унищожили едни други. Никой не пътуваше по този път. Нито скитници, нито мародери. След известно време стигнаха до един крайпътен сервиз и се спряха пред отворената му врата, гледайки как сивата лапавица се стича от хълмовете.

Събраха няколко стари кашона и накладоха огън вътре в сервиза. Мъжът намери никакви инструменти, изпразни количката и се залови да поправи колелото. Извади болта, направи дупка в гривната със свредел и я върна на мястото ѝ заедно с едно парче от тръба, която беше отрязал с ножовка. Сетне зави болта, изправи количката и я изпробва как върви. Като че ли беше постигнал успех. Седнало на земята, момчето бе наблюдавало внимателно всичко.

На сутринта продължиха по пътя. Пуста местност. Кожа на глиган, закована за вратата на хамбар. Наоколо беше пълно с плъхове. Мярна се малка опашка. Вътре в хамбара от гредите на покрива висяха три тела, изсъхнали и прашни сред бледите ивици светлина. Тук може да има нещо, рече момчето. Царевница или нещо подобно. Да вървим, каза мъжът.

Най-много се тревожеше за обувките. За тях и за храната. Винаги мислеше за храната. В стара постройка за опушване на риба намериха парче шунка, скрито на една висока лавица. Беше толкова изсъхнало и кораво, че приличаше на нещо, извадено от гробница. Мъжът го разряза с ножа си. Навътре имаше наситеночервено, осолено месо. Добро и хранително. Още същата нощ нарязаха месото на дебели резени, изпържиха го и го сложиха да покъкри в тенекиена кутия с боб. По-късно се събуди в мрака и му се стори, че чува барабани някъде сред ниските тъмни хълмове. Сетне вятърът промени посоката си и остана само тишината.

-
- [1] Един инч е 2,54 см. — Б.пр. ↑
 - [2] Вид зъбчат механизъм с контра. — Б.пр. ↑
 - [3] Вид палмово дърво. — Б.пр. ↑

В сънищата бледата му невеста идваше при него изпод зелен листат балдахин. Зърната на гърдите ѝ бяха намазани с бяла глина, а ребрата ѝ бяха боядисани в бяло. Носеше дреха от тънък газ, а тъмната ѝ коса беше хваната с гребени от слонова кост, гребени от раковина. Усмивката ѝ, сведените ѝ очи. На сутринта отново валеше. Жиците горе бяха посипани със сивкави мъниста от лед.

Той не вярваше на всичко това. Казваше, че човек в опасност трябва да сънува сънища за опасност, а всичко останало беше зовът на отмалата и смъртта. Спеше малко и спеше зле. Сънуваше, че вървят през гора с разцъфтели дървета, където птиците прелитаха пред него и сина му и небето беше болезнено синьо, но той се учеше да се събужда от такива прелъстителни светове. Лежеше в тъмнината, усещайки в устата си тайнствения чезнещ вкус на праскова от някаква призрачна овощна градина. Мислеше си, че ако живее дълго, накрая целият свят ще изчезне, стопявайки се бавно в паметта.

От бляновете по пътя нямаше как да се събуди. Помнеше всичко за нея, с изключение на уханието ѝ. Седнала до него в залата, наведена леко напред, слушаше музиката. Златните спирали, свещниците по стените и дългите стълбовидни дипли на драпериите от двете страни на сцената. Тя държеше ръката му в скута си и той усещаше ръба на чорапите ѝ през фината материя на лятната ѝ рокля. Спри на този кадър. Изкрещи срещу своя мрак и своя студ и бъди проклет.

Намери две стари метли край пътя, завърза ги с тел пред колелцата на количката, така че да разчистват клоните по пътя. Настани момчето в коша, застана отзад, все едно беше водач на кучешки впряг, и се запускаха надолу по хълмовете, накланяйки телата си на завоите, сякаш караха бобслей. Това беше първият път от много време, когато видя момчето да се усмихва.

На билото на хълма имаше отбивка от пътя. Стара пътека, която навлизаше в гората. Тръгнаха по нея, седнаха на една пейка и се загледаха в долината, подобна на развълнувано море, което потъваше в

дрезгавата мъгла. Там долу имаше и езеро. Студено, сиво и тежко в голата купа на котловината.

Какво е това, татко?

Язовир.

За какво служи?

Той е изкуствено езеро. Преди да го построят, там долу имаше само река. Водата минаваше през стената на язовира и задвижваше едни големи перки, наречени турбини, които произвеждаха електричество.

За да има светлина?

Да, за да има светлина.

Можем ли да слезем долу и да го видим?

Мисля, че е твърде далече.

Ще остане ли язовирът там дълго?

Предполагам, че да. Стената му е направена от бетон. Може би ще издържи сто години. Дори хиляда.

Мислиш ли, че има риба в езерото?

Не. В езерото няма нищо.

Някога отдавна близо до това място беше видял как един сокол се спуска стремително покрай високата синкава стена на планината и се забива с ръба на гръдната си кост в една птица сред ято жерави, след което я понесе, прекършена, надолу към реката, разпилявайки перушината и в неподвижния есенен въздух.

Песъчливият въздух. Вкусът му никога не напуска устата ти. Стояха под дъжда като добитък. Сетне дръпнаха брезента над главите си, за да се предпазят от монотонните ситни капки, и продължиха. Краката им бяха мокри и премръзнали, а обувките прокъсани. Стари мъртви посеви, полегнали над хълмовете. Голи дървета по хребета, влажни и почернели от дъжда.

А сънищата бяха наситени с толкова цветове. Как иначе би могла да те призове смъртта? И когато се събудиш в студената сипкава зора, изведнъж всичко се превръща на прах. Като някакви древни фрески, погребани в продължение на векове, изложени на дневната светлина.

Мъглата се вдигна, времето малко поомекна и те най-накрая стигнаха широката речна долина. Все още се виждаха границите, които са разделяли някога обработваемата земя, но сега всичко по протежение на пустата низина беше мъртво до корен. Вървяха по асфалтовата лента. Високи къщи, обшити със застъпващи се дъски. Метални покриви. Хамбар сред полето, над който се мъдреше реклама с триметрови букви: ПОСЕТЕТЕ РОК СИТИ.

Крайпътните огради бяха изчезнали сред шубраците от черни усукани къпини. Никаква следа от живот. Мъжът остави момчето на пътя, като преди това му даде пистолета. Той самият се изкачи по старите каменни стъпала и тръгна по верандата на една фермерска къща, надничайки през прозорците, засенчил очите си с ръка. Влезе в кухнята. Разпилени боклуци по пода, стар вестник. Порцелан в кухненския шкаф. Чаши, окачени на кукички. Тръгна по коридора и се спря на вратата, която водеше към гостната. В ъгъла имаше старинен тръбен орган. Телевизор. Евтина мека мебел и стар ръчно изработен скрин от черешово дърво. Качи се по стълбите и обиколи спалните. Всичко беше покрито с пепел. На перваза на прозореца в детската стая имаше плюшено куче, което гледаше към градината. Надникна и в килерите. Взе две топли вълнени одеала от леглата и слезе долу. В кухненския килер имаше три буркана с домашно приготвени

стерилизирани домати. Духна праха от тях и ги разгледа. Някой друг преди него не им се беше доверил. Накрая и той се отказа от тях, излезе от къщата, метнал одеалата през рамо, и двамата продължиха отново по пътя.

В покрайнините на града стигнаха до един супермаркет. Няколко стари коли наред паркинга, приличащ на бунище. Оставиха количката отпред и тръгнаха по осеяните с боклуци пътеки между рафтовете. На дъното на една кофа за боклук до щандовете за плодове и зеленчуци намериха, няколко древни шушулки зелен фасул и сбръчкани подобия на плодове, които някога са били кайсии. Момчето го следваше плътно зад гърба му. Излязоха през задния вход. На алеята зад магазина имаше няколко много ръждясали колички. Влязоха отново в магазина да потърсят друга количка, но не намериха. До вратата имаше две машини за безалкохолни напитки, които бяха съборени на пода и отворени с лост. Навсякъде сред пепелта бяха разпилени монети. Мъжът седна, опипа отвътре механизмите на изтърбушените машини и във втората пръстите му попаднаха на студен метален цилиндър. Извади ръката си и видя, че държи кутия Кока-Кола.

Какво е това, татко?

Това е нещо много хубаво. За теб е.

Какво е то?

Ето. Седни.

Той свали раницата от гърба на сина си, остави я на пода, сложи палеца си под алуминиевата скоба и я отвори. Наведе нос към шумящата течност в кутията и я подаде на момчето. Хайде, пий, каза той.

Момчето взе кутията.

От нея излизат мехурчета, отбеляза то.

Пий.

Момчето погледна баща си, сетне наклони кутията и пи. Остана да седи, замислено. Хубаво е, каза то.

Да, така е.

Пийни си и ти, татко.

Искам ти да я изпиеш.

Пийни поне малко.

Мъжът взе кутията, отпи една глътка и я върна на момчето. Останалото е за теб, каза той. Хайде просто да поседим малко тук.

Правиш това, защото никога повече няма да пия Кока-Кола?

Никога е твърде много време.

Добре, каза момчето.

На следващия ден по здрач бяха в града. На фона на далечния сумрак дългите бетонни ленти на междуцатските естакади приличаха на руините на огромен увеселителен парк. Мъжът беше затъкнал револвера отпред в колана си и държеше канадката си разкопчана. Навсякъде лежаха мумифицирани мъртъвци. Плътта беше залепнала върху костите, а сухожилията бяха изсъхнали и изопнати като жици. Съсухрени и сбръчкани като таласъми, обгорени лица, пожълтели редици от зъби. Всички бяха боси, сякаш бяха принадлежали към някакво окултно братство, защото обувките им отдавна бяха откраднати.

Продължиха нататък. Мъжът постоянно поглеждаше в огледалото за обратно виждане. Единственото нещо, което се движеше по улиците, беше носената от вятъра пепел. Минаха по високия бетонен мост над реката. Долу имаше пристанище. Увеселителни корабчета, наполовина потънали в сивата вода. По-нататък по течението високи купчини от плавеи, покрити със сажди.

На следващия ден на няколко мили южно от града, след един завой на пътя, стигнаха до дървена къща с комини, фронтони и каменна стена, наполовина скрита сред мъртвите къпини. Мъжът спря. Сетне подкара количката по алеята, която водеше към нея.

Какво е това място, татко?

Това е къщата, в която израснах.

Момчето остана загледано в нея. Повечето от олющените дъски в долната част на къщата бяха отишли за подпалки, откривайки изолацията и подпорните греди. Изгнилата мрежа на вратата беше паднала на бетонния под.

Ще влезем ли?

Защо не?

Страх ме е.

Не искаш ли да видиш къде съм живял?

Не.

Всичко ще е наред.

Тук може да има някой.

Едва ли.

Ами ако все пак има?

Мъжът завъртя глава към фронтоната над старата му стая. Сетне погледна момчето. Искаш ли да почакаш тук?

Не. Винаги това казваш.

Съжалявам.

Знам, но въпреки това го правиш.

Оставиха раниците си на верандата, проправиха си път през боклуците и се вмъкнаха в кухнята. Момчето го държеше за ръката. Почти всичко си беше, както го помнеше. Стаите бяха празни. В малката стая до трапезарията имаше голо желязно легло и метална сгъваема маса. Чугунената решетка пред малката камина. Чамовата ламперия я нямаше и по стените бяха останали само железните шини на плоскостите. Той стоеше там. Докосна с палец дупките от пироните над полицата на камината, където преди четирийсет години бяха висели чорапи. Тук, когато бях момче, празнувахме Коледа. Погледна към запустелия двор. Плетеница от мъртви люлякови храсти. Смътното очертание на някогашния жив плет. През студените зимни нощи, когато токът спираше заради снежните бури, ние седяхме тук край огъня, а сестрите ми си пишеха домашните. Момчето го наблюдаваше. Взираше се във видения, които не можеше да види.

Трябва да тръгваме, татко, каза то.

Да, отвърна мъжът. Но продължи да стои.

Минаха през трапезарията, където огнеупорните тухли на огнището бяха толкова жълти, колкото в деня, когато бяха положени, защото майка му отказа да бъдат боядисани в черно. Таванът се беше огънал от дъждовете. Във всекидневната видяха останките от малко животно, чиито кости бяха струпани на купчинка. Вероятно котка. Стъклена чаша до вратата. Момчето стисна ръката му. Качиха се по стълбите, завиха и тръгнаха по коридора. Над главите им се виждаха

летвите на покрива. Спряха се на прага на някогашната му стая. Малко пространство под стряхата. Тук спях. Леглото ми беше до стената. До тази стена. Тук бе сънувал детските си сънища, великолепни или страховити светове, хиляди светове, но не и този, който се сбъдна. Мъжът отвори дрешника, наполовина очаквайки да зърне вътре вещите от своето детство. Суровата студена светлина на деня проникваше през покрива. Сива като сърцето му.

Трябва да тръгваме, татко. Можем ли да тръгваме?

Да. Можем.

Страх ме е.

Знам. Съжалявам.

Наистина ме е страх.

Всичко е наред. Не трябваше да идваме тук.

Три дни по-късно в подножието на източните планини мъжът се събуди, за да чуе, че нещо се приближава. Лежеше, обгърнал момчето с ръце. Земята трепереше.

То идваше към тях.

Татко? — каза момчето. — Татко?

Шт. Всичко е наред.

Какво е това, татко?

То настъпваше към тях и звукът ставаше все по-силен. Всичко трепереше. Сетне мина под тях като подземен влак, отдалечи се в нощта и заглъхна. Момчето плачеше, заровило глава в гърдите му. Шт, всичко е наред.

Страх ме е.

Знам. Всичко е наред. Отиде си.

Какво беше това, татко?

Земетресение. Но вече свърши. Шт.

През онези първи години по пътищата бродеха бежанци, навлечени с дебели дрехи и загърнати с одеала. Носеха маски и предпазни очила и седяха край пътя в дрипите си като катастрофирали авиатори. Бутаха колички, натоварени с всевъзможни боклуци. Теглеха каруци или талиги. Очите им горяха в черепите им. Безнадеждни

черупки на хора, клатушкащи се по шосетата като преселници в някаква трескава страна. Най-накрая стана ясно колко крехко е всичко. Старите проблеми и тревоги се стопиха в нищото и нощта. Всичко си беше отишло. Мъжът си спомни за кутията с Кока-Кола. Никога е твърде много време. Но момчето знаеше истината. Знаеше, че никога изобщо не е време.

Мъжът седеше до сив прозорец под сивата светлина в една изоставена къща в късния следобед и четеше стари вестници, докато момчето спеше. Странните новини. Някогашните грижи и теми. Игликата затваря цвета си в осем. Гледаше как момчето спи. Можеш ли да го направиш? Когато моментът дойде? Можеш ли?

Клекнаха на пътя и ядоха студен боб и студен ориз, който бяха сготвили преди няколко дни. Храната им беше започнала да ферментира. Нямаше как да накладат огън, без да бъдат видени. Спяха, сгушени заедно под вонящите завивки в тъмнината и студа. Мъжът държеше момчето близо до себе си. Беше толкова слабичко. Моето сърце, каза той. Моето сърце. Но знаеше, че ако е добър баща, може би все пак трябва да постъпи, както бе казала тя. Знаеше, че момчето беше единственото нещо, което стоеше между него и смъртта.

Годината беше към края си. Дори не знаеше кой месец е. Предполагаше, че имат достатъчно храна за прехода през планините, но не можеше да бъде сигурен. Предстоеше им да се изкачат на височина от хиляда и седемстотин метра и щеше да бъде много студено. Все повтаряше, че всичко зависи от това дали ще стигнат до крайбрежието, но когато се събудеше нощем, знаеше, че говори празни и несъстоятелни неща. Имаше немалка опасност да загинат в планините и това да бъде краят им.

Минаха през развалините на един курортен град и поеха на юг. Опожарени гори по склоновете, миля след миля. Снегът тази зима дойде по-рано, отколкото бе очаквал. По пътя не се виждаха никакви следи, наоколо нямаше нищо живо. Почернели от огъня каменни блокове лежаха по скочаните била с голи дървета като силуети на мечки. Мъжът стоеше на каменен мост, под който водите се изливаха бавно в един вир, превръщайки се в сивкава пяна. Тук някога беше гледал пъстървите да танцуват в бистрия поток, хвърляйки съвършените си сенки върху камъните под тях. Продължиха. Момчето крачеше бавно подир него. Облегнат на количката, той напредваше нагоре, следвайки виещите се завои. Високо горе в планините все още горяха пожари и нощем виждаха светлината им през тъмнооранжевата пелена на саждите. Ставаше все по-студено, но нощем си палеха лагерни огньове и ги оставяха да догорят, когато тръгнаха на сутринта. Мъжът беше увил краката и на двама им със зебло, стегнато с връв. Засега снегът беше само няколко сантиметра, но знаеше, че ако станеше много по-дълбок, щеше да се наложи да оставят количката.

Придвижването с нея ставаше все по-трудно и често трябваше да спира, за да си почине. От време на време заставаха край пътя с гръб към детето, опрял ръце на коленете си, и кашляше. Сетне се изправяше и стоеше с насълзени очи. Върху сивия сняг оставаше фин кървав воал.

Лагеруваха до една скала, където мъжът опъна брезента върху няколко колчета. Той запали огъня, а после събраха голяма купчина дърва, за да им стигнат за през нощта. Направиха си рогозка от стебла от бучиниш, за да ги пази от снега и седнаха върху нея, загърнати с одеалата си. Гледаха огъня и пиеха последното какао, което бяха намерили преди седмици. Отново валеше, меките снежинки долитаха от мрака. Мъжът дремеше в прекрасната топлина. Сянката на момчето, носещо наръч дърва, мина покрай него. Наблюдаваше го, докато то подклаждаше огъня. Пламтящият дракон на Бога. Искрите се понасяха нагоре и умираха в беззвездния мрак. Много умиращи думи са загубили смисъла си, но тази благословия е истинска, макар и откъсната от един друг свят.

Когато се събуди на сутринта, от огъня бяха останали само въглените. Тръгна по пътя. Навсякъде беше светло. Като че ли изгубеното слънце най-после се връщаше. Снегът беше обагрен в оранжево и като че ли потрепваше. Горският пожар напредваше по обраслите с изсъхнали дървета хребети, припламваше и блещукаше на фона на надвисналите облаци като Северно сияние. Макар да беше студено, стоя там дълго. Цветовете събудиха в него нещо отдавна забравено. Направи си списък. Шепни молитви. Помни.

Стана още по-студено. Нищо не помръдваше във високия свят. Над пътя се носеше тежката миризма на дървесен дим. Мъжът буташе количката през снега. По няколко мили всеки ден. Нямаше представа колко далече е върхът. Ядяха пестеливо и бяха гладни през цялото време. Той стоеше и оглеждаше местността. Далече долу се мерзелееше река. Колко ли път бяха изминали досега?

В съня му тя беше болна и той се грижеше за нея. Сякаш извършваше някакво жертвоприношение, макар истината да беше друга. Той не се погрижи за нея и тя беше умряла сама някъде в мрака — нямаше друг сън, друг бленуван свят, нито друга история.

По този път вече няма говорители на Бога. Те са си отишли, взимайки света със себе си, и съм останал само аз. Въпрос: каква е разликата между онова, което никога няма да бъде, и онова, което никога не е било?

Мракът на невидимата луна. Нощите сега бяха съвсем малко по-светли. Денем прокуденото слънце обикаляше земята като скърбяща майка с лампа.

Призори хората лежаха по тротоарите полуизгорели, от дрехите им се издигаше дим. Като сектанти, направили неуспешен опит за самоубийство. Други идваха да им помогнат. Година по-късно започнаха пожарите по планините и налудничавите напеви. Крясъците на жертвите. Денем набиваха хора на колове покрай пътя. Какво бяха сторили те? Мислеше си, че в историята на света може би е имало повече наказания, отколкото престъпления, но намираще малка утеха в това.

Въздухът стана по-разреден и си помисли, че върхът не би трябвало да е далече. Може би утре. Утре дойде и си отиде. Повече не валя, но снегът на пътя беше около десетина сантиметра и бутането на количката нагоре беше изтощително. Колебаеше се дали да не я оставят. Колко от багажа си можеха да носят? Стоеше и оглеждаше голите склонове. Пепелта падаше върху снега като черен покров.

След всеки завой му се струваше, че дефилето ще се появи всеки момент и една вечер той спря, огледа се и го позна. Разкопча яката на

канадката си, свали качулката и се заслуша. Вятърът в мъртвите черни стебла на бучиниша. Празният паркинг до мястото, откъдето се откриваше панорамна гледка. Момчето стоеше до него. Там, където той бе стоял със своя баща през една зима много отдавна. Какво е това, татко? — попита то.

Клисура. Ето какво е.

На сутринта минаха през прохода. Беше много студено. Следобед започна да вали отново и те направиха лагера си рано, опънаха брезента над главите си и гледаха как снежинките падат в огъня. На сутринта снежната покривка беше още няколко сантиметра по-дебела, но беше спряло да вали и бе толкова тихо, че почти чуваха ударите на сърцата си. Той сложи дърва върху въглените, съживи огъня и нагази в преспите, за да извади количката от снега. Разрови консервните кутии и се върна обратно. Сетне двамата седнаха край огъня и изядоха последните си бисквити и няколко наденички от консерва. В джоба на раницата си мъжът беше намерил още малко какао, което сега приготви за момчето, а на себе си сипа чаша гореща вода и започна да я подухва, за да не се опари.

Обеща да не правиш това, каза момчето.

Какво да не правя?

Знаеш какво, татко.

Той върна горещата вода обратно в тигана, взе чашата на момчето, отсипа си малко от какаото в своята и му я подаде.

Трябва да те следя през цялото време, каза момчето.

Знам.

Ако човек нарушава малките си обещания, ще наруши и големите. Така си ми казвал винаги.

Знам. Но няма да го направя.

Спускаха се цял ден надолу по склона, който гледаше на юг. Количката спираше да върви в по-дълбоките преспи и трябваше да я тегли с една ръка, проправяйки пъртина пред нея. Навсякъде другаде освен в планината можеха да намерят нещо, което да използват като шейна. Стар пътен знак или ламарина от покрив. Парцалите около

краката им подгизнаха и през целия ден им държаха мокро и студено. Мъжът се облегна на количката, за да си поеме дъх, докато момчето го чакаше. По едно време от планината се чу силен трясък. Сетне още един. Това е само падащо дърво, каза той. Всичко е наред. Момчето гледаше мъртвите дървета край пътя. Всичко е наред, каза мъжът. Всички дървета на света ще паднат рано или късно. Но не върху нас.

Откъде знаеш?

Просто знам.

Не след дълго стигнаха до падналите на пътя дървета, където трябваше да разтоварят количката и да пренесат всички неща на ръка над полегналите стволоче, за да ги натоварят отново от другата страна. Момчето намери няколко играчки, които беше забравило. Избра си един жълт камион, сложи го най-отгоре върху брезента и така продължиха по пътя.

Направиха си лагер до един замръзнал крайпътен поток. Вятърът беше издухал пепелта от леда, който изглеждаше черен, и потокът се виеше през гората като базалтова лента. Отидоха за дърва до северния склон, където беше по-сухо, довличайки цели клони. Накладоха огъня, опънаха брезента и по колчетата окачиха мокрите си дрехи, от които се заиздига воняща пара. Седяха загърнати голи в завивките си, а мъжът държеше краката на момчето до корема си, за да ги стопли.

Детето се събуди, скимтейки в нощта, и мъжът го прегърна.

Шт, каза той. — Шт. Всичко е наред.

Сънувах лош сън.

Знам.

Да ти кажа ли какво стана?

Ако искаш.

Сънувах онзи пингвин, който ти навиваше и той се клатушкаше и пляскаше с крилата си. Бяхме в къщата, в която живеехме преди, и той се появи зад ъгъла, но никой не го беше навил и беше много страшно.

Добре.

На сън беше много по-страшно.

Знам. Сънищата могат да бъдат много страшни.

Защо сънувах този страшен сън?

Не знам. Но сега всичко е наред. Ще сложа още дърва в огъня. А ти заспивай.

Момчето не отговори. Сетне каза: Ключето за навиване не се въртеше.

Отне им четири дни, за да слязат от снежната зона, но дори и след това попадаха на заснежени места на завоите, а пътят беше мокър и черен от оттичащите се води. Най-накрая стигнаха до края на клисурата, откъдето се откриваше гледка към тъмнеещата се далече долу река. Стояха и се заслушваха.

Високи стръмни скали откъм далечната страна на каньона с тънки черни дървета, вкопчили корените си в отвесните склонове. Шумът на реката заглъхна. Сетне се върна. От долината повя студен вятър. През целия ден се спускаха към реката.

Оставиха количката на един паркинг и тръгнаха през гората. Откъм реката идваше глухо бучене. Това беше водопад, чиито води се стоварваха от една висока издадена скала през сив саван от мъгла в малко езеро двайсет и пет метра по-долу. Усетиха мириса на водата и почувстваха студа, който идваше от нея. По периферията на вира имаше ивица влажен речен чакъл. Мъжът стоеше и наблюдаваше момчето. О! — възкликна то. Не можеше да откъсне поглед от гледката.

Мъжът приклепна, загреба шепа камъчета, помириса ги и ги хвърли на земята. Кръгли, лъскави и гладки, те приличаха на топчета за игра или захарни бонбони, целите в малки жилчици и шарки. Имаше и плоски камъчета и малки парченца кварц, които сякаш светеха в речната мъгла. Момчето пристъпи напред, клекна и плисна тъмната вода.

Водопадът падаше почти в центъра на езерото. Кръгове сивкава суроватка. Те стояха един до друг и викаха, за да надвият грохота.

Студено ли ти е?

Да. Много.

Искаш ли да влезеш?

Не знам.

Разбира се, че искаш.

Може ли?

Хайде.

Той разкопча ципа на якето му и го остави да падне на чакъла. Сетне двамата свалиха дрехите си и пристъпиха във водата. Призрачно бледи и тръпнещи. Момчето беше толкова слабо, че сърцето му спря. Мъжът се гмурна с главата напред, изплува задъхан и се извърна, разплисквайки водата с ръце.

По-дълбоко ли е от главата ми? — извика момчето.

Не. Хайде.

Той заплува към водопада и се спря под падащата водна маса. Момчето стоеше в езерото до кръста, обгърнало раменете си с ръце и подскачаше на място. Мъжът се върна при него, хвана го и му помогна да заплува. Задъхано сред пръските, момчето пляскаше с ръце във водата. Добре се справяш, каза той. — Добре се справяш.

Облякоха се, треперейки от студ, сетне се изкачиха по пътеката до реката горе. Стигнаха до скалите, където водата като че ли изчезваше в празното пространство и мъжът хвана момчето, за да надникне над ръба на последната издатина. Сякаш засмукана от някаква сили, реката падаше надолу право в езерото. Цялата река. Момчето се вкопчи в ръката му.

Много е високо, каза то.

Да, много е високо.

Ще умреш ли, ако паднеш оттук?

Със сигурност ще се нараниш. Височината е голяма.

Наистина е страшно.

Те вървяха през гората. Светлината гаснеше. Следваха речното корито, заобикаляйки огромните мъртви дървета. Древна гора, сред чиито стволоче някога бяха расли мандрагора, пипсисева^[1]. Женшен. Груби мъртви клони на рододендрони, усукани, чепати и черни. Мъжът се спря. Беше забелязал нещо сред изсъхналата трева и пепелта. Спря се и разчисти мястото. Бяха цяла малка колония — свити, изсъхнали и спаружени. Откъсна една от тях и я помириша. Отхапа парченце от края ѝ и задъвка.

Какво е това, татко?

Смръчкули. Това са смръчкули.

Какво значи смръчкули?

Вид гъби.

Могат ли да се ядат?

Да. Опитай.

Хубави ли са?

Опитай.

Момчето помириса гъбата, отхапа от нея и започна да дъвче. Погледна баща си. Много са вкусни, каза то.

Набраха смръчкулите от земята, малки чуждоземни на вид неща, които мъжът събра в качулката на якето на момчето. После пое обратно към мястото, където бяха оставили количката си, направиха си лагер до езерото с водопада, измиха смръчкулите от пръста и пепелта и ги сложиха да се накиснат в един съд с вода. Когато накладе огъня, вече се беше стъмнило. Наряза за вечеря шепа от гъбите върху един пън, пусна ги в тиган със свинската мас от една кутия с боб и ги сложи на жарта да се пържат. Момчето го наблюдаваше. Тук е хубаво, татко, каза то.

Изядоха гъбите заедно с боба, пиха чай, а за десерт имаха круши от консерва. Мъжът избута огъня до скалата, край която го беше напалил, и окачи брезента зад тях, така че да спира топлината. Те седяха в тяхното уютно убежище и той разказваше на момчето истории. Стари истории за смелост и справедливост, докато момчето накрая заспа в одеалата. Сетне мъжът хвърли още няколко дърва в огъня и легна на топло, заслушан в тътена на водопада, който беше някъде там в тъмната вехта гора.

На сутринта стана и тръгна надолу по реката. Момчето беше право, че мястото е добро и искаше да види дали наоколо има следи от други посетители. Не откри нищо. Стоеше и гледаше как реката се спуска стремглаво в езерото, където повърхността ѝ се накъдряше и завихряше. Пусна едно бяло камъче във водата, но то изчезна

внезапно, сякаш беше изядено. Някога бе стоял край такава река, наблюдавайки проблясването на пъстървите в дълбокия вир, които не се виждаха в тъмната като чай вода, освен когато се извъръщаха настрани, за да се хранят. Докато стоеше унесен в този блян, слънцето бавно изплуваше в мрака като проблясъка на нож в пещера.

Не можем да останем тук, каза той. Всеки ден става все по-хладно. А и водопадът привлича. Днес ние сме тук, утре ще дойдат други. Не знаем кои ще бъдат и няма да ги чуем, като дойдат. Мястото е опасно.

Можем да останем още един ден.

Опасно е.

Е, можем да намерим някое друго място надолу по реката.

Не трябва да се бавим. Трябва да продължим на юг.

Реката не отива ли на юг?

Не. Не отива.

Може ли да я видя на картата?

Да. Сега ще ти я покажа.

Някога цял лист, сега прокъсаната пътна карта беше на парчета, номерирани в ъглите с цветен молив. Мъжът извади онези от тях, които отговаряха на местонахождението им и ги нареди едно до друго.

Минахме по моста ето тук. Отдалечили сме се от него на около осем мили. Това е реката. Отива на изток. Ние вървим ето по този път, по източния склон на планината. И трябва да продължим по тези пътища, черните линии на картата. Това са щатските шосета.

Защо им викат щатски шосета?

Защото принадлежаха на щатите. На онова, което преди се наричаше щати.

Но тях вече ги няма.

Така е.

Какво се е случило с тях?

Не знам точно. Това е добър въпрос.

Но пътищата още ги има.

Да. Поне за известно време ще ги има.

Колко време?

Не знам. Може би доста. Няма кой да ги махне и затова ще си бъдат там.

Но по тях няма да пътуват коли и камиони.

Не, няма.

Добре.

Готов ли си?

Момчето кимна. Сетне избърса носа си с ръкав и метна малката си раница на рамо. Мъжът събра парчетата на картата, стана и, следван от детето, тръгна към пътя между дърветата, които приличаха на огромни колове, побити в земята.

Стигнаха до място, откъдето се виждаше мостът. Напречно на пътя имаше камион с ремарке, заклещен в железния парапет. Отново валеше и те стояха там, надничайки изпод синкавия полумрак на мушамата, докато дъждът тихо барабанеше по нея.

Можем ли да го заобиколим? — попита момчето.

Не мисля. Но вероятно можем да минем под него. Може да се наложи да разтоварим количката.

Мостът минаваше над един бързей на реката и докато се приближаваха, чуваха грохота му. Когато вече бяха на моста, от пролома дойде вятър и те придърпаха краищата на мушамата към тях. През железната плетеница на парапета виждаха реката. Малко по-надолу след бързеите се виждаше втори железопътен мост, полегнал върху варовикови колони. Високо над нивото на водата камъкът на колоните беше потъмнял от наводненията, а речният завой беше заприщан от огромна маса почернели клони, пънове и отскубнати храсти.

Камионът стоеше там от години, гумите бяха спукани и смачкани под джантите. Предницата му се беше врязала в парапета, а ремаркетото се беше отскубнало от теглича и беше опряло в кабината. Усуканата му задница бе съборила перилата от другата страна на моста и стърчеше няколко стъпки навън. Мъжът бутна количката под ремаркетото, но

дръжката опря и не можа да мине. Налагаше се да я плъзнат настрани. Остави количката под дъжда, завита с мушамата, и двамата се пъхнаха приклепнали под ремаркетото. Момчето остана отдолу на сухо, а той отиде до кабината, стъпи на стъпалото при резервоара, избърса водата от стъклото и надникна. Скочи обратно долу, протегна ръка, отвори вратата, качи се вътре и затвори зад себе си. Седна и се огледа. Зад седалките имаше стара кучешка колибка. Хартии по пода. Жабката беше отворена, но вътре нямаше нищо. Мина зад седалките. Там имаше мокър матрак и малък хладилник, чиято вратичка беше отворена. Сгъваема маса. Стари списания, разпилени по пода. Провери шкафчетата над главата си, но всички бяха празни. Под леглото имаше няколко чекмеджета и той ги дръпна едно след друго, но вътре имаше само боклуци. Върна се отпред в кабината, седна на мястото на шофьора и се загледа в реката през стъклото, по което бавно се стичаше вода. Лекото барабанене на дъжда по металния капак и мракът, който бавно поглъщаше всичко.

Тази нощ спаха в камиона. На сутринта дъждът беше спрял и те разтовариха количката, избутах я под ремаркетото и отново я натовариха от другата страна. Надолу по моста на около трийсет-четирийсет метра имаше останки от изгорели автомобилни гуми. Мъжът стоеше и гледаше ремаркетото. Какво според теб има там? — каза той.

Не знам.

Ние не сме първите, които минават оттук. Затова най-вероятно няма нищо.

Няма как да видим.

Мъжът доближи ухо до корпуса на ремаркетото и го удари с длан. Като че ли е празно, каза той. Ти вероятно можеш да влезеш отгоре. Ако обаче имаше нещо вътре, някой вече щеше да е изрязал отвор отстрани.

С какво щяха да го направят?

Щяха да намерят нещо.

Мъжът съблече якето си, сложи го най-отгоре върху количката, стъпи на бронята на кабината, оттам на капака, покатери се по предното стъкло и се качи на покрива. Изправи се, обърна се и

погледна надолу към реката. Металът под краката му беше мокър. Сетне погледна момчето. То изглеждаше разтревожено. Мъжът се извърна, пресегна се, хвана се за предната част на ремаркетото и бавно се издърпа на мускули. Но силите му не достигаха. Преметна единия си крак над ръба и остана така известно време, докато си почине. Сетне се прехвърли върху покрива, претърколи се и седна.

В предната част на ремаркетото имаше люк и той тръгна приклепнал към него. Капакът го нямаше и вътре миришеше на мокър шперплат и онази кисела миризма, която вече познаваше. В страничния джоб на панталона си имаше списание. Извади го, откъсна няколко страници, смачка ги на топка, запали ги със запалката си и ги пусна в тъмната вътрешност на контейнера. Тихо свистене. Разсея дима с ръка и надникна вътре. Малкият огън, който гореше на дъното, изглеждаше някак далече. Заслони очите си от блясъка и погледът му стигна почти до дъното на ремаркетото. Човешки тела. Проснати и разкривени. Смалени и съсухрени в изгнилите си дрехи. Огънят вътре се смали, сетне угасна, оставяйки за миг след себе си следа от жар, подобна на цвете, роза от разтопен метал. После отново всичко потъна в мрак.

Тази нощ лагеруваха в гората на хребета, който гледаше към хълмистата равнина на юг. Той напали огън до една скала и двамата изядоха последните смръчкули с една консерва спанак. През нощта в планината се изви буря, която постепенно се спусна към равнината, тътенът на гръмотевиците ехтеше като артилерийски обстрел, а забуленият блясък на светкавиците озаряваше отново и отново зловещия сив свят. Момчето се притискаше към него. Но всичко отмина. Кратко трополене на град и сетне тежкият студен дъжд.

Когато се събуди, все още беше тъмно, но дъждът бе спрял. Над равнината се разливаше мъждива светлина. Той стана и тръгна по хребета. Мараня от пожар, която се простираше на цели мили разстояние. Клекна и се загледа в нея. Усещаше миризмата на дим.

Наплюнчи пръста си и го вдигна във въздуха. Когато се изправи и понечи да тръгне, видя, че нещо проблясва изпод мушамата. Момчето се беше събудило. Там в мрака крехкото очертание на телцето му беше като символ на някакво последно човешко начинание преди края на света. Нещо съвсем необяснимо. Каквото и беше.

През целия следващ ден вървяха през разнасяния от вятъра дим от горски пожари. В клисурите пушекът се издигаше от земята като мъгла, а оределите черни дървета по склоновете приличаха на езически свещи. Късно през деня стигнаха до едно място, където огънят беше пресякъл пътя. Чакълена настилка беше още топла и колкото повече продължаваха нататък, толкова по-мека ставаше под краката им. Горещият асфалт засмукваше обувките им и ставаше на тънки черни конци. Спряха. Ще трябва да почакаме, каза той.

Върнаха се назад, направиха си лагер на самия път и когато продължиха на сутринта, чакълът беше изстинал. Неочаквано се натъкнаха на следи, които се бяха отпечатали в асфалта. Появиха се просто така изведнъж. Мъжът приклепна и ги разгледа. Някой беше дошъл от гората през нощта и бе продължил надолу по разтопения път.

Кой е той? — попита момчето.

Не знам. Можеш ли да кажеш кой, кой е?

Скоро те го видяха да крета пред тях по пътя, влачейки леко единия си крак. От време на време се спираше и стоеше приведен и неуверен, преди да продължи по-нататък.

Какво да правим, татко?

Всичко е наред. Просто ще вървим след него и ще го наблюдаваме.

Ще го държим под око, каза момчето.

Да, ще го държим под око.

Те го следваха доста време, но при неговото темпо непознатият ги бавеше, а денят напредваше. Най-накрая той седна на пътя и не стана повече. Момчето увисна на канадката на баща си. Никой не каза

нищо. Той беше обгорен като всичко наоколо, дрехите му бяха черни и опърлени. Едното му око беше изгоряло и затворено, а косата му приличаше на мръсна пепелява перука върху почернелия му череп. Когато се изравниха с него, непознатият наведе глава. Сякаш беше направил нещо лошо. Обувките му бяха омотани с тел и полепнали със смола от пътя. Седеше мълчалив, свит в парцалите си. Момчето го гледаше. Татко? — прошепна то. Какво му е на този човек.

Бил е ударен от мълния.

Можем ли да му помогнем? Татко?

Не. Не можем да му помогнем.

Момчето продължи да дърпа палтото му. Татко? — каза то.

Престани.

Не можем ли да му помогнем, татко?

Не. Не можем. Нищо не можем да направим за него.

[1] *Chimaphila umbellata* — целогодишно растение, чиито цветове приличат на чадърче. — Б.пр. ↑

Те продължиха. Момчето плачеше. Мъжът непрекъснато поглеждаше назад. Когато стигнаха подножието на хълма, той спря, погледна детето и извърна отново глава към пътя. Изгорелият човек се беше строполил на земята и от това разстояние не се виждаше ясно какво точно лежи там.

Съжалявам, каза мъжът. Но нямаше какво да му дадем. Не можехме да му помогнем по никакъв начин. Съжалявам за случилото се с него, но нищо не можем да направим. Знаеш това, нали? Момчето стоеше, забило поглед в земята. То кимна с глава. Сетне продължиха нататък и мъжът не погледна повече назад.

Вечерта, жълтозелена светлина от пожарите. Черна вода в крайпътните канавки. Забулени планински върхове. Минаха по един бетонен мост, където вятърът бавно разнасяше пепелта и праха. Обгорели парчета дърво. Накрая спряха, върнаха се при моста и останаха да нощуват под него.

Мъжът дълго носи портфейла си, докато не проряза правоъгълна дупка в джоба на панталона му. Сетне един ден седна край пътя, извади го и прегледа съдържанието му. Малко пари, кредитни карти. Шофьорска книжка. Снимка на жена му. Нареди всичко върху асфалта. Като карти за игра. Запокити почернялото от пот парче кожа в гората и остана да седи със снимката в ръка. Сетне сложи и нея на пътя, изправи се и продължиха.

На сутринта лежеше и съзерцаваше гнездата от кал, които лястовиците бяха построили в ъглите под моста. Погледна към момчето, но то се беше извърнало настрани и се взираше в реката.

Нищо не можехме да направим.

Детето не отговори.

Той ще умре. Не можем да раздаваме онова, което имаме, защото и ние ще умрем.

Знам.

Тогава кога ще започнеш пак да ми говориш.

Аз ти говоря.
Сигурен ли си?
Да.
Добре.
Добре.

Те бяха на другия бряг на реката и го викаха. Парцаливи богове, прегърбени и сгушени в дрипите си сред пустошта. Пристъпваха бавно по сухото дъно на минерално море, пропукано и разбито като паднала чиния. Следи от стихийни пожари по застиналите пясъци. Фигурите избледняха в далечината. Той се събуди и остана да лежи в мрака.

Часовниците спряха в 1:17. Дълъг лъч светлина и после серия от глухи сътресения. Той стана и отиде до прозореца. Какво е това? — каза тя. Той не отговори. Отиде в банята, натисна ключа на осветлението, но токът вече беше спрял. Мъждиво розово сияние в очертанието на прозореца. Падна на колене, вдигна лостчето, за да запуши ваната и пусна топлата и студената вода до края. Тя стоеше на вратата по нощница, вкопчена в касата, обгърнала корема си с една ръка. Какво е това? — попита тя. Какво става?

Не знам.

Защо ще се къпеш?

Няма да се къпя.

Веднъж през онези ранни години той се беше събудил в една гола гора и бе останал да лежи, заслушан в ятата от прелетни птици в зловещия мрак. Чуваше приглушените им писъци горе, на цели мили разстояние. Обикаляха безсмислено земята като насекоми, пълзящи по ръба на чиния. Пожела им на добър път и това беше всичко. Никога не ги чу повече.

Имаше тесте карти, които беше намерил в бюрото в една къща. Бяха протрити и изтънели и две от спатиите липсваха, но въпреки това двамата понякога играеха под светлината на огъня, завити в одеалата си. Мъжът се опита да си спомни правилата на детските игри. Магаре. Някакъв вариант на виста. Беше сигурен, че бърка в повечето от тях. Затова измисли нови игри и им даваше имена. Блатна трева, повърни котка и какво ли още не. Понякога детето го разпитваше за света, за който дори нямаше спомен. В такива случаи той му отговаряше предпазливо. Всъщност миналото не съществуваше. Можеше да го

баламосва, както си иска. Но после спря да си измисля, защото му казваше неща, които не бяха истина, а това го караше да се чувства зле. Момчето си имаше свои фантазии. Как щяло да отиде на юг. Там можело да има и други деца и така нататък. Той се опитваше да обуздава бляновете му, макар да не му даваше сърце да го прави. А и кой ли друг на негово място би намерил тези сили?

Няма списъци с неща, които трябва да бъдат свършени. Всеки ден е даден от providението. Както и всеки час. Няма „по-късно“. Сега беше „по-късно“. Всичко красиво, прекрасно и скъпо за нечие сърце има общ произход в болката. И всички тези неща са родени в мъка и пепел. И така, шепнеше той на спящото момче, аз имам теб.

Спомни си за снимката на пътя и си помисли, че трябваше да се опита да я задържи по някакъв начин в живота им, но не знаеше как. Събуди се, кашляйки, и се отдалечи, за да не събуди и момчето. Следваше някаква каменна стена в тъмното, загърнат с одеалото си, сетне коленичи в пепелта като каещ се грешник. Продължи да кашля, докато усети в устата си вкуса на кръв, а после произнесе името ѝ на глас. Вероятно го беше казал и насън. Когато се върна, момчето беше будно.

Извинявай, рече той.

Няма нищо.

Заспивай.

Бих искал да съм с мама.

Мъжът не отговори. Седеше до малката фигура, загърната в одеала и юргани. Малко по-късно каза: Имаш предвид, че би искал да си мъртъв?

Да.

Не трябва да казваш това.

Но аз наистина го искам.

Не го казвай. Не е хубаво.

Нищо не мога да променя.

Знам. И въпреки това трябва да опиташ.

Как да го направя?

Не знам.

Ние сме сред малцината оцелели, каза ѝ той над пламъка на лампата.

Сред малцината оцелели? — повтори тя.

Да.

Какви ги говориш, за Бога? Ние не сме оцелели. Ние сме зомбита в хорър филм.

Умолявам те.

Не ме е грижа. Не ме е грижа дори ако започнеш да крещиш. Това не означава нищо за мен.

Моля те.

Престани.

Умолявам те. Ще направя всичко по силите си.

И какво по-точно? Трябваше да направя това много по-рано, когато в пистолета имаше три куршума, вместо два. Но тогава бях глупава. Говорили сме вече много пъти за това. Аз не стигнах дотук по собствена воля. Бях доведена. Но бях дотук. Мислех дори да не ти го казвам. И може би така щеше да е най-добре. Имаш два куршума, но какво ще правиш след това? Не можеш да ни защитиш. Казваш, че си готов да умреш за нас, но каква е ползата от това? Аз бих го взела с мен, ако не беше ти. Знаеш, че бих го направила. И това е единственото правилно нещо.

Говориш като луда.

Не, казвам истината. Рано или късно те ще ни хванат и ще ни убият. Ще ме изнасят. Ще изнасят и него. Ще ни изнасят, ще ни убият и ще ни изядат, но ти отказваш да погледнеш истината в очите. Ти предпочиташ да чакаш, докато това се случи наистина. Но аз не мога. Не мога. Тя седеше и пушеше цигара от изсушени лозови листа, сякаш беше някаква рядка пура. Държеше я с известно изящество, подпряла другата ръка върху коленете си. Наблюдаваше го над малкия пламък. Преди говорехме за смъртта, каза тя. Вече не го правим. Защо?

Не знам.

Защото е тук. Не е останало нищо друго, за което да говорим.

Никога не бих те изоставил.

Не искам и да знам. Безсмислено е. Ако искаш, мисли за мен като за невярна уличница. Намерила съм си нов любовник. Той може да ми даде това, което ти не можеш.

Смъртта не е любовник.

О, напротив.

Моля те, не го прави.

Съжалявам.

Няма да се справя сам.

Тогава недей. Не мога да ти помогна. Казват, че жените живеят с мисълта за опасностите, които дебнат децата им, а мъжете — за опасностите, които грозят самите тях. Но аз не мисля за нищо. Казваш, че няма да се справиш. Тогава не прави нищо. Това е всичко. Аз приключих с моето курвенско сърце и то отдавна вече е мъртво. Искаш да се борим, но аз не виждам защо. Сърцето ми беше изтръгнато в нощта, в която той се роди, и затова не очаквай да чувствам болка. Не изпитвам нищо подобно. Може пък да се окаже, че теб те бива в това. Съмнявам се, но кой знае. Мога само да ти кажа, че няма да оцелееш, ако се бориш само за себе си. Знам това, защото аз самата никога не бих стигнала дотук, ако мислех само за себе си. Който си няма никого до себе си, трябва да си скърпи някакъв призрак. Вдъхни му живот и го приласкай с думи на обич. Предложи му всяка трошица надежда и го брани с тялото си. Що се отнася до мен, аз си мечтая само за вечното нищо и се стремя към него с цялото си сърце.

Той не отговори.

Мълчиш, защото нямаш никакви аргументи.

Ще се сбогуваш ли с него?

Не. Няма да го направя.

Почакай поне до сутринта. Моля те.

Трябва да вървя.

Тя вече беше станала.

В името на Бога, жено. Какво да му кажа?

Не мога да ти помогна.

Но къде ще отидеш. Навън е тъмно като в рог.

Не ми е нужно да виждам.

Мъжът се изправи. Умолявам те, каза той.

Не. Няма да продължа. Не мога.

Тя си отиде и студенината на този факт беше нейният последен дар. Щеше да го направи с люспа от обсидиан. По-твърда от стомана, с острие колкото атом. Той сам я беше научил на това. Беше права. Той нямаше никакви аргументи. Спомняше си стотиците нощи, през които бяха спорили за и против самоунищожението със сериозността на философи, приковани в лудница. На сутринта момчето не каза нищо и когато събраха багажа си и се приготвиха да тръгнат отново по пътя, то

само погледна назад към лагера и подхвърли: Тя си отиде, нали? Да, отиде си, отвърна той.

Тя винаги беше замислена, почти не се изненадваше от необикновените неща, които се случваха. Това беше свят, който трябваше да срещне своя неизбежен край. Късно в полунощ те седяха до прозореца, вечеряха на свещи и гледаха как далечните градове горят. Няколко нощи по-късно тя роди в тяхното легло под светлината на лампа на батерии. Той си беше сложил ръкавици за миене на съдове. Невероятната поява на малкото теменце. Покрито с кръв и провиснала черна коса. Вонящият мекониум^[1]. Виковете ѝ не значеха нищо за него. Студената нощ отвъд прозореца, пожарите на хоризонта. Той вдигна високо мършавото червено телце, влажно и голо, преряза пъпната връв с кухненските ножици и пови сина си в кърпа.

Имаше ли приятели?

Да, имах.

Много ли бяха.

Да.

Помниш ли ги?

Да, помня ги.

Какво стана с тях?

Умряха.

Всичките ли?

Всичките.

Липсват ли ти?

Да. Липсват ми.

Ние къде отиваме.

Отиваме на юг.

Добре.

Целия ден вървяха по дългия черен път, а следобед спряха да се подкрепят с оскъдните си запаси. Момчето извади камиона от раницата си и с една пръчка нарисова пътища в пепелта. Камионът

бавно потегли, докато детето наподобяваше звуци на двигател. Денят беше почти топъл и те спаха в листата, подложили раниците под главите си.

Нещо го събуди. Мъжът се обърна настрани и остана да лежи, заслушан. Надигна бавно глава, стиснал пистолета в ръката си. Погледна за миг към момчето и когато погледна отново към пътя, зърна първия от тях. Господи, прошепна той. Тътреха се през пепелта, поклащайки закачулените си глави. Неколцина от тях носеха противогази. Един беше облечен със защитен костюм. Мръсен и покрит с петна. Влачеха се със сопи в ръцете си и парчета тръби. Кашляха. Сетне чу по пътя зад тях нещо, което звучеше като дизелов двигател. Бързо, изсъска мъжът. Бързо. Мушна пистолета в колана си, грабна момчето за ръка и дръпна количката сред дърветата, като я наклони леко, за да не се вижда от пътя. Момчето се беше сковало от страх. Той го притисна до себе си. Всичко е наред, каза. Трябва да бягаме. Не поглеждай назад. Хайде!

Мъжът праметна раниците през рамо и те започнаха да си пробиват път през шубраците от ронеща се орлова папрат. Момчето беше ужасено. Тичай, прошепна той. Тичай. Погледна назад. Камионът изникна буботейки пред погледа му. В каросерията му стояха изправени мъже, които оглеждаха района. Момчето падна и той му помогна да се изправи. Всичко е наред, каза той. Хайде.

Видя просека между дърветата, като че ли някой беше копал там канал. Тръгнаха през бурените и се озоваха на стар път. На места под пепелта се виждаше асфалтовата настилка. Мъжът дръпна момчето на земята и те запълзяха, криейки се зад банкета, задъхани. Чуваха тътена на дизеловия двигател, който работеше бог знае с какво. Когато подаде глава, видя само покрива на камиона, който се движеше по пътя. Мъжете стояха в откритото дъсчено ремарке, някои от тях държаха пушки. Камионът отмина и черният дим от дизела се изви между

дърветата. Двигателят работеше някак провлачено. Давеше се и глъхнеше. След това тръгна да гасне.

Мъжът се наведе бързо и скри с ръка главата си. Боже, прошепна той. Чуха как машината избоботи за последно и спря. Сетне остана само тишината. Той държеше пистолета в ръката си. Дори не помнеше кога го е извадил от колана си. Хората в камиона разговаряха на висок глас. Чуха ги да отварят и да вдигат капака на двигателя. Мъжът седеше, обгърнал момчето с ръка. Шт, каза той. Шт. След малко камионът отново изтътна. Скърцаше и бумтеше като кораб. Нямаше друг начин да го запалят освен с бутане, но наклонът на хълма не им позволяваше да наберат необходимата скорост. Няколко минути по-късно двигателят сякаш се закашля, подскочи и отново замря. Мъжът надникна за миг и видя един от групата да се приближава към тях, разкопчавайки колана си. Беше на двайсетина крачки. И двамата замръзнаха на място.

[1] Фекална маса, което новороденото отделя в първите часове и дни след раждането. — Б.пр. ↑

Той вдигна пистолета и го насочи към непознатия, който се спря, вдигнал леко ръка встрани от тялото си. Смачканата мръсна бояджийска маска на лицето му се вгъваше навътре и отново се издуваше там, където беше устата му.

Просто продължавай да вървиш.

Непознатият погледна към пътя.

Не гледай натам. Гледай към мен. Ако извикаш, си мъртъв.

Непознатият направи още няколко крачки напред, държейки колана си в ръка. Дупките показваха напредъка на неговото измършавяване, а на мястото, където често бе точил острието на ножа си, кожата лъщеше. Стъпи на пътя, погледна оръжието и след това момчето. Дълбоко хлътнали очи, обрамчени с мръсотия. Като животно спотаено вътре в черепа, надничащо навън през очните дупки. Имаше брада, подрязана под права линия с ножици за стригане на овце, а на шията му се мъдреше татуировка на птица, направена от човек, който не е знаел много за птиците. Беше сух, жилест и рахитичен. Носеше мръсен работен гащеризон и спортна шапка, върху която беше избродирано логото на отдавна несъществуваща фирма.

Къде отиваш?

Бях тръгнал по нужда.

Къде отивате с камиона.

Не знам.

Какво значи „не знам“? Свали си маската.

Непознатият свали маската от главата си и остана да стои, държейки я в ръка.

Означава, че не знам, отвърна той.

Не знаеш къде отивате?

Да.

С какво гориво върви камиона?

Дизел.

С какво количество разполагате?

Имаме три барела по двеста литра в каросерията.

Имате ли муниции за тези оръжия?

Той погледна назад към пътя.

Казах ти да не гледаш натам.

Да, имаме муниции.

Откъде ги взехте.

Намерихме ги.

Лъжеш. Какво ядете.

Каквото намерим.

Каквото намерите.

Да. Непознатият погледна момчето. Ти няма да стреляш, каза той.

Ти така си мислиш.

Сигурно имаш само два куршума. Може би само един. И освен това те ще те чуят.

Те да. Но ти — не.

Какво искаш да кажеш?

Куршумът лети по-бързо от звука. Ще бъде в мозъка ти, преди да успееш да го чуеш. За да го чуеш, се нуждаеш от фронтален лоб и други неща, наречени коликулус и темпорален гирус, но ти вече няма да ги имаш. Защото ще са станали на супа.

Ти доктор ли си?

Нищо не съм.

Имаме ранен. Може би ще можеш да му помогнеш.

Приличам ли ти на идиот?

Не знам на какво ми приличаш.

Защо поглеждаш към него?

Мога да гледам, където си поискам.

Не, не можеш. Ако погледнеш отново към него, ще те застрелям.

Момчето седеше, сложило ръце върху главата си и гледаше между тях.

Обзалагам се, че момчето е гладно. Защо просто не дойдете при камиона. Ще ви дадем малко храна. Не е нужно да си толкова твърдоглав.

Нямате никаква храна. Да вървим.

Къде да вървим?

Просто върви.

Никъде няма да ходя.

Така ли?

Да, така.

Мислиш си, че няма да те убия, но грешиш. Предпочитам обаче да повървиш с нас по този път около миля и после ще те пусна да си

вървиш. Това е преднината, от която се нуждаем. Така няма да ни намерите. Дори няма да знаете по кой път сме тръгнали.

Знаеш ли какво си мисля?

Какво си мислиш?

Мисля, че си се посрал от страх.

Непознатият пусна колана си да падне на пътя с окачените на него неща. Манерка. Стара брезентова паласка. Празна кожена кания. Когато мъжът вдигна глава, скитникът държеше ножа в ръката си. Беше направил само две крачки, но сега се намираше между него и детето.

Какво си мислиш, че ще направиш с това?

Непознатият не отговори. Беше едър мъж, но това не му пречеше да бъде бърз. Той се хвърли напред, сграбчи момчето и го притисна до гърдите си, държейки ножа си до гърлото му. Мъжът, който беше в седнало положение, опря пистолета на коленете си, държейки го с двете си ръце, и стреля от шест крачки разстояние. Онзи се строполи на земята с дупка в челото, от която клокочеше кръв. Момчето лежеше в скута му без абсолютно никакво изражение на лицето си. Той мушна пистолета в колана си, праметна раницата през рамо, грабна момчето, завъртя го, качи го на раменете си и се спусна в отчаян бяг надолу по стария път, стиснал здраво коленете на детето. То се беше вкопчило в челото му, покрито с кръв и безмълвно като камък.

Стигнаха до стар железен мост в гората, където изчезващият сред бурените път пресичаше една почти пресъхнала река. Мъжът започна да кашля, беше останал почти без въздух. Отклони се от пътя и тръгна между дърветата. Извърна се за миг, поемайки си дъх с усилие. Ослушваше се. Измина, залитайки, още около половин миля, най-накрая падна на колене и свали момчето на земята сред пепелта и листата. Избърса кръвта от лицето му и го прегърна. Всичко е наред, каза той. Всичко е наред.

В дългата студена вечер със спускащия се мрак той ги чу само веднъж. Държеше сина си близо до себе си. В гърлото му напираше кашлица, която никога не си отиваше. Момчето, толкова крехко и слабо под якето си, потръпваше като кутре.

Стъпките сред листата спряха. Сетне продължиха. Техните преследвачи нито говореха, нито се викаха по име, което ги правеше още по-злокобни. С падането на последната завеса на мрака се спусна суров студ и момчето вече цялото се тресеше. Отвъд тъмнината не се издигна луна и нямаше къде да вървят. В раницата имаха едно-единствено одеало и той го извади и зави момчето с него. Сетне разкопча канадката си, загърна го и с нея и го притисна до себе си. Лежаха така дълго време, но замръзваха от студ и най-накрая мъжът се надигна. Трябва да се движим, каза той. Не можем просто да лежим тук. Огледа се, но нищо не се виждаше. Гласът му потъна в тъма, която нямаше нито дълбочина, нито предел.

Държеше момчето за ръка, докато вървяха, препъвайки се, през гората. Другата беше протегнал пред себе си. Като затвореше очи, виждаше не по-зле. Момчето беше завито с одеалото и той му каза да не го изпуска, защото никога нямаше да го намерят. То поиска да го носят, но мъжът му каза, че трябва да продължи да се движи. Препъваха се и падаха в дългата нощ, която беше толкова далече от зората. И след едно поредно падане момчето отказа да стане. Той седна до него, загърна го с якето си, намести одеалото върху раменете му и го прегърна, люлеейки се напред-назад. Един-единствен патрон в револвера. Няма да погледнеш истината в очите. Няма да го направиш.

В оскъдната светлина, която трябваше да бъде денят, мъжът остави момчето сред листата и седнал огледа гората. Когато малко се развидели, той стана и обходи периметъра на лагера, но освен техните смътни следи в пепелта, не видя нищо друго. Върна се и помогна на момчето да се надигне. Трябва да тръгваме, каза той. Детето седеше отпуснато и равнодушно. В косата му имаше засъхнала кал, а лицето му беше на черни линии. Говори ми, каза мъжът, но то не го направи.

Продължиха на изток, вървейки между стърчащите мъртви дървета. Подминаха една стара ферма и пресякоха някакъв черен път. Празен парцел, който някога може би е бил зеленчукова градина.

Спираха се от време на време и се заслушаха. Невидимото слънце не хвърляше никакви сенки. Озоваха се на пътя неочаквано и той задържа момчето с една ръка. Приклекнаха в един крайпътен изкоп като прокажени и отново се заслушаха. Никакъв вятър. Мъртвешка тишина. Малко по-късно мъжът стана и излезе на пътя. Погледна назад към момчето. Хайде, каза той. Детето излезе от изкопа и посочи следите, които камионът бе оставил в пепелта. Сетне остана да стои там, загърнато с одеалото, гледайки надолу по пътя.

Нямаше никакъв начин да разбере дали са успели да запалят камиона отново. Нямаше как да предположи колко време биха решили да ги чакат в засада. Свали раницата от рамото си, седна на земята и я отвори.

Трябва да хапнем, каза мъжът. Гладен ли си?

Момчето поклати глава.

Не. Разбира се, че не. Той извади пластмасовата бутилка с вода, разви капачката ѝ и я подаде на момчето, което я пие и пи от нея. Свали бутилката от устата си, пие си дъх, седна на пътя, кръстоса крака и пи отново. Сетне върна бутилката на мъжа, който също отпи, зави капачката и започна да тършува из раницата. Ядоха консерва с бял боб, която си подаваха един на друг, и накрая той хвърли празната кутия сред дърветата. След това отново потеглиха по пътя.

Хората с камиона бяха лагерували на самия път. Бяха напалили огъня си там и в разтопения асфалт лежаха овъглени цепеници заедно с пепел и кости. Мъжът клекна и задържа ръката си над асфалта. Все още се усещаше лека топлина. Изправи се и погледна надолу по пътя. Сетне взе момчето със себе си и навлязоха в гората. Искан да ме чакаш тук, каза той. Няма да бъда далече. Ще те чуя, ако извикаш.

Искан да дойда с теб, каза момчето. То сякаш всеки миг щеше да се разплаче.

Не. Ще ме чакаш тук.

Моля те, татко.

Престани. Трябва да правиш каквото ти казвам. Вземи пистолета. Не го искам.

Не съм те питал дали го искаш. Просто го вземи.

Той тръгна през гората към мястото, където бяха оставили количката си. Тя все още лежеше там, но беше плячкосана. Малкото неща, които не бяха взели, бяха разпилени сред шумата. Няколко книги и играчките на детето. Мъжът изправи количката, сложи нещата на момчето в нея и я подкара към пътя. Сетне се върна обратно. Там нямаше нищо. Изсъхнала тъмна кръв сред листата. Раницата на момчето беше изчезнала. На няколко крачки по-нататък откри костите и кожата, които бяха затрупани с камъни. Малка купчина вътрешности. Побутна костите с върха на обувката си. Изглеждаха така, сякаш са били варени. Нямаше никакви следи от дрехи. Мракът отново се спускаше и вече беше много студено. Мъжът се обърна и тръгна към мястото, където бе оставил момчето. Коленичи, когато стигна при него, прегърна го и остана да стои така.

Избутаха количката през гората до стария път и я оставиха там. Сетне потеглиха на юг по пътя, бързайки да изпреварят нощта. Момчето беше толкова уморено, че се препъваше. Мъжът го взе, качи го на раменете си и продължиха. Когато стигнаха моста, светлината на деня беше почти угаснала. Той свали момчето на земята и двамата тръгнаха опипом покрай насипа. Когато стигнаха под моста, мъжът извади запалката си, щракна я и освети земята около тях с трепкащото пламъче. Пясък и речни камъни, измити от потока. Свали раницата си, прибра запалката и хвана момчето за раменете. Едва го виждаше в тъмнината. Искам да ме чакаш тук, каза той. Отивам за дърва. Трябва да накладем огън.

Страх ме е.

Знам. Но ще бъда наблизко и ще мога да те чувам. Затова ако се уплашиш много, повикай ме и аз ще дойда веднага.

Много ме е страх.

Колкото по-скоро тръгна, толкова по-скоро ще се върна и когато запалим огъня, вече няма да те е страх. Не лягай. Ако легнеш, ще заспиш и когато те повикам, няма да ми отговориш и няма да мога да те намеря. Разбираш ли?

Момчето не отговори. Мъжът почти беше изгубил търпение, когато осъзна, че то кима в тъмното в знак, че го е разбрало. Добре, каза той. Добре.

Изкатери се по крайпътния насип и навлезе в гората, протегнал ръце пред себе си. Навсякъде по земята бяха разпилени мъртви клони. Подритвайки ги, мъжът ги събра на купчина и когато вече имаше цял наръч, се наведе и ги взе. Сетне извика момчето по име, то му отговори и му помогна да намери пътя към моста. Седяха в тъмното, докато режеше по-големите клони с ножа си, а по-малките чупеше с ръце. Извади запалката от джоба си и завъртя металното колелце с палеца си. Използваше бензин за запалката, който гореше с потрепващ синкав пламък. Наведе се, запали дребните съчки и остана да наблюдава как огънят се изкачва нагоре през плетеницата от клони. Сложи още дърва отгоре, духна леко в основата на малкия пламък и понамести клоните, така че да горят по-добре.

Още на два пъти отиде за дърва, като всеки път се връщаше с клони и съчки, които трупаше встрани. Виждаше огъня от известно разстояние, но не смяташе, че може да бъде видян от другия път. Под моста между камъните се мерзелееше тъмна локва от застояла вода, върху която се беше оформила кора от лед. Спря се на моста и хвърли оттам последния наръч дърва. Дъхът му беше бял над заревото на огъня.

Мъжът седеше на пясъка и преглеждаше съдържанието на раницата си. Бинокълът. Половинлитрова бутилка с бензин, почти пълна. Бутилка с вода. Клеци. Две лъжици. Нареди всичко в редица. Имаха също пет консерви с храна и той избра една с наденички и една с царевица, отвори ги с малка армейска отварачка за консерви и ги сложи в края на огъня, наблюдавайки как етикетите им обгарят и се свиват. Когато от царевицата започна да се издига пара, мъжът извади кутиите от огъня с клещи. Наведоха се над тях с лъжиците си и

започнаха да се хранят бавно. Момчето клюмаше и заспиваше, както седеше.

След като се нахраниха, той заведе сина си при чакълестия бряг под моста, счупи тънкия лед с една пръчка и изми лицето и косата му. Водата беше толкова студена, че момчето се сепна и извика. Разместиха камъните в търсене на по-прясна вода и мъжът продължи да мие косата му, но най-накрая спря, защото детето вече стенеше от студ. Подсуши косата му с одеалото, клекнал там под светлината на огъня в сянката на моста, изпод който се виждаше редицата от дървета отвъд реката. Това е моето дете, каза си той. Измивам мозъка на мъртъв човек от косата му. Това ми е работата. Сетне го зави с одеалото и го отнесе при огъня.

Момчето се олюляваше и мъжът внимаваше да не се катурне в огъня. Оформи вдлъбнатина в пясъка, където детето щеше да спи, седна и разроши косата му на огъня, за да я подсуши. Всичко това приличаше на някакво древно помазване. Така да бъде. Събуди миналото. Там, където няма нищо, създай ритуали и дишай с тях.

Събуди се през нощта от студ, стана и хвърли още дърва в огъня. Очертанятия на малките клони, горящи в бяло и оранжево сред въглените. Духна, за да разпали пламъците, сложи още дърва и седна с кръстосани крака, облегал на каменната колона на моста. Тя беше иззидана от тежки каменни блокове, споени с хоросан. Над главата му се виждаше металът, покафенял от ръжда, нитовете, дървените траверси и напречните греди. Пясъкът под него беше топъл на пипане, но нощта отвъд периметъра на огъня беше ледено студена. Мъжът стана и домъкна още дърва под моста. За миг се спря и се послуша. Момчето не помръдваше. Седна до него и погали светлата му сплъстена коса. Златен бокал, подходящ да приютиш в него един бог. Моля те, не ми казвай как свършва историята. Когато погледна отново към мрака отвъд моста, валеше сняг.

Бяха им останали само дребни дърва за огрев и огънят щеше да ги топли само още около час или малко повече. Мъжът домъкна останалите съчки изпод моста и започна да ги кърши, цепейки подебелите клони по дължина. Мислеше, че шумът ще събуди момчето, но това не се случи. Мокрите дърва съскаха в огъня, снегът продължаваше да вали. На сутринта щяха да видят дали по пътя има следи, или не. Онзи мъж беше първото човешко същество, освен момчето, с което бе разговарял от повече от година. Най-накрая беше срещнал ближен. Змийската пресметливост в онези студени подвижни очи. Сивите изгнили зъби. Лепкави от човешката плът по тях. Кой бе направил от света лъжа? До последната дума. Когато се събуди, снегът бе спрял и сипкавата зора очертаваше голите хълмове отвъд моста, черните дървета върху белия фон на снега. Той лежеше свит с ръце между коленете си. Сетне се надигна, разръчка огъня и сложи една консерва с цвекло във въглените. Момчето лежеше, сгушено на земята, и го наблюдаваше.

Снегът се беше посипал по дърветата и шумата и вече беше станал сив от пепелта. Отидоха до мястото, където бяха оставили количката, сложиха раницата в нея и се отправиха към пътя. Никакви следи. Стояха и се заслушваха в абсолютната тишина. Сетне потеглиха по пътя през сивата киша, детето вървеше малко встрани от него с ръце в джобовете.

През целия ден, докато пътуваха, момчето не обели нито дума. Следобед кишата се разтопи и до вечерта пътят изсъхна. Не спираха. Колко мили бяха вървели? Десет, дванайсет... Преди понякога по пътя играеха на квойтс^[1] с четири големи стоманени шайби, които бяха намерили в един железарски магазин, но те бяха изгубени заедно с всичко останало. През нощта лагеруваха в една клисура, където накладоха огъня си до една отвесна скала и изядоха последната консерва. Беше я оставил за най-накрая, защото това беше любимото ядене на момчето — свинско месо с боб. Гледаха как сосът клоkochи бавно, сетне той извади консервата с клещите и ядоха мълчаливо.

Мъжът изплакна празната кутия с вода, даде на момчето да пие от нея и това беше всичко. Трябваше да бъде по-внимателен, каза той.

Момчето не отговори.

Трябва да говориш с мен.

Добре.

Искаше да знаеш как изглеждат лошите хора. Сега вече знаеш. Може да се случи отново. Моето задължение е да се грижа за теб. То ми е отредено от Бог. Ще убия всекиго, който те докосне. Разбираш ли какво ти казвам?

Да.

Момчето седеше, завито с одеалото. След малко вдигна глава. Ние все още ли сме от добрите? — попита то.

Да, все още сме от добрите.

И винаги ли ще бъдем от тях.

Да. Винаги ще бъдем от тях.

Добре.

На сутринта излязоха от клисурата и поеха отново по пътя. Мъжът беше направил на момчето свирка от стебло на тръстика и сега я извади от палтото си и му я подаде. Детето я пое, без да каже дума. След известно време то изостана няколко крачки назад и малко покъсно мъжът го чу да свири. Нестройна музика за века, който трябваше да дойде. Или може би последната музика на земята, издигнала се изпод пепелта на нейните руини. Мъжът се извърна и го погледна. Детето беше погълнато от заниманието си. Хрумна му, че прилича на тъжно самотно дете на феите, което оповестява пристигането на пътуващ театър в далечно графство или село, без да подозира, че всички актьори са били отнесени от вълци.

[1] Игра, при която се подхвърлят метални пръстени, като целта е да бъдат уловени с пръчка. — Б.пр. ↑

Седеше с кръстосани крака на билото на един хребет и оглеждаше долината долу с бинокъла си. Спокойното плавно очертание на река. Тъмните тухлени комини на фабрика. Покриви, покрити с плочи. Стара дървена водна помпа, укрепена с железни обръчи. Никакъв дим, никакви признаци на живот. Свали бинокъла и продължи да наблюдава околността без него.

Какво виждаш? — попита момчето.

Нищо.

Мъжът му подаде бинокъла. Момчето прехвърли ремъка през врата си, вдигна бинокъла до очите си и завъртя колелцето на фокуса. Всичко около тях беше толкова спокойно.

Виждам дим, каза то.

Къде?

Встрани от онези сгради.

Кои сгради?

Момчето му върна бинокъла и той отново намести фокуса. Далечна бледа струйка дим. Да, каза той. Виждам го.

Какво ще правим, татко?

Мисля да хвърлим един поглед. Просто трябва да бъдем внимателни. Ако това е комуна, те ще имат барикади. Но може би са просто бежанци.

Като нас.

Да. Като нас.

Ами ако са от лошите?

Ще трябва да поемем риска. Трябва да намерим нещо за ядене.

Те оставиха количката в гората, пресякоха една железопътна линия и се спуснаха по стръмния рид през почернелия мъртъв бръшлян. Мъжът носеше пистолета в ръката си. Стой близо до мен, каза той. Момчето се подчини. Те се движеха по улиците като сапъори. Пряка след пряка. Лека миризма на дървесен дим във въздуха. Влязоха в един магазин и останаха там известно време, наблюдавайки улицата, но нищо не помръдваше. Преровиха разпилените по пода боклуци. Чекмеджета, хартии и прогизнали от влага картонени кутии. Не намериха нищо. Всички магазини бяха плячкосани преди години и витрините на повечето от тях ги нямаше. Вътре беше твърде тъмно и

не се виждаше почти нищо. Изкачиха се по нацърбените стоманени стълби на един ескалатор, момчето се държеше за ръката му. Няколко прашни палта висяха на закачалки. Потърсиха обувки, но не намериха. Разровиха една купчина с отпадъци, но не попаднаха на нищо полезно. Когато се върнаха долу, мъжът свали окачените на закачалки сака, изтупа ги от прахта и ги преметна през ръка. Да вървим, каза той.

Беше се надявал, че ще намерят нещо пропуснато от мародерите, но напразно. Ритаха с крака боклуците между рафтовете. Стари опаковки, списания и вечната пепел. Мъжът огледа лавиците, търсейки витамини. Отвори вратата на едно хладилно помещение. От тъмнината дойде киселата зловонна миризма на мъртвците и побърза да затвори. Стояха на улицата. Погледна сивото небе. Леките струйки пара от дъха им. Момчето беше капнало от умора. Мъжът го хвана за ръката. Трябва да търсим още, каза той. Трябва да продължим да търсим.

Къщите в покрайнините на града не предложиха почти нищо повече. Влязоха по задните стълби в една кухня и започнаха да ровят из шкафове, чиито врати бяха отворени до една. Метална кутия със сода на прах. Мъжът се спря, загледан в нея. Преровиха чекмеджетата на един бюфет в трапезарията. Сетне влязоха във всекидневната. Свитъци от паднали тапети се търкаляха по пода като древни документи. Остави момчето на стълбите, поверявайки му саката, а в това време той се качи на горния етаж.

Навсякъде миришеше на влага и гнило. В първата спалня имаше изсъхнал труп, завит до шията. Останки от изгнила коса по възглавницата. Мъжът хвана долния край на одеалото и го дръпна, след това го изтупа, сгъна го и го сложи под мишницата си. Претършува бюрата и писалищата. Лятна рокля на телена закачалка. Нищо. Тръгна надолу по стълбите. Стъмваше се. Хвана момчето за ръка и излязоха през предната врата на улицата.

На върха на хълма той се спря и втренчи поглед в града. Мракът се спускаше бързо. Мрак и студ. Метна двете сака на раменете на момчето върху якето и останалите му дрехи.

Много съм гладен, татко.

Знам.

Ще си намерим ли нещата?

Да, знам къде са.

Ами ако някой друг ги намери?

Няма да ги намерят.

Дано да е така.

Не се тревожи. Хайде.

Какво беше това?

Не чух нищо.

Слушай.

Не чувам нищо.

Те се заслушваха. Сетне в далечината се чу лай на куче. Мъжът се обърна и погледна към тъмнеещия град. Това е куче, каза той.

Куче?

Да.

Откъде е дошло?

Не знам.

Ние няма да го убием, нали, татко?

Не. Няма да го убием.

Мъжът погледна надолу към момчето, което трепереше под няколкото ката дрехи. Наведе се и го целуна по грапавото от песъчинки чело. Няма да му направим нищо, каза той. Обещавам.

Спаха в една кола под някакъв надлез, завити със саката и одеалото. В мрака и тишината той виждаше малки случайни светлини да пробягват върху мрежата на нощта. Всички горни етажи на сградите бяха тъмни. Там ще е трудно да се носи вода. Освен това някой може да те прогони с дим. Какво ли ядяха? Бог знае. Те седяха, завити с палтата си и гледаха през прозорците. Кой са те, татко?

Не знам.

Събуди се през нощта и остана да лежи, ослушвайки се. Не можеше да си спомни къде е. Тази мисъл го накара да се усмихне. Къде сме ние? — каза той.

Какво има, татко?

Нищо. Всичко е наред. Заспивай.

Ние ще се оправим, нали, татко?

Да, ще се оправим.

И нищо лошо няма да ни се случи.

Точно така.

Защото ние носим огъня.

Да. Защото ние носим огъня.

На сутринта валеше студен дъжд. Лееше се върху колата, въпреки че тя беше под надлеза, и танцуваше по пътя по-нататък. Те седяха и гледаха през водната пелена върху стъклото. Преди да отслабне дъждът, голяма част от деня вече беше минала. Оставиха палтото и одеалото на задната седалка и тръгнаха по пътя да претърсят и други къщи. Дървесен дим във влажния въздух. Никога повече не чува кучето.

Намериха няколко кухненски съда и дрехи. Блуза. Найлон, който можеха да използват като мушама. Мъжът беше сигурен, че ги наблюдават, но не видя никого. В един килер се натъкнаха на чувал с царевично брашно, от който плъхове бяха яли дълго време. Той пресея брашното с парче от мрежа за прозорци, махна шепата изсъхнали изпражнения, накладоха си огън на бетонната веранда на къщата, омесиха си питки и ги изпекоха на една тенекия. Накрая ги изядоха бавно една по една. Оставиха си само няколко, които мъжът зави в хартия и прибра в раницата си.

Момчето седеше на стълбите, когато видя нещо да се движи зад къщата от другата страна на пътя. Лице, което гледаше към него. Дете, горе-долу на неговите години, облечено в извънредно голямо за ръста му палто с навити ръкави. Момчето се изправи. Хукна по пътя, после

по алеята. Там нямаше никого. Погледна към къщата, сетне се затича към дъното на двора през мъртвите бурени, стигайки до застоял черен поток. Върни се, извика то. Няма да те нараня. Стоеше там и плачеше, когато баща му дотича при него и го хвана за ръката.

Какво правиш? — просъска той. Какво правиш?

Там има едно малко момче, татко. Там има едно малко момче.

Няма никакво момче. Какви ги говориш?

Да, има. Аз го видях.

Казах ти да не мърдаш. Не ме ли чу? А сега трябва да тръгваме. Хайде.

Исках само да го видя, татко. Исках само да го видя.

Мъжът го хвана за ръката и двамата прекосиха двора. Детето не можеше да спре да плаче, но баща му така и не погледна назад. Хайде, каза той. Трябва да вървим.

Искам да го видя, татко.

Там няма никого. Искаш да умреш ли? Това ли искаш?

Не ме е грижа, каза момчето, хлипайки. Не ме е грижа.

Мъжът се спря. Клекна и го хвана за раменете. Извинявай, рече той. Не казвай това. Не трябва да казваш това.

Те се върнаха по мокрите улици при виадукта, където взеха палтата и одеалото от колата, и продължиха към издигнатата железопътна линия. Изкачиха се по насипа, пресякоха релсите, сетне навлязоха в гората, намериха количката си и се отпавиха към магистралата.

Ами ако то си няма кой да се погрижи за него? — попита момчето. Ами ако си няма татко?

Там има хора. Просто се криеха.

Мъжът избути количката на пътя и се спря. Виждаше следите от камиона в мократа пепел, които макар и смътни и отмити, все пак бяха там. Стори му се, че долавя миризмата им. Момчето го дърпаше за палтото. Татко, каза то.

Какво?

Страх ме е за онова малко момче.

Знам. Но нищо няма да му се случи.

Трябва да го намерим, татко. Трябва да го намерим и да го вземем с нас. Можем да го вземем, а също така можем да вземем и кучето. Кучето може би ще ни хване нещо за ядене.

Не можем.

А аз ще дам на малкото момче половината от моята храна.

Престани. Не можем да направим това.

Детето отново се разплака. Какво ще стане с малкото момче? — изхлипа то. Какво ще стане малкото момче?

По здрач седнаха на един кръстопът. Мъжът разстла парчетата от картата на земята и започна да ги изучава. После заби пръст в едно от тях. Ние сме тук, каза той. Точно тук. Момчето отказа да погледне. Мъжът продължи да се взира в обърканата плетеница от червени и черни линии, държейки пръста си на мястото, където смяташе, че се намират. Сякаш се опитваше да види самите тях, седнали там на пътя. Бихме могли да се върнем, каза момчето тихо. Не е толкова далече. И не е толкова късно.

Направиха си лагер в едно сечище недалеч от пътя. Не можах да намерят закътано място, където да запалят огън, без да бъде видян от някого, и затова се отказаха от него. Изядоха по две царевични питки и легнаха да спят на земята, сгушени един в друг, завити с палтата и одеалата си. Мъжът прегърна детето, което след малко спря да трепери, после заспа и той.

Кучето, което той помни, ни следваше два дни. Опитах се да го примамя да дойде, но то не пожела. Направих примка от тел, за да го хвана. В пистолета имаше три патрона. Не можех да пожертвам нито един от тях. То се отдалечи надолу по пътя. Момчето го изпрати с поглед, сетне погледна към мен, отново към него и започна да плаче и да моли за живота му, а аз му обещах, че няма да го нараня. Кучето приличаше на скелет с опъната върху него кожа. На следващия ден го нямаше. Това е кучето, което той помни. Не помни никакви малки момчета.

Мъжът сложи шепа стафиди, увити в кърпа, в джоба си и по обяд те седнаха на мъртвата трева встрани от пътя и ги изядоха. Момчето го погледна. Това е всичко, което имаме, нали? — каза то.

Да.

Сега ще умрем ли?

Не.

Какво ще правим.

Ще пийнем малко вода. След това ще продължим надолу по пътя.

Добре.

Вечерта тръгнаха през полето, опитвайки се да намерят място, където огънят им нямаше да се вижда. Дърпаха количката след себе си по неравната земя. Околността не обещаваеше много. Утре трябваше да намерят нещо за ядене. Нощта ги застигна по калния път. Отправиха се уморено към една далечна група дървета, голи и черни, които се очертаваха на фона на последната светлина от видимия свят. Когато стигнаха там, беше вече тъмна нощ. Държейки момчето за ръка, мъжът събра с крак разпилените по земята клони и съчки и запали огън. Дървата бяха мокри, но той издялка с ножа си мъртвата кора и струпа съчките и клоните около огъня да изсъхнат. Разстла мушамата на земята, взе палтата и одеалото от количката, събу мокрите кални обувки и на двамата и сетне останаха да седят мълчаливо, протегнали ръце към пламъците. Мъжът се замисли какво да каже, но не се сети за нищо. Подобно чувство го беше обземало и преди — чувство, което надхвърляше границите на вцепенението и тъпото отчаяние. Свят, който се свива до суровото ядро на съществуващите предмети. Имената на нещата бавно следват самите неща и потъват в забвение. Цветовете. Имената на птиците. Храните. И най-накрая имената на нещата, за които си вярвал, че са истински. Оказва се, че са били по-крехки, отколкото си предполагал. Колко от тях вече ги няма? Когато свещеният език бъде лишен от своите референти, той губи и своята реалност. Думите се свиват като нещо, което се опитва да запази топлината си. Преди да трепнат и да изчезнат завинаги.

Уморени, те спаха дълбоко тази нощ, а на сутринта огънят беше угаснал и чернееше на земята. Мъжът obu калните си обувки и тръгна за дърва, духайки в шепите си. Беше толкова студено. Възможно беше да е ноември. Или по-късно. Запали огъня, излезе на открито и огледа околността. Мъртвите поля. Чифлик в далечината.

Поеха по един черен път по билото на някакъв хълм, където някога бе имало къща. Преди много време. Ръждиво очертание на пещ, което се издигаше от черната вода в мазето. Смачкани листове обгоряла ламарина от покрива сред полето, където ги беше отнесъл вятърът. В хамбара се натъкнаха на стар камион, от чиято прашина каросерия събраха няколко шепи семена, които той не можа да разпознае, и започнаха да ги ядат заедно с прахта и боклуците. Сетне тръгнаха през полето към пътя.

Следваха една каменна стена покрай останките от някогашна овощна градина. Чепати почернели дървета в редица и нападали дебели клони по земята. Спряха се и погледнаха към полето. На изток се изви вятър. Меката пепел се носеше сред браздите. Спираше. И сетне пак се понасяше. Бе виждал всичко това и преди. Следи от изсъхнала кръв по стърнищата и спирали от вътрешности там, където убитите са били изкормени. На отсрещната стена имаше фриз от човешки глави, всичките подобни една на друга — изсъхнали и деформирани, с изопнати усмивки и съсухрени очи. Те носеха златни обеци на сбръчканите си уши и вятърът развяваше оскъдните дрипави коси върху черепите им. Зъбите в устата им приличаха на отливки, грубите татуировки, изрисувани със собственоръчно приготвена синя боя от сърпица, избеляваха под сиромашкото слънце. Паяци, саби, мишени. Дракон. Рунически бойни призови, неправилно изписани девизи. Главите, които не бяха смазани с тояги, бяха одрани и по челата на голите черепи имаше различни драскулки. Шевовите на един бял череп бях старателно гравирани с мастило и напомняха на план за сбор. Мъжът се обърна и погледна към момчето. То стоеше до количката, изложено на напора на вятъра. Сетне завъртя глава към развятата суха трева и редиците с чепати тъмни дървета. Вятърът бе

отнесъл няколко парцала от дрехи към стената. Всичко бе сиво от пепелта. Тръгна покрай стената, хвърляйки последен поглед на човешките маски, изкачи няколкото дървени стъпала при портата и се отпрати към мястото, където го чакаше момчето. Обгърна рамото му с ръка.

Добре, каза мъжът. Да вървим.

Това беше познатото послание от всеки късен период от историята. Послание и предупреждение, каквото бе живата картина на убитите и погълнатите. Събуди се сутринта, завъртя се върху одеалото и погледна към пътя в посоката, откъдето бяха дошли — точно навреме, за да види между дърветата група хора, маршируващи в редици по четирима. Облечени във всевъзможни дрехи, те всички носеха на вратовете си червени шалове. Червени и оранжеви или толкова червени, колкото бяха успели да намерят. Мъжът сложи ръката си на главата на момчето. Шт, каза той.

Какво има, татко?

На пътя има хора. Дръж си главата долу. Не поглеждай.

От угасналия огън не се издигаше дим. Количката не се виждаше. Той се претърколи на земята и продължи да ги наблюдава, лежешком, над ръката си. Армия, обута в маратонки. Маршируваща. Носеха еднометрови тръби, чиито дръжки бяха увити с кожа. Ремъци на китките. Някои от тръбите бяха снабдени с вериги, в края на които имаше всевъзможни шипове и остри предмети. Дрънчаха и маршируваха с полюшваща се походка като играчки на пружина. Брадясали и с маски на лицата, през които излизаше топлият им дъх. Шт, каза той. Шт. Следващата фаланга беше въоръжена с копия и пики, украсени с пискюли и панделки. Дългите остриета бяха грубо изковани от ресори на камион. Момчето лежеше, заровило лице в ръцете си, ужасено. Непознатите преминаха в тежка стъпка на около трийсетина метра разстояние и земята леко потрепваше. Отзад се зададоха каруци с военна плячка, теглени от впрегнати роби, сетне жените — може би дузина на брой — някои от тях бременни, и най-накрая допълнителна група от педераста, зле облечени, треперещи от студ, с кучешки нашийници и оковани един за друг. Всички отминаха. Мъжът и момчето лежаха и се ослушваха.

Отидоха ли си, татко?

Да, отидоха си.

Ти видя ли ги?

Да.

От лошите ли бяха?

Да, от лошите бяха.

Те бяха много, искам да кажа, лошите.

Да. Но си отидоха.

Мъжът и момчето станаха и се изтупаха. Стояха заслушани в тишината.

Къде отидоха те, татко?

Не знам. Придвижват се нанякъде. Това не е добър знак.

Защо не е добър знак?

Просто не е. Трябва да извадим картата и да я разгледаме.

Измъкнаха количката изпод храстите, с които я бяха покрили, мъжът я изправи, струпа одеалата и палтата в нея и потеглиха към пътя. Спряха и се загледаха към мястото, където парцаливата орда сякаш бе оставила след себе си остатъчен образ в обезпокоения въздух.

Следобед отново заваля сняг. Те стояха и гледаха как светлосивите снежинки падат от навъсения здрач. Сетне продължиха нататък. Върху тъмната повърхност на пътя се оформяше тънък слой киша. Момчето продължи да изостава и мъжът спря и го изчака. Стой до мен, каза той.

Но ти вървиш толкова бързо.

Ще вървя по-бавно.

Отново поеха по пътя.

Ти май пак не говориш.

Говоря.

Искаш ли да спрем?

Аз винаги искам да спрем.

Трябва да бъдем по-внимателни. Аз трябва да бъда по-внимателен.

Знам.

Ще поспрем. Какво ще кажеш?

Добре.

Трябва само да намерим добро място.

Добре.

Падащият сняг ги обгърна. Не се виждаше нищо встрани от пътя. Той кашляше, а момчето потръпваше. Бяха се наметнали с мушамата и бутаха пазарската количка през снега. Най-накрая мъжът спря. Момчето трепереше неконтролируемо.

Трябва да спрем, каза той.

Много е студено.

Знам.

Къде сме?

Питаш къде сме?

Да.

Не знам.

Ако видиш, че ще умрем, нали ще ми кажеш?

Не знам. Няма да умрем.

Оставиха количката преобърната настрани в едно поле с острица, мъжът взе одеалата и палтата, завити в найлона, и потеглиха. Дръж се за канадката ми, каза той. Не се пускай. Прекосиха полето, преминаха през оградата, като всеки придържеше телта надолу, така че да премине другият. Телта беше ледено студена и проскърцваше при скобите. Нощта падаше бързо. Продължиха. Стигнаха до една кедрова гора с мъртви черни дървета, които все пак бяха достатъчно нагъсто, за да задържат снега. Под всяко от тях имаше скъпоценен кръг от тъмна земя и изгнили кедрови иглички.

Настаниха се под едно дърво и струпаха одеалата и дрехите на земята. Мъжът наметна момчето с едно от одеалата и започна да нарива мъртвите иглички на купчина. Разчисти едно място в снега, така че огънят да не подпали дървото и тръгна да кърши клони от съседните кедри, изтръсквайки преди това снега от тях. Когато поднесе огънчето на запалката към сухите гнили съчки, те пламнаха веднага и той разбра, че огънят няма да изкара дълго. Погледна към момчето. Трябва да отида за още дърва, каза мъжът. Ще бъда в района. Става ли?

Какво значи в района?

Означава, че няма да бъда далече.

Добре.

Снегът вече беше натрупал около двајсетина сантиметра. Мъжът газеше между дърветата, измъквайки падналите клони изпод снега, и когато събра един наръч и се върна при огъня, той беше угаснал, превръщайки се в купчинка мъждукащи въглени. Хвърли клоните върху тях и тръгна отново за нови. Ставаше все по-трудно, защото се стъмваше и светлината от огъня не стигаше достатъчно далече. Ако се опиташе да бърза, се задъхваше. Когато погледна зад себе си, момчето се бяхтеше през снега, който стигаше почти до коленете му, събираше клони и ги трупаше в ръцете си.

Снегът не спря да вали. През нощта се събуждаше и с усилие успяваше да запали огъня отново. Беше разгънал мушамата, закачайки единия ѝ край под дървото в опит да задържи топлината на огъня. Погледна лицето на сина си, който спеше под оранжевата светлина. Хлътналите му бузи бяха нашарени с черно. Отблъсна пристъпа на ярост. Безполезно. Момчето едва ли щеше да има сили да пътува още дълго. Дори и да спре да вали, пътят щеше да бъде почти непроходим. Снегът шепнеше в тишината, а искрите се издигаха, чезнеха и умираха в безкрайната чернота.

Беше наполовина заспал, когато чу трясък в гората. Сетне още един. Надигна се. Огънят беше почти угаснал и сред въглените играеха

случайни пламъчета. Ослуша се. Дългият сух пукот на чупещи се клони. След това още един трясък. Протегна ръка и разтърси момчето. Събуди се, каза той. Трябва да тръгваме.

Детето изтри съня от очите си с опакото на ръцете си. Какво има, татко? — попита то.

Хайде. Трябва да се махнем оттук.

Какъв е този звук?

Дърветата. Те падат.

Момчето се надигна и се огледа уплашено.

Няма страшно, каза мъжът. Хайде. Трябва да побързаме.

Грабна завивките, сгъна ги и ги уви в мушамата. Погледна нагоре. Снежинките падаха към очите му. От огъня беше останала само жарава, не даваше никаква светлина, дървата почти бяха свършили и кедрите падаха навсякъде около тях в чернотата. Момчето се държеше за него. Отдалечиха се и мъжът се опита да намери безопасно място в тъмнината. Най-накрая разстла мушамата и двамата просто седнаха и се завиха с одеалата. Той притисна момчето до себе си. Трясъкът на падащите дървета и глухият бумтеж на камарите сняг, които се сгромолясваха на земята, караха гората да потрепва. Мъжът прегърна момчето, каза му, че всичко ще бъде наред и че скоро ще спре, както наистина и стана след малко. Приглушеният тътен замря в далечината. Още един трясък, далечен и самотен. След това нищо. Ето, каза той. Мисля, че това беше. Прокопа тунел под едно от падналите дървета, като загребваше снега с ръце, криейки замръзналите си пръсти в ръкавите. Замъкнаха там завивките и мушамата и малко по-късно спяха отново, въпреки лютия студ.

Когато се съмна, мъжът изпълзя от бърлогата им. Опънатият отгоре найлон бе натезал от снега. Изправи се и се огледа. Беше спряло да вали и кедровите дървета лежаха наоколо под могили от сняг и изпотрошени клони. Малкото дънери, които все още стояха прави, изглеждаха голи и обгорели на фона на пепелявия пейзаж. Закрачи през преспите, оставяйки момчето да спи под дървото като някакво животно, потънало в зимен сън. Снегът беше почти до коленете му. Мъртвата острица сред полето бе почти затрупана. Задържахият се върху бодливата тел сняг приличаше на острие на

бръснач и тишината бе почти бездиханна. Мъжът се подпря на един кол на оградата и се закашля. Нямаше никаква представа къде е количката и си помисли, че оглупява и умът му не работи както трябва. Съсредоточи се, каза си той. Мисли. Когато се обърна и понечи да тръгне обратно, момчето го викаше.

Трябва да вървим, каза той. Не можем да останем тук.
Момчето се взираше мрачно в сивите преспи.
Хайде.
Преминаха през телената ограда.
Къде отиваме? — попита момчето.
Трябва да намерим количката.
Детето просто стоеше там, мушнало ръце под мишниците си.
Хайде, каза мъжът. Трябва да намериш сили.

Газеше през преспите по полето. Снегът беше дълбок и сивкав. Пепелта и саждите не спираха да се сипят върху него. Направи с усилие още няколко крачки, сетне погледна назад. Момчето беше паднало. Остави навитите одеала и мушамата на снега, върна се и го вдигна. То трепереше. Изтупа го и го прегърна. Съжалявам, каза той. Съжалявам.

Търсенето на количката отне много време. Когато най-накрая я намери, той я измъкна изпод преспите, изрови рапицата, изтупа я от снега и пхна вътре едно от одеалата. Сложи я обратно в коша на количката заедно с другите одеала и саката. Взе момчето и го остави да седне най-отгоре, развърза обувките му и ги събу. Сетне извади ножа си и започна да реже едно от саката, омотавайки парчетата около краката на момчето. След това отрязва от найлона няколко квадратни парчета, които уви около глезените на сина си, стягайки ги с хастара от ръкавите на сакото. Отстъпи крачка назад. Момчето погледна надолу. Сега и ти, татко, каза то. Мъжът хвърли едно от саката върху раменете на момчето, седна на мушамата и уви и своите крака. Сетне се изправи, стопли ръцете си в канадката и прибра обувките им в

раницата, заедно с бинокъла и камиончето на момчето. Изтупа мушамата от снега, сгъна я, привърза я към денка с одеалата, метна всичко на рамо и погледна за последно в коша на количката, но това беше всичко. Да вървим, каза той. Момчето хвърли прощален поглед на количката и тръгна след него по пътя.

Беше по-трудно, отколкото бе предполагал. За един час успяха да изминат само около мия. Спря се и погледна назад към момчето. То беше спряло и чакаше.

Мислиш си, че ще умрем, нали?

Не знам.

Няма да умрем.

Добре.

Но трябва да ми вярваш.

Не знам.

Защо мислиш, че ще умрем?

Не знам.

Престани да казваш не знам.

Добре.

Защо мислиш, че ще умрем?

Нямаме нищо за ядене.

Ще намерим.

Добре.

Колко дълго според теб хората могат да изкарат без храна?

Не знам.

Но все пак какво мислиш?

Може би няколко дни.

И после какво? Просто падат и умират?

Да.

Е добре, не е така. Необходимо е много повече време. Имаме вода. Това е най-важното нещо. Човек не може да издържи много дълго без вода.

Добре.

Но трябва да ми вярваш.

Не знам.

Той се вгледа в него. Момчето стоеше там с ръце в джобовете на прекомерно голямото вълнено сако на тънко райе.

Мислиш ли, че те лъжа?

Не.

Но смяташ, че бих могъл да те излъжа за това, че ще умрем.

Да.

Е, може и да умрем. Но няма до го направим.

Добре.

Мъжът погледна нагоре. Имаше дни, когато пепелявото було на небето изгъняваше и дърветата покрай пътя хвърляха съвсем лека сянка върху снега. Продължиха нататък. Момчето не се справяше добре. Той спря, провери краката му и стегна найлоните. Когато снегът започнеше да се топи, щеше да им е трудно да запазят краката си сухи. Спираха често да почиват. Нямаше сили да носи детето. Сядаха на денка с одеалата и палтата и ядяха от мръсния сняг с шепи. Следобед той започна да се топи. Минаха покрай една опожарена къща, от която беше останал да стърчи само тухленият комин. През целия ден вървяха по пътя. Толкова часове, колкото имаше денят. Бяха изминали три мили.

Беше предположил, че пътят ще е толкова трудно проходим, че никой няма да пътува по него, но грешеше. Направиха лагера си близо до самата пътна настилка, накладоха огън, измъкнаха от снега големи мъртви клони, хвърлиха ги в пламъците и малко по-късно те започнаха да съскат и да вдигат пара. Не можаха да се преборят със студа. Няколкото одеала, които имаха, не бяха достатъчни, за да не премръзнат. Мъжът се опита да стои буден. От време на време се сепваше в полусън и започваше трескаво да се опипва, търсейки пистолета. Момчето беше толкова слабичко. Гледаше го, докато спи. Изопнато лице и хлътнали очи. Странна красота. Стана и домъкна още дърва до огъня.

Излязоха на пътя и се спряха. В снега имаше следи. Каруца. Някакво превозно средство с колела. Нещо с гуми, съдейки по отпечатъците. Между колелата се виждаха следи от обувки. Някой бе

минал покрай тях в тъмното, отивайки на юг. Най-късно призори. Пътувайки през нощта. Мъжът стоеше и мислеше. Огледа внимателно следите. Бяха минали на петдесетина стъпки от огъня, без дори да забавят ход. Зарея поглед по посока на пътя. Момчето го наблюдаваше.

Трябва да се махнем от пътя.

Защо, татко?

Някакви хора идват насам.

Те от лошите ли са?

Боя се, че да.

Но може пък да са от добрите. Нали?

Той не отговори. Погледна небето по стар навик, но там нямаше какво да се види.

Какво ще правим, татко?

Да вървим.

Можем ли да се върнем при огъня?

Не. Хайде, може би нямаме много време.

Много съм гладен.

Знам.

Какво ще правим?

Трябва да се скрием. И да се махнем от пътя.

Те ще видят ли следите ни?

Да.

И какво ще правим тогава?

Не знам.

Ще разберат ли кои сме?

Какво?

Когато видят следите ни, ще разберат ли кои сме?

Мъжът погледна назад към големите гладки отпечатыци в снега.

Ще се досетят, каза той.

Сетне се спря.

Трябва да обмислим нещата. Да се върнем при огъня.

Смяташе да намерят някакво място по пътя, където снегът се е разтопил напълно, но сетне си помисли, че това няма да е от голяма полза, когато видеха, че следите им не продължават нататък.

Наринаха сняг върху огъня с крака, тръгнаха между дърветата, направиха кръг и се върнаха обратно. Оставиха след себе си лабиринт от следи и сетне поеха отново на север през гората, държейки пътя под око.

Избраха си за лагер най-високото място, което намериха, откъдето се виждаше пътят на север и следите, които бяха оставили след себе си. Мъжът разстла мушамата върху мокрия сняг и зави момчето с одеалата. Ще ти бъде студено, каза той. Но може би няма да останем тук дълго. Не беше минал и час, когато, почти тичайки, по пътя се зададоха двама души. Когато отминаха, той се изправи, за да ги вижда по-добре. Точно в този момент те спряха и погледнаха назад, което го накара да замръзне на място. Беше наметнат със сивите одеала и едва ли го бяха видели, но не беше невъзможно. Но предположи, че вероятно са усетили миризмата от огъня. Те стояха и разговаряха. Сетне продължиха. Мъжът седна. Всичко е наред, каза той. Просто трябва да почакаме. Но мисля, че всичко е наред.

Не бяха яли нищо и бяха спали малко в продължение на пет дни, когато стигнаха в покрайнините на малък град, където се натъкнаха на някога внушителна къща, издигаща се на едно възвишение край пътя. Момчето го държеше за ръката. По-голямата част от снега, който беше навалял върху пътя, полетата и горите, се беше разтопил. Те стояха там. Найлоните около краката им отдавна се бяха изпокъсали и сега бяха мокри и премръзнали. Къщата беше висока и величествена, с бели дорийски колони отпред. Навес и голям вход отстрани. Чакълена алея, която се виеше през морава от мъртва трева. Макар и странно, но прозорците бяха непокътнати.

Какво е това място, татко?

Шт. Трябва да се послушаме.

Но нямаше нищо. Само вятърът шумолеше в мъртвата орлова папрат край пътя. Далечно изскърцване. Врата или капак на прозорец.

Мисля, че трябва да огледаме.

Татко, нека да не се качваме там.

Добре.

Не мисля, че трябва да ходим там.

Добре. Но трябва да огледаме.

Приблжиха се бавно по алеята. В островчетата от неразтопен сняг не се виждаха следи. Висока ограда от плет, който отдавна не беше жив. Древно птиче гнездо сред тъмната плетеница от клони. Те стояха в двора и гледаха фасадата. Ръчно изработените тухли на къщата бяха изпечени от пръстта, на която стояха. От колоните и стряхата боята се белеше на дълги сухи ивици. Горе на дълга верига висеше лампа. Момчето се вкопчи в баща си, докато се качваха по стълбите. Един от прозорците беше леко открехнат и от него излизаше някакъв шнур, който минаваше през верандата и изчезваше в тревата. Мъжът хвана момчето за ръка и те минаха по верандата. Някога по тези дъски бяха стъпвали роби, носейки сребърни подноси с храни и напитки. Приблжиха се до прозореца и надникнаха.

Ами ако тук има някой, татко?

Никой няма.

По-добре да си вървим, татко.

Трябва да намерим нещо за ядене. Нямаме избор.

Можем да намерим нещо другаде.

Всичко ще бъде наред. Хайде.

Мъжът извади пистолета от колана си и опита вратата. Тя се отвори леко на големите си месингови панти. Спряха и се послушаха. Сетне пристъпиха в просторното фойе, чийто черни и бели мраморни плочи бяха наредени под формата на домино. Широка стълба водеше към горния етаж. Стените бяха облепени с тапети на фирмата „Морис“^[1], които сега бяха прогизнали от влага и разкривени. Гипсовият таван беше издут и провиснал на няколко места, а пожълтелият корниз висеше изкривен и напукан. Вляво имаше врата, водеща към някогашната трапезария, в която имаше грамаден бюфет от орехово дърво. Вратите и чекмеджетата му ги нямаше, но останалото беше твърде голямо, за да бъде изгорено. Мъжът и момчето стояха на вратата. В единия край на стаята имаше голяма купчина дрехи. Дрехи и обувки. Колани. Палта. Одеала и стари спални чували. Щеше да има достатъчно време да помисли за това по-късно. Момчето висеше на ръката му. Беше примряло от ужас. Прекосиха фойето на път към стаята в далечния край, влязоха вътре и се спряха. Огромна зала, чийто таван беше два пъти по-висок от вратите. Камина с неизмазани тухли, над която личеше мястото, откъдето дървената полица е била откъртена, за да бъде изгорена. На пода пред огнището бяха наредени дюшеци със завивки. Татко, прошепна момчето. Шт, каза той.

Пепелта беше студена. Наблизо имаше няколко почернели тенджери. Той клекна на пети, взе една от тях, помириша я и я остави. Изправи се и погледна през прозореца. Сива утъпкана трева. Сив сняг. Шнурът, който минаваше през прозореца, беше вързан за месингов звънец, а самият звънец беше прикачен за груба дървена греда, закована за рамката на прозореца. Хвана момчето за ръка и тръгнаха по един тесен коридор към кухнята. Навсякъде бяха разпилени боклуци. Ръждясала мивка. Миризма на плесен и изпражнения. Влязоха в една съседна малка стая, може би кухненски килер.

На пода на помещението имаше капак, заключен с голям катинар, направен от метални пластини. Мъжът стоеше и го гледаше.

Татко, каза момчето. Трябва да вървим. Татко.

Има причина този капак да е заключен.

Момчето го дърпаше за ръката. Беше почти разплакано. Татко?
— каза то.

Трябва ни храна.

Не съм гладен, татко. Не съм.

Ще се наложи да намерим лост за къртене или нещо подобно.

Излязоха през задната врата, като момчето почти висеше на него. Мъжът мушна пистолета в колана си и огледа двора. Там имаше алея, застлана с тухли, и разкривеното очертание на нещо, което някога е било чемширена ограда. В двора имаше стара желязна брана, подпряна на тухлената стена на къщата и някой беше натикал между металните ѝ пръчки 150-литров чугунен котел, каквито се използват за топене на свинска мас. Отдолу имаше пепел от огън и почернели цепеници. Малко встрани — каруца с гумени колелета. Всички тези неща той видя и не видя. В дъното на двора имаше стара дървена постройка за опушване на месо и барака за инструменти. Тръгна натам, наполовина влачейки детето и разгледа инструментите, които бяха в една бъчва под навеса на бараката. Избра си една права лопата с дълга дръжка и я претегли в ръката си. Хайде, каза той.

Когато се върнаха в къщата, той започна да удря с лопатата по металната панта на катинара, която беше захваната с винтове за дъските на пода, докато най-накрая успя да я пхне под нея и да я откърти заедно с целия катинар. Мушна острието на лопатата под ръба, спря се за миг и извади запалката си. Сетне дръпна дръжката на капака, повдигна го, наведе се и го задържа с ръка. Татко, прошепна момчето.

Мъжът се спря. Чуй ме, каза той. Просто престани. Ние умираме от глад. Разбираш ли? След това бутна капака и го остави да падне на пода от другата страна.

Почакай ме тук, каза той.

Ще дойда с теб.
Мислех, че те е страх.
Страх ме е.
Добре. Стой близо до мен.

Заслиза надолу по неравните дървени стъпала. Наведе главата си, щракна запалката и завъртя пламъчето в тъмнината, сякаш правеше жертвоприношение. Студ и влага. Нечестива воня. Момчето се беше вкопчило в якето му. Мъжът видя част от каменна стена. Пръстен под. Стар дюшек с тъмни петна по него. Наведе се, отстъпи крачка назад и отново вдигна светлината. До каменната стена се бяха притиснали голи човешки фигури, мъже и жени, опитващи се да се скрият, заслонили лица с ръцете си. На матрака лежеше мъж, чиито крака ги нямаше чак до глезените, а чуканчетата му бяха почернели и обгорели. Миризмата беше ужасна.

Боже, прошепна той.

Сетне един по един те започнаха да се извързват, примигвайки под жалката светлинка. Помогнете ни, прошепнаха хората. Помогнете ни.

Боже мой, каза мъжът. О, боже.

Сетне се обърна и грабна момчето. Бързо, каза той. Бързо.

Изтърва запалката. Нямаше кога да я търси. Бутна момчето нагоре по стълбите. Помогнете ни, викаха те.

Бързо.

Едно брадясало лице се появи и примига в основата на стълбите. Моля ви, извика непознатият. Моля ви.

Бързо. За Бога, побързай.

Мъжът избута момчето през отвора и то падна на пода по очи. Той се спря за миг, хвана капака, затръшна го обратно на мястото му и се обърна да помогне на момчето, но то вече бе станало и танцуваше своя малък танц на ужаса. Ще престанеш ли, за Бога, просъска мъжът. Момчето сочеше към прозореца и когато погледна натам, той също се вкамени. През полето към къщата вървяха четирима брадати мъже и две жени. Хвана момчето за ръка. Боже, каза той. Тичай. Тичай!

Те се втурнаха през къщата към входната врата и се спуснаха надолу по стълбите. Когато стигнаха до средата на алеята, мъжът повлече момчето през моравата. Погледна назад. Бяха отчасти скрити зад останките от живия плет, но знаеше, че в най-добрият случай имат само няколко минути или пък изобщо нямат никакви. Преминаха моравата и навлязоха в насаждения от мъртва захарна тръстика, сетне прекосиха пътя и тръгнаха през гората. Мъжът стисна още по-силно китката на момчето. Тичай, прошепна той. Трябва да тичаме. Погледна към къщата, но не видя нищо. Ако излезе на алеята, щяха да го видят да бяга между дърветата с момчето. Това е моментът. Това е моментът. Той падна на земята и дръпна момчето до себе си. Шт, каза той. Шт.

Те ще ни убият ли? Татко?

Шт.

Лежаха сред листата и пепелта с разтуптени сърца. Мъжът почувства пристъп на кашлица. Трябваше да сложи ръка на устата си, но момчето я стискаше с всичка сила и отказваше да я пусне, а в другата държеше пистолета. Направи усилие да сподави кашлицата, ослушвайки се в същото време. Зарови брадичка между листата и се опита да види какво става. Дръж си главата долу, прошепна той.

Идват ли след нас?

Не.

Те запълзяха бавно през листата към нещо, което приличаше на падина. Мъжът се спря за миг и се ослуша, държейки момчето. Чу ги да разговарят някъде при пътя. Глас на жена. Сетне чу шумоленето на сухите листа. Хвана ръката на момчето и тикна револвера в нея. Вземи го, прошепна той. Обгърна раменете му с ръка и я задържа там. Телцето му беше толкова слабо. Не се страхувай, каза той. Ако те хванат, ще трябва да го направиш. Разбираш ли? Шт. Не плачи. Чуваши ли ме? Знаеш как да го направиш. Пъхаш го в устата си и го насочваш нагоре. Направи го бързо и силно. Разбираш ли? Спри да плачеш. Разбираш ли?

Мисля, че да.

Не, това не е достатъчно. Разбираш ли?

Да.

Кажи, да, разбирам, татко.

Да, разбирам, татко.

Мъжът го погледна. Единственото, което видя, беше ужас. Взе пистолета. Не, не разбираш, каза той.

Не знам какво да правя, татко. Не знам какво да правя. Ти къде ще бъдеш?

Всичко е наред.

Не знам какво да правя.

Шт. Ще бъда с теб. Няма да те оставя.

Обещавах ли?

Да, обещавам. Имах намерение да се опитам да ги отклоня. Но не мога да те оставя.

Татко?

Шт. Стой долу.

Толкова ме е страх.

Шт.

Те лежаха и се заслушаха. Можеш ли да го направиш? Когато моментът дойде? Когато моментът дойде, няма да има време. Сега е моментът. Проклет да си, Господи, и умри. Ами ако пистолетът засече? Не трябва да засича. А ако все пак засече? Ще можеш ли да разбиеш любимия череп с камък? Има ли в теб някой, когото не познаваш? Възможно ли е това? Дръж го в прегръдките си. Просто така. Душата е изменчива. Притисни го до себе си. Целуни го. Бързо.

Мъжът чакаше. С малкия никелиран пистолет в ръката си. Отново пристъп на кашлица. Направи огромно усилие, за да го спре. Опита се да се послуша, но не чу нищо. Няма да те оставя, прошепна той. Никога няма да те оставя. Разбираш ли? Лежеше сред листата, прегърнал треперещото дете. Стискайки револвера. През цялото време, докато падаше мрак, до идването на нощта. Студена и беззвездна. Започна да си мисли, че имат шанс. Просто трябва да чакаме, прошепна той. Толкова беше студено. Опита се да мисли, но умът му плуваше. Беше толкова слаб. А бе имал намерение да тича. Той не

можеше да тича. Когато ги обгърна пълен мрак, той разкопча каишките на раницата, извади одеалата, зави с тях момчето и то скоро заспа.

През нощта чу ужасни писъци, идващи от къщата, и се опита да запуши ушите на момчето с ръка. Малко по-късно крясъците спряха. Лежеше и се заслушваше. Когато излязоха от тръстиката и пресякоха пътя, бе видял някаква голяма кутия. Нещо като детска къщичка за игра. Разбра, че точно това беше мястото, откъдето онези хора наблюдаваха пътя. Лежаха скрити и биеха звънеца в къщата, за да дадат знак на останалите от групата си, че някой е дошъл. Унесе се и заспа. Нещо идва насам? Стъпки сред листата. Не. Само вятърът. Нищо. Надигна се и погледна към къщата, но всичко тънеше в мрак. Раздруса момчето и го събуди. Хайде, каза той. Трябва да тръгваме. Момчето не отговори, но мъжът знаеше, че е будно. Отметна одеалата и ги привърза към раницата. Хайде, прошепна той.

[1] „Морис и Ко.“, фирма основана от Уилям Морис през 1861 г. в Англия, която станала известна със своите тапети и други артикули, типични за Викторианската епоха. — Б.пр. ↑

Тръгнаха през тъмната гора. Имаше луна някъде там зад пепелявите надвиснали облаци и виждаха смътните очертания на дърветата. Залитаха като пияни. Ако ни намерят, те ще ни убият, нали, татко?

Шт. Без повече приказки.

Нали, татко?

Шт. Да. Ще го направят.

Нямаше никаква представа в каква посока вървят и се страхуваше, че могат да направят кръг и да се върнат обратно при къщата. Опита се да си припомни каквото знаеше по въпроса, чудейки се дали това не са само приказки. В каква посока се отклоняваха изгубените? Може би това зависеше от обстоятелството дали си на северното, или южното полукуълбо. Или дали си служиш с дясната, или с лявата ръка. Най-накрая пропъди тези мисли заедно с идеята, че има нещо, което можеше да коригира. Умът му изневеряваше. Призраци, които бяха спали хиляди години, бавно се надигаха от съня си. Как можеше да коригира това? Момчето вървеше, олюлявайки се. Заваляйки думите, то поиска мъжът да го носи. Той го взе на ръце и детето моментално заспа на рамото му. Знаеше, че не може да го носи дълго.

Събуди се, разтреперан, в мрака сред гората и листата. Надигна се и потърси опипом момчето. Задържа ръката си на тънките ребра. Топлина и помръдване. Удари на сърце.

Когато се събуди отново, беше почти достатъчно светло, за да вижда. Отметна одеалото, стана и едва не падна. Закрепи се и огледа сивата гора в сутрешната дрезгавина. Колко далече бяха стигнали? Изкачи се на върха на едно възвишение, приклепна и се загледа в настъпващия ден. Пестеливата зора, студеният тъмнеещ свят. В далечината имаше нещо, което приличаше на борова гора, гола и черна. Безцветен свят от тел и траурен креп. Върна се, събуди момчето и го накара да се надигне. Главата му продължи да клюма. Трябва да тръгваме, каза той. Трябва да тръгваме.

Носеше го на ръце през полето, като спираше да почива на всеки петдесетина крачки. Когато стигнаха боровете, коленичи, сложи го да легне в песъчливата пепел, зави го с одеалата и седна, загледан в него. Детето сякаш беше дошло от лагер на смъртта. Измършавяло, примаяло от умора, болнаво и уплашено. Той се наведе, целуна го, сетне стана, тръгна към края на гората и обиколи района, за да види дали са в безопасност.

На юг сред полето се виждаха очертанията на къща и обор. Отвъд дърветата извивка на път. Дълъг участък с мъртва трева. Мъртъв бръшлян по каменна стена, пощенска кутия, ограда и мъртви дървета оттатък пътя. Студ и тишина. Обгърнати от индигова мъгла. Мъжът се върна и седна при момчето. Отчаянието го беше довело до равнодушие и той знаеше, че не трябва да допуска тази грешка отново. За нищо на света.

Момчето нямаше да се събуди още часове наред. Но ако все пак се случеше, щеше да изпадне в ужас. Беше се случвало и преди. Помисли си дали да не го събуди, но знаеше, че после няма да си

спомня какво му е казал. Беше го научил да лежи в гората като сърне. Но колко дълго? Най-накрая извади пистолета от колана си, сложи го до него под одеалото, стана и тръгна.

Спусна се по хълма към обора, който се намиреше в подножието му, и се спря, за да се огледа и послуша. Мина през онова, което беше останало от стара ябълкова градина. Почернели чворести пънове, мъртва трева до коленете. Спря се до вратата на обора и се послуша. Слаба светлина, насечена на ивици. Тръгна между празните ясли. В средата на помещението отново се послуша — и пак нищо. Заизкачва се по стълбата към плевника с малкото сили, които му бяха останали. Когато стигна до дъното на плевника, погледна през високия прозорец с фронтон — някогашните парцели земя, мъртви и сиви, оградата, пътят...

На пода на плевника имаше бали сено. Приклезна, събра шепа семена от тях, сетне седна и ги задъвка. Корави, сухи и прашни. Но все пак трябваше да му дадат поне малко сила. Стана, затъркаля балите по пода и ги остави да паднат долу в обора. Две глухи тупвания сред облаци прах. Върна се при прозореца и огледа онази част от къщата, която беше зад ъгъла на обора. После слезе по стълбата.

Тревата между къщата и обора изглеждаше неутъпкана. Тръгна по верандата. Оградата ѝ беше изгнила и се разпадаше. Детско колело. Кухненската врата беше отворена и той се спря за кратко на самия праг. Евтина шперплатова ламперия, издута от влагата и полуразкована. Червена пластмасова маса. Прекоси кухнята и отвори вратата на хладилника. На един от рафтовете имаше нещо, увито в сива кожа. Затвори хладилника. Навсякъде бяха разпилени боклуци. Взе една метла от ъгъла и ги разръчка с дръжката ѝ. Качи се на плота и обходи опипом с ръце горната част на прашните кухненски шкафове. Капан за мишки. Някакъв пакет. Беше разтворим прах за безалкохолни напитки с аромат на грозде. Пъхна го в джоба на палтото си.

Обиколи къщата стая след стая. Не намери нищо. Лъжица в чекмеджето на едно нощно шкафче. Сложи и нея в джоба си. Помисли си, че в скрина в спалнята може да има някакви дрехи или завивки, но нямаше. Излезе навън и тръгна към гаража. Гребла. Лопата. Буркани с пирони и болтове върху лавица. Макетно ножче за рязане на картон. Вдигна го към светлината, огледа ръждясалото му острие и го върна на мястото му. Сетне пак го взе и го разгледа още веднъж. Посегна към една отвертка, която стоеше в кутия от кафе, и отвори с нея дръжката на ножчето. Вътре имаше четири нови остриета. Извади старото, сложи го на рафта, монтира едно от новите, зави отново дръжката, прибра острието навътре и пхна ножчето в джоба си. Сетне взе отвертката и сложи и нея в джоба си.

Тръгна отново към обора. Имаше у себе си парче плат и смяташе да събере в него семена от балите сено, но когато наближи постройката, се спря, заслушан във вятъра. Скърцане на тенекия някъде високо горе на покрива. В обора все още се усещаше лека миризма на крави и той се замисли за тях, давайки си малко по-късно сметка, че те вече бяха изчезнал вид. Дали наистина беше така? Може би някъде имаше крава, за която някой се грижи и я храни? Възможно ли беше това? Храни я с какво? И за какво? Оттатък отворената врата мъртвата трева изшумоля сухо под повее на вятъра. Излезе навън и се загледа през полето към боровата гора, където спеше момчето. Тръгна през градината, но сетне отново се спря. Беше стъпил на нещо. Направи крачка назад, коленичи и задържа тревата с ръце. Беше ябълка. Взе я и я вдигна към светлината. Корава, кафява и сбръчкана. Избърса я с парцала и отхапа от нея. Суха и почти безвкусна. Но ябълка. Изяде я цялата, със семената и всичко останало. Хвана дръжката ѝ между палеца и показалеца си и я пусна на земята. После пак тръгна безшумно през тревата. Краката му все още бяха увити с парцали и найлон, затова седна, развърза вървите, напъха парчетата в джоба си и продължи бос между дървета. Когато стигна дъното на градината, беше намерил още четири ябълки, които сложи в джоба си и тръгна обратно. Обхождаше редица след редица, чертаейки в тревата загадъчен ребус от следи. Вече имаше повече ябълки, отколкото

можеше да носи. Опипваше земята около стволите на дърветата, пълнеше джобовите си с плодове, трупахе ги в качулката на канадката и ги притискаше до гърдите си. Струпа ги на купчина до вратата на обора, седна и уви отново вкочанените си крака.

В малко помещение до кухнята беше видял стара плетена кошница, пълна с буркани. Издърпа я в средата на пода, извади бурканите, обърна я и я изтупа от боклуците. Сетне се спря. Какво беше видял? Канализационна тръба. Дървена рамка на увивно растение. Тъмна серпентина на мъртва лоза, която пълзеше надолу като графичен знак на някакво предприятие. Изправи се, мина отново през кухнята, излезе на двора и се спря, загледан в къщата. Прозорците отразяваха сивия безименен ден. Канализационната тръба отиваше към края на верандата. Все още държеше кошницата. Остави я в тревата и се качи отново по стълбите. Тръбата се спускаше покрай подпората в ъгъла и водеше към един бетонен резервоар. Той бръсна с ръка боклуците и изгнилата мрежа за прозорци от капака. Влезе обратно в кухнята, върна се с метлата, доизмете, пхна дръжката в края на капака на резервоара и го повдигна. Вътре имаше метална табла, пълна със сива лапавица от покрива, смесена с мъртви листа и клони. Извади таблата и я сложи на пода. Отдолу имаше бял чакъл. Разрови го с ръка. Под него, резервоарът беше пълен с дървени въглища, парчета от обгорели клони, подобни на индигови изображения на истинските дървета. Сложи таблата обратно на мястото ѝ. Встрани на пода имаше зелена месингова халка. Пресегна се за метлата и измете пепелта. Под нея се видяха очертанията на дъски. Доизмете ги, коленичи, хвана халката и вдигна капака на пода. Долу в тъмното имаше цистерна с вода, толкова сладка, че усещаше миризмата ѝ. Легна по корем на пода и се протегна. Едва успя да докосне водата. Примъкна се малко напред, протегна отново ръка, гребна шепа, подуши я, опита на вкус и пи от нея. Остана да лежи там дълго, поднасяйки към устата си шепа след шепа. Колкото и да ровеше в паметта си, но помнеше някога да е изживявал нещо по-хубаво.

Тръгна отново към помещението, където беше намерил кошницата, и се върна от там с два буркана и с един стар, син, емайлиран тиган. Избърса добре тигана, гребна с него вода и я използва, за да измие бурканите. Сетне се пресегна, потопи единия от бурканите, докато се напълни, и го извади. Водата беше толкова чиста. Вдигна я към светлината. Малка утайка се въртеше бавно в хидравличен стълб. Наклони буркана и започна да пие бавно, докато го изпи почти целия. Седеше там с подут корем. Можеше да пие и още, но не го направи. Изля останалата вода в другия буркан, изплакна го, напълни и двата буркана и затвори дървения капак на цистерната. Стана, с джобове пълни с ябълки, държейки двата буркана в ръце, и тръгна през полето към боровата гора.

Беше се забавил повече, отколкото възнамеряваше и вървеше със забързани стъпки, а водата се люшкаше и блъбукаше в свитите му черва. Спря да си почине за кратко и сетне продължи. Когато стигна гората, момчето като че ли изобщо не беше помръднало. Коленичи, остави бурканите в пепелта и изгнилите борови иглички, взе пистолета, пъкна го в колана си и после просто седна, загледан в детето.

Прекараха следобеда, завити с одеалата, ядейки ябълки. Отпивайки вода от бурканите. Мъжът извади от джоба си пакета с разтворимия прах с аромат на грозде, отвори го, сипа от него в буркана, разбърка го и го подаде на момчето. Намерил си хубави неща, татко, каза синът му. Той спа, докато момчето стоеше на пост, а вечерта се обуха, тръгнаха към къщата и събраха останалите ябълки. Напълниха три буркана с вода и им завиха капачки, които намериха в една кутия в малкото помещение до кухнята. Той уви всичко в едно одеало, пъкна го в раницата, върза другите одеала най-отгоре и метна вързопа през рамо. Стояха на вратата и гледаха как светлината се спуска бавно над света на запад. Сетне поеха по алеята и излязоха отново на пътя.

Момчето се държеше за палтото му, вървеше по края на пътя и се опитваше да внимава къде стъпва в тъмното. В далечината се чу тътен и малко по-късно на небето трепна слаба светлина. Мъжът извади мушамата, но от нея не беше останало достатъчно, за да ги предпази от дъжда, който заваля след минути. Те вървяха, препъвайки се, един до друг. Нямаше къде да се скрият. Бяха вдигнали качулките си, но дрехите им ставаха все по-мокри и тежки от дъжда. Мъжът се спря на пътя и се опита да намести мушамата. Момчето трепереше цялото.

Замръзваш, нали?

Да.

Ако спрем, ще ни бъде още по-студено.

Мен и сега ми е много студено.

Какво искаш да направим?

Може ли да спрем?

Да. Добре. Може да спрем.

Това беше най-дългата нощ, която помпеше измежду многото други такива нощи. Те лежаха на мократа земя под одеалата досами пътя, дъждът барабанеше по брезента и той притискаше момчето до себе си, докато накрая то спря да трепери и заспа. Грохотът на гръмотевиците се отдалечи на север, после замря и остана само дъждът. Мъжът се унесе и когато се събуди, дъждът беше вече отслабнал, докато накрая съвсем спря. Зачуди се дали е станало поне полунощ. Закашля се и събуди момчето. Утрото със сигурност беше още далече. От време на време ставаше и гледаше на изток, докато накрая денят най-сетне дойде.

Усука всяко едно от одеалата около ствола на едно неголямо дърво, за да ги изстиска от водата. Накара момчето да съблече дрехите си, зави го с едно от одеалата, и докато то трепереше, мъжът ги изцеди и му ги върна. Земята, където бяха спали, беше суха. Седнаха на нея, загърнати с одеалата, ядоха ябълки и пиха вода. Сетне поеха отново по пътя, закачулени и прегърбени в дрипите си, като странстващи монаси, изпратени да просят милостиня.

До вечерта поне изсъхнаха. Мъжът разгледа парчетата от картата, но нямаше почти никаква представа къде се намират. Спря се на един по-висок участък от пътя и се опита да се ориентира в падащия полумрак. От възвишението се спуснаха по един тесен път през полето, стигнаха до мост с пресъхнал поток, пропълзяха отдолу и се сгушиха на брега.

Можем ли да си накладем огън? — попита момчето.

Нямаме запалка.

Момчето погледна настрани.

Съжалявам. Изпуснах я. Не исках да ти кажа.

Няма проблем.

Ще потърся някакъв кремък. А и все още имаме малката бутилка с бензин.

Добре.

Много ли ти е студено?

Добре съм.

Момчето положи глава в скута на мъжа. Малко по-късно каза: Те ще убият онези хора, нали?

Да.

Защо трябва да го правят?

Не знам.

И ще ги изядат, нали?

Да.

А ние не можехме да им помогнем, защото щяха да изядат и нас.

Да.

И затова не можехме да им помогнем.

Да.

Добре.

Минаха през градове, на входа на които имаше билбордове с надраскани надписи, предупреждаващи хората да не влизат в тях. Бяха замазани с тънък слой боя, за да може върху тях да се пише наново, но под нея като блед палимпсест прозираха реклами на стоки, които вече не съществуваха. Те седяха до пътя и ядяха последните ябълки.

Какво има? — попита мъжът.

Нищо.

Ще намерим нещо за ядене. Винаги успяваме. Момчето не отговори. Мъжът го наблюдаваше.

Не е това, нали?

Всичко е наред.

Кажи ми.

Момчето извърна глава по посока на пътя.

Искам да ми кажеш какво има. Не се притеснявай.

То поклати глава.

Погледни ме, каза мъжът.

Детето се обърна към него. Изглеждаше, сякаш е плакало.

Просто ми кажи.

Ние никога няма да изядем някого, нали?

Не. Разбира се, че не.

Дори ако умираме от глад?

Ние и сега умираме от глад.

Но ти каза, че не умираме от глад.

Казах, че няма да умрем. Не съм казвал, че не умираме от глад.

Но все пак няма да го направим?

Не, няма да го направим.

Каквото и да става?

Да, каквото и да става.

Защото ние сме от добрите?

Да.

И ние носим огъня.

И носим огъня. Точно така.

Добре.

Той намери няколко парчета кремък или кварц, но в крайна сметка се оказа, че е по-лесно да запали огън, удряйки клещите в скала, в основата на която бе приготвил малка купчинка съчки, напоени с бензин. Минаха още два дни. Сетне три. Измъчваше ги глад. Районът беше претършуван, плячкосан, опустошен. Не беше останала нито троха. Нощите бяха заслепяващо студени и ковчежно тъмни, а дългите сутрини вдъхваха ужас със затаената си тишина. Като зазоряване преди битка. Восъчната кожа на момчето беше почти

прозрачна. С големите си широко отворени очи то приличаше на извънземно.

Мъжът започна да си мисли, че смъртта най-накрая бе надвиснала над тях и че трябва да намери някое усамотено място, където да се скрият. Понякога, докато седеше и гледаше спящото дете, изведнъж започваше да ридае неудържимо, но не беше заради смъртта. Не знаеше каква е причината, но предполагаше, че може би е заради красотата и добротата. Неща, за които вече изобщо нямаше възможност да мисли. Понякога прилякваха в някоя тъмна гора и пиеха застояла вода, прецедена през парцал. Веднъж бе сънувал момчето, положено върху погребална маса и се събуди ужасен. Онова, което можеше да понесе в реалния свят, не беше по силите му насън и затова остана буден от страх, че кошмарът може да се върне.

Тършуваха сред опожарените руини на къщи, в които не биха влезли преди. Видяха един труп да се носи в черната вода на едно мазе сред нечистотиите и ръждясалите тръби. По-късно мъжът стоеше в една всекидневна, която беше отчасти изгоряла и гледаше към небето. Изкорубените от водата дъски на стената бяха полегнали навън към двора. Прогизнали токове в библиотеката. Всичко беше влажно. Прогнило. В едно чекмедже намери свещ. Нямаше с какво да я запали. Пъхна я в джоба си. Излезе навън под сивата светлина и за един кратък миг прозря абсолютната истина за света. Студеното неумолимо кръжение на незавещаната земя. Непреклонен мрак. Слепите кучета, теглещи колесницата на слънцето, продължаваха своя бяг. Съкрушителната черна празнота на вселената. И някъде две преследвани животни трепереха като лисици в леговището си. Време назаем, свят назаем и очи назаем, с които да бъде ожален.

В покрайнините на един малък град седнаха в кабината на някакъв камион да си починат, взирайки се през стъклото, измито от скорошните дъждове. Бяха капнали от умора. Лек повей на вятъра вдигна пепелта от земята. Край пътя имаше табела, чийто надпис

вещаеше смърт. Буквите бяха избледнели с годините. Мъжът почти се усмихна. Можеш ли да го прочетеш? — попита той.

Да.

Не му обръщай внимание. Там няма никой.

Те мъртви ли са?

Мисля, че да.

Бих искал онова малко момче да беше с нас.

Да вървим, каза той.

Красиви сънища, с които ти е неприятно да се разделиш. Неща, вече непознати в този свят. Студът го подкани да напаля огън. Споменът за това как тя прекоси моравата на път към къщата в тънка розова рокля, залепнала за гърдите ѝ. Помисли си, че всеки запомнен къс от миналото хвърля някаква сянка върху произхода му. Като в салонна игра на отгатване. Казваш думата и я предаваш нататък. Затова, бъди предпазлив. Онова, което промениш в паметта, има своята реалност, знайна или не.

Вървяха по улиците, наметнати с мръсните одеала. Мъжът беше затыкнал пистолета на кръста си и държеше момчето за ръка. В далечния край на града видяха една самотна къща в полето, приближиха, влязоха и обиколиха стаите. Озоваха се пред едно огледало и той почти вдигна револвера. Това сме ние, татко, прошепна момчето. Това сме ние.

Мъжът се спря при задната врата и погледна полето, пътя отвъд него и голата пустош отвъд пътя. Във вътрешния двор имаше иззидано барбекю, направено от 200-литров варел, разрязан по края с горелка и сложен върху желязна рамка. Няколко мъртви дървета на двора. Ограда. Ламаринена барака за инструменти. Той отметна одеалото си и го хвърли върху раменете на момчето.

Искам да ме чакаш тук.

Искам да дойда с теб.

Отивам само да хвърля един поглед. Просто постой тук. Ще можеш да ме виждаш през цялото време. Обещавам ти.

Той прекоси двора и бутна вратата, все още държейки пистолета. Беше нещо като градинска барака. Мръсен под. Метални рафтове с пластмасови саксии по тях. Всичко беше покрито с пепел. В ъгъла стояха градински инструменти. Косачка. Дървена пейка под прозореца, а до нея метален шкаф. Отвори го. Стари каталози. Пакети със семена. Бегония. Грамофонче. Натъпка ги в джоба си. За какво ли му бяха? На най-горния рафт имаше две кутии с машинно масло, той пъкна пистолета в колана си, пресегна се, взе ги и ги сложи на пейката. Бяха много стари, направени от мукава с метални капачки. Маслото се беше просмукало през картоната, но все пак изглеждаха пълни. Отстъпи една крачка и погледна през вратата. Момчето седеше на задните стълби на къщата и го наблюдаваше. Когато се обърна, видя метална кутия с бензин в ъгъла зад вратата. Знаеше, че в нея не би могло да има гориво, но когато я повдигна леко с крак и я пусна да падне отново на земята, отвътре се чу лек плисък. Взе я, отнесе я на пейката и се опита да развие капачката, но не можа. Извади клещите от джоба на палтото си и опита с тях. Те едва успяха да обхванат капачката, но все пак тя поддаде, той я сложи на пейката и поднесе кутията към носа си. Гранива стара миризма. Но това беше бензин и той щеше да гори. Зави капачката на мястото ѝ и пъкна клещите в джоба си. Огледа се за някакъв по-малък съд, но не намери. Не трябваше да изхвърля бутилката. Започна да тършува из къщата.

Докато вървеше през моравата, му прилоша и трябваше да спре. Помисли си, че може да е от миризмата на бензина. Момчето продължаваше да го гледа. Колко дни оставаха до смъртта? Десет? Нямаше да бъдат много повече. Не можеше да мисли. Защо беше спрял? Извърна се и погледна тревата. Тръгна обратно. Опипваше земята с крак. Спря се и отново се обърна. Сетне закрачи към бараката. Върна се с една права лопата и заби острието ѝ на мястото, където беше стоял преди. Започна да копае, хвърляйки пръстта настрани.

Напредваше бавно. Боже, беше толкова уморен. Облегна се на лопатата. Вдигна глава и погледна момчето. То не беше помръднало. Наведе се и продължи да копае. Скоро се наложи да почива след всяка лопата пръст. Онова, което най-накрая намери, беше парче шперплат, покрит с битумна настилка за покрив. Откопа краищата. Това беше врата, може би деветдесет на сто и осемдесет сантиметра. В единия край имаше резе с катинар, завит в найлонова торба. Почина си, облегнат на лопатата, заровил чело в свивката на лакътя си. Когато вдигна глава, момчето стоеше на двора само на няколко крачки от него. Беше уплашено. Не я отваряй, татко, прошепна то.

Всичко е наред.

Моля те, татко. Моля те.

Всичко е наред.

Не, не е.

То бе стиснало юмруци пред гърдите си и подскачаше от страх. Мъжът пусна лопатата на земята и го прегърна. Хайде, каза той. Да отидем да поседнем на верандата и да си починем малко.

И след това ще си тръгнем?

Нека просто да поседим малко.

Добре.

Седяха, наметнати с одеалата, и гледаха към двора. Останаха така дълго. Опита се да обясни на момчето, че там не е погребан никой, но то просто се разплака. По едно време дори му мина през ума, че детето може да е право.

Нека да поседим, каза той. Няма дори да говорим.

Добре.

Обиколиха отново стаите на къщата. Мъжът намери бирена бутилка и дрипаво парче от парцал, скъса една лента от него и я напъха в гърлото на бутилката с рамото на закачалка за дрехи. Това е нашата нова лампа, каза той.

А как ще я запалим?

Намерих малко бензин в бараката. И малко машинно масло. Ще ти ги покажа.

Добре.

Хайде, рече мъжът. Всичко ще бъде наред. Обещавам.

Но когато се наведе да види лицето на момчето под одеалото, го обзе страх, че се е случило нещо, което не може да бъде поправено.

Те прекосиха двора и отидоха при бараката. Мъжът сложи бутилката на пейката, извади отвертката, пробви дупка в една от кутиите с масло и сетне още една по-малка, така че да може да тече. Извади фитила от бутилката и я напълни до средата. Старото масло се беше сгъстило заради студа и течеше едва-едва. Разви капачката на тенекията с бензин, откъсна малка хартиена ивица за разпалване от единия от пакетите със семена, наля бензин в бутилката, сложи палеца си на отвора ѝ и я разклати. Сетне сипа част от сместа в глинен съд, взе парцаления фитил и го натика обратно в бутилката с отвертката. Извади парче кремък от джоба си, приготви клещите и удари кремъка в назъбения крайник на клещите. Опитва няколко пъти, сетне се спря и сипа още бензин в съда. Може да пламне изведнъж, каза той. Момчето кимна. Мъжът насочи искрите към глинения съд и пламъкът лумна с тихо свистене. Сетне взе бутилката, наклони я, запали фитила, духна огънчето в съда и подаде димящата бутилка на момчето. Ето, каза той. Вземи я.

Какво ще правим сега?

Дръж си ръката пред пламъка. Не го оставяй да изгасне.

Мъжът стана и извади пистолета от колана си. Този капак прилича на другия, каза той. Но не е като него. Знам, че те е страх. Но всичко ще бъде наред. Мисля, че там може да има разни полезни неща и трябва да надникнем. Няма къде другаде да отидем. Така стоят

нещата. Искам да ми помогнеш. Ако не искаш да държиш лампата, ще трябва да вземеш пистолета.

Ще държа лампата.

Добре. Така правят добрите момчета. Те продължават да се опитват. И никога не се предават.

Добре.

Той поведе момчето към двора, а след тях лампата оставяше черна диря от дим. Тикна пистолета в колана си, взе лопатата и започна да кърти резето от шперплата. Подпъхна острието под края му и дръпна дръжката към себе си. Коленичи, завъртя катинара, докато накрая го откъсна от дървената плоскост, и го сложи в тревата. Повдигна малко капака с края на лопатата, подхвана го и изправяйки се, го отвори. Покрай дъските се търкулнаха буци пръст и изтрополяха надолу. Погледна момчето. Добре ли си? — каза той. Детето кимна безмълвно, държейки лампата пред себе си. Мъжът пусна капака да падне на тревата. Грубо тясно стълбище водеше надолу в мрака. Пресегна се и взе лампата от момчето. Тръгна да слиза надолу по стълбите, но после се обърна, наведе се и целуна момчето по челото.

Стените на бункера бяха излети от бетон. Бетонният под беше застлан с кухненски плочки. До всяка от стените имаше детско железно легло с пружина и дюшек, навит по войнишки образец. Обърна се и погледна към момчето, което беше клекнало до отвора и мигаше заради дима от лампата. Извървя последните няколко стъпала, седна и вдигна лампата. О, боже мой, прошепна той. О, боже мой!

Какво има, татко’?

Слез долу. О, боже мой. Слез долу.

Щайга върху щайга с консервирани храни. Домати, праскови, боб, кайсии. Консервирана шунка. Осолено говеждо. Стотици литри вода в четирийсетлитрови пластмасови бидони. Салфетки, тоалетна хартия, картонени чинии. Найлонови торби, натъпкани с одеала. Мъжът обхвана челото си с ръце. О, боже мой, каза той. Погледна отново към момчето. Всичко е наред, успокои го той. Слез долу.

Татко?

Слез долу. Ела да видиш какво има тук.

Мъжът остави лампата на едно от стъпалата, качи се горе и хвана момчето за ръка. Хайде, каза той. Всичко е наред.

Какво намери?

Какво ли не. Всичко. Почакай и ще видиш. Поведе го надолу по стълбите, взе бутилката и вдигна пламъка нависоко. Виждаш ли? — каза той. Виждаш ли?

Какви са всички тези неща, татко?

Това е храна. Можеш ли да прочетеш какво пише тук?

Круши. Тук пише круши.

Да. Точно така. Точно така!

Помещението едва му позволяваше да стои прав. Наведе се, за да избегне един фенер със зелен метален сенник, който висеше на кука в стената. Държеше момчето за ръка, докато вървяха покрай редиците с картонени кутии с надписи. Люти чушки, царевица, бульон, супа, сос за спагети. Изобилието на един изчезнал свят. Какво правят тук всички тези неща? — попита момчето. Истински ли са?

О, да. Истински са.

Мъжът взе една от кутиите, отвори я и му показва прасковите вътре.

Тези неща са тук, защото някой е смятал, че може да бъдат нужни.

Но те не са ги използвали.

Не. Не са.

Защото са умрели.

Да.

Може ли да ги вземем ние?

Да, може. Те биха искали да ги вземем. Точно както и ние бихме искали да ги вземе някой друг, ако с нас се случи нещо.

Те от добрите ли са били?

Да, от тях.

Също като нас?

Също като нас.

Значи всичко е наред.

Да. Всичко е наред.

Имаше ножове, пластмасови и сребърни прибори, кухненски комплект с инструменти в пластмасова кутия. Отварачка за консерви. Електрически фенерчета, които не работеха. Намери кутия с обикновени и акумулаторни батерии и започна да рови в нея. Повечето

бяха корозирали и протекли, но няколко изглеждаха добре. Най-накрая успя да накара един от фенерите да светне, сложи го на масата и духна димящия пламък на лампата. Откъсна парче картон от една отворена кутия, изгони с него дима навън, сетне се качи по стълбите, дръпна капака на подземното помещение и погледна момчето. Какво би искал за вечеря? — попита той. Круши.

Добър избор. Крушите са хубаво нещо.

Взе две картонени кутии от стек, увит в найлон, и ги сложи на масата. Разгъна навитите върху леглата дюшеци, за да седнат на тях, отвори един кашон с круши, взе една консерва, притисна отварачката към капака и започна да върти колелцето. Погледна момчето. То седеше мълчаливо на леглото, все още наметнато с одеалото, и го наблюдаваше. Мъжът като че ли още не можеше да повярва, че всичко това е истина. Имаше чувството, че всеки миг ще се събуди в тъмната влажна гора. Това ще бъдат най-хубавите круши, които си опитвал, каза той. Най-хубавите. Само почакай и ще видиш.

Те седяха един до друг и ядяха от консервата с круши. Сетне изядоха една кутия с праскови. Облизаха лъжиците си, надигнаха купите и изпиха ароматния сладък сироп. Спогледаха се.

Още една.

Не искам да ти стане лошо.

Няма да ми стане лошо.

Не си ял от много време.

Знам.

Добре.

Сложи момчето да легне, пригладя мръсната му коса върху възглавницата и го зави с одеала. Когато се качи горе и вдигна капака, беше почти тъмно. Отиде в гаража, взе раницата, върна се, огледа се за последен път, сетне се спусна по стъпалата, дръпна капака и мушна едната дръжка на клещите в масивното резе откъм вътрешната страна. Електрическият фенер вече беше започнал да мъждее и затова започна да рови из запасите, докато намери няколко метални кутии от по един галон^[1] с газ за горене. Взе една от тях, сложи я на масата, разви

капачката и откърти металния печат с отвертката. Сетне свали лампата от куката на тавана и я напълни. Вече бе попаднал на една пластмасова кутия с газови запалки, запали лампата с една от тях, регулира пламъка и я върна на мястото ѝ. Накрая просто остана да седи на леглото.

Докато момчето спеше, започна методично да изучава запасите. Дрехи, пуловери, чорапи. Леген от неръждаема стомана, гъби и калъпи сапун. Паста за зъби и четки за зъби. На дъното на един пластмасов буркан с болтове, гайки и всякаква друга железария намери две шепи с кругеранди^[2], сложени в платнена торба. Изсипа няколко върху дланта си, размърда пръсти, загледан в тях, сетне ги сложи обратно в буркана заедно с останалите железарски изделия и го върна на мястото му.

Огледа всичко, премествайки кутии и щайги от единия край на помещението в другия. Имаше една малка стоманена врата, водеща към второ помещение, където бяха складирани бутилки с газ. В ъгъла беше монтирана химическа тоалетна. Покрай стените минаваха вентилационни тръби, увити в мрежа, а на пода имаше отводнителни канали. В бункера започваше да става топло и той беше свалил якето си. Претършува всичко. Намери една кутия с патрони за автоматичен колт 45-и калибър и още три кутии с калибър 30–30. Но оръжие нямаше. Той взе електрическия фенер, обходи пода и огледа стените, търсейки скрита ниша. Малко по-късно седна на леглото, дъвчейки шоколад. Оръжие нямаше и нямаше и да има.

[1] 3,78 л. — Б.пр. ↑

[2] Златни монети от ЮАР. — Б.пр. ↑

Когато се събуди, газовата лампа на тавана леко съскаше. Видя осветените стени на бункера с наредените до тях кутии и щайги. Не знаеше къде се намира. Лежеше, завит с якето си. Надигна се и погледна спящото момче на другото легло. Беше си свалил обувките, но не помнеше кога. Измъкна ги изпод леглото, обу се, изкачи се по стълбата, измъкна клещите от резето, вдигна капака и надникна навън. Ранна утрин. Погледна към къщата, сетне към пътя и тъкмо щеше да затвори капака, когато се спря. Смътната сива светлина беше на запад. Бяха спали през цялата нощ и през целия следващ ден. Дръпна капака, подсигури го отново, слезе по стълбата и седна на леглото. Обходи запасите с поглед. Беше решил, че краят е дошъл, но сега нещата се бяха променили и трябваше да ги обмисли. Всеки можеше да види капака на двора и веднага щеше да се досети накъде води той. Налагаше се да измисли нещо. Това не беше скривалище в гората. Ни най-малко. Най-накрая стана, тръгна към масата, където имаше малка газова печка с две дюзи, запали я, изнамери един тиган и един чайник и отвори една пластмасова кутия с кухненски прибори.

Онова, което събуди момчето, беше звукът от меленето на кафе в малка ръчна мелничка. Надигна се и се огледа. Татко? — каза то.

Здравей. Гладен ли си?

Трябва да отида до тоалетната. Пишка ми се.

Той посочи с шпатулата към ниската метална врата. Не знаеше как да използват тоалетната, но тъй или иначе, щяха да я използват. Нямаше да останат тук толкова дълго и освен това не трябваше да рискуват и да отварят капака прекалено често. Момчето мина покрай него, косата му беше сплетена от пот. Какво е това? — попита то.

Кафе. Шунка. Бисквити.

О! каза момчето.

Той придърпа една кутия за обувки между леглата, покри я с кърпа и нареди отгоре чиниите, чашите и пластмасовите прибори. Сложи също една купа с бисквити, завити с пешкир, чиния с масло и кутия с кондензирано мляко. Сол и червен пипер. Погледна момчето. То изглеждаше като упоено. Мъжът взе тигана от печката и сложи едно парче златиста шунка в чинията на момчето, добави бъркани яйца, печен боб и сипа кафе в чашите им. Момчето вдигна глава към него.

Хайде, каза той. Не оставяй храната да изстине.

Какво да ям първо.

Каквото искаш.

Това кафе ли е?

Да. Сложи си масло на бисквитите. Ето така.

Добре.

Всичко наред ли е?

Не знам.

Добре ли се чувстваш?

Да.

Какво има?

Мислиш ли, че трябва да благодарим на хората?

На хората?

Хората, които ни дадоха всичко това.

Е, предполагам, че можем да им благодарим.

Ще го направиш ли?

А защо не го направиш ти?

Не знам как.

Разбира се, че знаеш. Просто трябва да кажеш благодаря.

Момчето се взираше в чинията си. Изглеждаше объркано. Мъжът тъкмо се канеше да заговори, когато то каза: Благодаря ви за всичката тази храна. Знаем, че вие сте я пазили за себе си и ако бяхте тук, ние никога нямаше да ядем от нея, дори да умирахме от глад. Съжаляваме, че не сте могли да си я изядете и се надяваме, че сте се спасили в рая при Бог.

Детето вдигна глава. Така добре ли е? — попита то.

Да, мисля, че е добре.

Момчето не искаше да стои само в бункера. Затова следваше мъжа напред-назад през ливадата, докато той носеше пластмасови кани с вода в банята, която беше в задната част на къщата. Те взеха малката газова печка с тях и няколко тенджери, загоряха вода, сипаха я във ваната и сетне добавиха студена вода от пластмасовите кани. Отне им много време, но той искаше водата да е добра и топла. Когато ваната беше почти пълна, момчето се съблече, пристъпи, треперещо, във ваната и седна. Мършаво, мръсно и голо. Беше обгърнало раменете си. Единствената светлина идваше от назъбената дюза на газовата печка. Как е? — попита мъжът.

Топло най-накрая.

Топло най-накрая?

Да.

Откъде ти дойде това на ума?

Не знам.

Добре. Топло най-накрая.

Той изми мръсната му сплъстена коса и го изкъпа със сапун и гъба. Източи мръсната вода от ваната, поля го с чиста вода от тенджерата и го уви първо с кърпа, а после и с одеало. Вчеса косата му и го погледна. От момчето се издигаше пара. Добре ли си? — попита той.

Студено ми е на краката.

Ще трябва да почакаш малко да се изкъпя и аз.

Побързай.

Мъжът се изкъпа, излезе от ваната и натика във водата вонящите им джинси с помпата за чистене на тоалетна. Готов ли си? — попита момчето.

Да.

Той завъртя колелцето на газовата печка, докато пламъкът изпраця и угасна, сетне включи фенерчето и го сложи на пода. Седнали на ръба на ваната, те обуха обувките си, мъжът подаде тенджерата и сапуна на момчето, а той самият взе печката, малката газова бутилка и пистолета. Наметнати с одеалата, те минаха през двора, упътени към бункера.

Седяха на по-малкото легло с шахматна дъска между тях, облечени в нови пуловери и чорапи и наметнати с нови одеала. Мъжът беше запалил една малка отоплителна печка на газ и пиеха Кока-Кола от пластмасови чаши. Малко по-късно той отиде в къщата, изстиска двата чифта джинси и когато се върна, ги окачи да изсъхнат.

Колко време можем да останем тук, татко?

Не дълго.

Колко време е това?

Не знам. Може би още един ден. Или два.

Защото е опасно ли?

Да.

Мислиш ли, че те ще ни намерят?

Не, няма да ни намерят.

Но може и да го направят.

Не, няма. Няма да ни намерят.

По-късно, докато момчето спеше, той отиде в къщата и изкара част от мебелите на моравата. Сетне дотътри един дюшек и го сложи върху капака. Спусна се няколко стъпала надолу и внимателно придърпа дюшека върху шперплата, така че да покрие вратата към бункера напълно. Не беше кой знае каква хитрост, но пак беше по-добре от нищо. Седна на леглото и под светлината на газовата лампа започна да дяла с ножа си фалшиви куршуми от един намерен навън

клон, като пробно ги пъхаше в барабана на револвера. Оформяше върховете им с острието, сетне ги овалваше със сол и ги намазваше с пепел, докато добиеха цвета на олово. Когато разполагаше вече с пет, той ги пъхна един по един в отворите на барабана, затвори оръжието, обърна го към себе си и го погледна. Дори от толкова близо пистолетът изглеждаше зареден. Доволен от постигнатото, той го сложи до себе си и стана да пипне крачолиите на джинсите, които съхнеха над газовата печка.

Беше запазил шепа празни гилзи за пистолета, но те бяха изгубени заедно с всичко останало. Трябваше да ги държи в джоба си. Сега нямаше нито една. Предполагаше, че би могъл да ги презареди, използвайки патроните 45-и калибър. Запалителните капсули вероятно щяха да паснат, ако успееше да ги извади, без да ги повреди. Щеше да остърже куршумите до необходимия размер с макетното ножче. Стана и направи последен оглед на запасите. Завъртя колелцето на газовата лампа, докато пламъкът изгасна, целуна момчето, пропълзя в леглото под чистите завивки, погледна още веднъж този малък рай, който потрепваше под оранжевата светлина на отоплителната печка, и заспа.

Градът беше напуснат преди години, но вървяха внимателно по затрупаните с боклуци улици, а момчето го държеше за ръката. Минаха покрай един метален контейнер за смет, където някой някога се беше опитвал да гори тела. Овъгленото месо и кости под влажната пепел щяха да бъдат анонимни, ако не бяха черепите. Миризмата вече беше изчезнала. В края на улицата имаше супермаркет и на една от пътеките между щандовете, сред разпилените празни кутии и сандъци, се виждаха три метални пазарски колички. Мъжът ги огледа, измъкна една от тях, приклепна и завъртя колелцата ѝ. Сетне се изправи и я изпробва как върви по пътеката.

Можем да вземем две, каза момчето.

Не.

Аз мога да бутам едната.

Ти си разпознавач. И искам от теб да бъдеш нащрек.

Какво ще правим с всички онези неща?

Просто ще вземем, каквото можем.

Мислиш ли, че някой ще дойде тук?

Да. Рано или късно.

Но ти каза, че никой няма да дойде.

Не съм имал предвид никога.

Бих искал да живеем тук.

Знам.

Бихме могли да бъдем нащрек.

Ние по принцип сме нащрек.

Ами ако дойдат някои от добрите.

Е, не мисля, че има голяма вероятност да срещнем някои от добрите по пътя.

Ние сме по пътя.

Знам.

Ако си нащрек през цялото време, това означава ли, че те е страх през цялото време?

Е, предполагам, че трябва да си доста уплашен, за да бъдеш нащрек. А това означава да си бдителен. Предпазлив.

Но през останалото време не те е страх?

През останалото време?

Да.

Не знам. Може би човек винаги трябва да бъде нащрек. Ако бедата идва тогава, когато най-малко я очаква, в такъв случай може би винаги трябва да я очакваш.

Ти винаги ли я очакваш, татко?

Да. Но понякога може да забравя, че трябва да бъда нащрек.

Сложи момчето да стъпи върху кутията за обувки под газовата лампа и се зае да го подстриже с ножици и пластмасов гребен. Опита се да постигне нещо хубаво и това отне време. Когато свърши, свали кърпата от раменете на детето, събра златните коси от пода, избърса лицето и раменете му с влажен чист парцал и вдигна едно огледало, за да му даде възможност да се види.

Много ми харесва, татко.

Добре.

Наистина изглеждам мършав.

Ти наистина си мършав.

Мъжът подстрига и своята коса, но не се получи толкова добре. Докато се загреваше вода, подряза брадата си с ножиците, после се обръсна с пластмасова самообръсначка. Момчето го наблюдаваше. Щом приключи, се погледна в огледалото. Сякаш нямаше брадичка. Обърна се към момчето. Как изглеждам? Детето вдигна глава. Не знам, каза то. Навън ще бъде ли студено?

Устрои́ха си пи́щна ве́черя на све́щи. Шунка, зе́лен фасу́л, картофе́но пю́ре с бу́льон и бисквита́. Бе́ше намери́л чети́ри кварта^[1] уиски́ все о́ще в харти́ената то́рба, в ко́ято бе́ше заку́пено, и сега́ изпи́ малко от него́, сме́свайки го с вода́. Почу́ства зама́йване и се отка́за да го изпи́е ця́лото. За де́серт ядо́ха праскови́ и сме́тана върху́ бисквита́ и пи́ха кафе́. Харти́ените чини́и и пла́стмасовите прибо́ри хвърли́ в е́дна то́рба за бо́клук. Игра́ха ша́х и после́ сло́жи момче́то да спи́.

През но́щта го събу́ди приглу́шеното бараба́нене на дъ́жда върху́ дюше́ка, който бе́ше придърпа́л над ка́пака. Предпо́ложи, че ва́ли доста си́лно, за да го чу́ва. Стана́, качи́ се по стъ́лбата, вдигна́ ка́пака и огле́да двора́, осветява́йки го с е́лектрическо́то фе́нерче. Сетне́ затвори́ ка́пака. Ма́лко вода́ бе́ше протекла́ надолу́ по стъ́лбите, но ина́че бунке́рът изглежда́ше доста́ непро́мокаем. Оти́де да ви́ди момче́то. Бе́ше плу́внало в пот, отме́тна е́дно от оде́алата, по́вя на ли́цето му, нама́ли печка́та и се върна́ в ле́глото си́.

[1] Е́дин квар́т е ра́вен на 1,14 л. — Б.пр. ↑

Когато се събуди отново, си помисли, че дъждът е спрял. Но не това го беше събудило. В съня си беше посетен от създания, каквито не беше виждал никога преди това. Те не говореха. Стояха приведени до леглото му и сетне се спотаиха, когато се събуди. Обърна се и погледна момчето. Може би тогава за първи път си даде сметка, че в очите на детето изглеждаше като чуждоземен. Същество от планета, която вече не съществуваше. Разказите за която будеха съмнения. Той не можеше да съгради за негово удоволствие изгубения свят, без да очертае и загубата, и детето като че ли разбираше това по-добре от него. Опитва се да си спомни съня, но не можа. Беше останало само чувството. Помисли си, че онези създания може би бяха дошли да го предупредят. За какво? Че не може да разпали в сърцето на момчето онова, което в неговото сърце беше пепел. Дори и сега част от него съжаляваше, че са намерили това убежище. Част от него винаги искаше всичко това да свърши.

Провери дали клапанът на газовата бутилка е изключен, сложи малката печка на кутията за обувки, седна и се зае да я разглоби. Махна долния капак и откачи двете горелки с малък извит гаечен ключ. Свърза маркуча от газовата бутилка с едната от горелките и се загледа за миг в нея — отлята от светъл метал, малка и лека. Сложи я върху кутията за обувки, отнесе разглобения корпус на печката при останалите ненужни вещи и се качи по стълбата, за да види какво е времето. Дюшекът върху шперплата беше прогизнал от дъжда и капакът беше натежал. Повдигна го с раменете си и остана така, загледан навън. Ръмеше. Невъзможно беше да прецени кое време на деня е. Погледна към къщата, към дъждовния пейзаж, сетне затвори капака, спусна се по стълбите и се зае със закуската.

Прекараха деня в ядене и спане. Беше решил да тръгнат, но дъждът им даде достатъчно основание да останат. Пазарската количка беше в бараката. Малко вероятно беше някой да пътува по пътя днес. Прегледаха наново запасите и отделиха онова, което можеха да вземат, струпвайки го на премерено голяма купчина в единия ъгъл на бункера. Денят беше кратък, едва ли изобщо можеше да бъде наречен и ден.

Когато се стъмни, дъждът спря. Тогава те отвориха капака и започнаха да пренасят кутиите и пакетите в бараката и да товарят количката. Слабо осветеният отвор в тъмния двор, подобен на зейнал гроб в Деня на Страшния съд, напомняше за някаква стара апокалиптична картина. Когато количката беше натъпкана догоре, мъжът хвърли отгоре ѝ един насмолен брезент и го стегна с въжета за бънджи-скокове. Сетне останаха загледани в нея, осветявайки я с фенерчето. Хрумна му, че трябваше да вземе няколко резервни колелца от другите колички, но сега беше твърде късно. Щеше да е хубаво и ако беше запазил мотоциклетното огледало от старата количка. Вечеряха и спаха до сутринта. После се изкъпаха отново и измиха косите си в легени с топла вода. Закусиха и с първата светлина на деня потеглиха на път. Носеха на лицата си нови маски, направени от чаршафи. Момчето вървеше напред и разчистваше падналите на асфалта пръчки и клонки, а мъжът се беше привел над дръжките на количката, наблюдавайки пътя, който се губеше в далечината пред тях.

Количката беше прекалено тежка, за да я избутат в мократа гора и затова по обяд спряха по средата на пътя. Направиха си чай и изядоха последната консервирана шунка с бисквити, горчица и ябълково пюре. Седнали гръб в гръб, те гледаха към пътя.

Знаеш ли къде сме, татко? — попита момчето.

Приблизително.

Колко приблизително?

Е добре, мисля, че сме на около двеста мили от брега. При птичи полет.

Птичи полет?

Да. Това означава по права линия.

Ще стигнем ли там скоро?

Не чак толкова скоро. Но скоро. Ние не се движим по права линия.

Защото птиците не трябва да следват пътищата?

Да.

Те могат да отидат, където си поискат.

Да.

Мислиш ли, че някъде би могло да има птици?

Не знам.

Но как мислиш?

Мисля, че е малко вероятно.

Те могат ли да долетят до Марс или някоя друга планета?

Не, не могат.

Защото това е много далече?

Да.

Дори и да искат?

Дори и да искат.

Ами ако все пак се опитат, стигнат до средата на пътя и след това се уморят прекалено много? В такъв случай ще паднат ли обратно на земята?

Всъщност те не биха могли да стигнат до средата на пътя, защото тя е в космоса, където няма въздух и не биха могли да летят. Освен това там е толкова студено, че биха измръзнали до смърт.

О!

И освен това не биха могли да знаят къде е Марс.

А ние знаем ли къде е Марс?

Горе-долу.

Ако имяхме космически кораб, можехме ли да отидем там?

Е, ако имяхме добър космически кораб и хора, които да ни помогнат, предполагам, че бихме могли да стигнем дотам.

А там ще има ли храна и разни други неща?

Не, там няма нищо.

О!

Седяха дълго на сгънатите си одеала, наблюдавайки пътя в двете посоки. Никакъв вятър. Нищо. След известно време момчето каза: Вече няма никакви птици, нали? Да, така е.

Само в книгите.

Да. Само в книгите.

Не знаех това.

Готов ли си?

Да.

Станаха и прибраха чашите си и недоядените бисквити. Мъжът сложи одеалата върху количката, стегна брезента отгоре и се загледа в момчето. Какво има? — попита то.

Знам, че си мислеше, че ще умрем.

Така е.
Но това не се случи.
Да.
Добре.
Може ли да те попитам нещо?
Разбира се.
Ако бяхме птици, можехме ли да се издигнем достатъчно високо,
за да видим слънцето?
Да. Бихме могли.
Така си и мислех. Би било страхотно.
Така е. Готов ли си?
Да.
Мъжът се спря. Какво стана с флейтата ти?
Изхвърлих я.
Изхвърлил си я?
Да.
Добре.
Добре.

В дългия сив сумрак те преминаха през една река и се спряха да погледнат над бетонния парапет към бавната мъртва вода, която течеше долу. Върху плащаницата от пепел надолу по течението се виждаше очертанието на опожарен град, подобен на паднала черна завеса. Видяха го още веднъж по здрач, докато бутаха количката по едно голямо възвишение. Спряха да починат и завъртяха количката настрани, така че да не тръгне надолу по нанадолнището. Маските им вече бяха посивели там, където беше устата, а около очите си имаха тъмни кръгове. Седнаха в пепелта встрани от пътя и погледнаха на изток, където силуетът на града постепенно чезнеше в падащата нощ. Не видяха никакви светлини.

Мислиш ли, че там има някой, татко?
Не знам.
Кога ще можем да спрем.
Можем да спрем и сега.
Тук на хълма?

Можем да закараме количката ей при онези скали и да я покрием с клони.

Това добро място ли е за спиране?

Е, хората не обичат да спират на хълмове. А ние пък не обичаме хората да спират, където сме ние.

Значи е добро място за нас.

Така мисля.

Защото сме умни.

Е, нека не ставаме прекалено умни.

Добре.

Готов ли си?

Да.

Момчето стана, взе метлата си и я сложи на рамо. Сетне погледна към баща си. Какви са нашите дългосрочни цели? — попита то.

Какво?

Нашите дългосрочни цели.

Къде го чу това?

Не знам.

Не, кажи ми!

Ти го каза.

Кога?

Преди много време.

И какъв беше отговорът?

Не помня.

Е, и аз също. Хайде. Стъмва се.

Късно на другия ден, докато следваха един завой на пътя, момчето се спря и сложи ръка на количката. Татко, прошепна то. Мъжът вдигна глава. В далечината по пътя се тътреше приведена фигура.

Известно време мъжът остана, облегнат на дръжките на количката. Е, каза той. Кой ли е този?

Какво ще правим, татко?

Може да е примамка.

И какво трябва да направим сега?

Нека просто продължим. Ще видим дали поглежда назад.
Добре.

Самотният пътник не поглеждаше назад. Те го следваха известно време и след това го настигнаха. Възрастен мъж, дребен и прегърбен. Потропваше по пътя с издялкана пръчка, а на гърба си носеше стара войнишка раница и навито одеало, завързано отгоре. Когато ги видя, свърна встрани от пътя и застана нащрек. Под челюстта му беше вързана мръсна кърпа, сякаш страдаше от зъбобол и дори по стандартите на техния нов свят миришеше ужасно.

Нямам нищо, каза той. Ако искате, можете да проверите.

Ние не сме разбойници.

Непознатият наклони леко глава към тях. Какво? — каза той.

Казах, че не сме разбойници.

А какви сте?

Не намериха какво да му отговорят на този въпрос. Старецът избърса носа си с опакото на дланта си и остана да стои там. Нямаше обувки и на краката си беше вързал парцали и картони, стегнати със зелена връв. Носеше няколко ката изподрани мръсни дрехи с безброй дупки по тях. Изведнъж, като че ли обзет от пристъп на умора, той се облегна на бастуна си и се отпусна тежко на земята сред пепелта с ръка върху главата си. Изглеждаше като купчина парцали. Те пристъпиха напред и останаха, загледани в него. Господине? — каза мъжът. Господине.

Момчето приклепна и сложи ръка на рамото му. Той е изплашен, татко. Човекът е изплашен.

Мъжът погледна нагоре и надолу по пътя. Ако това е засада, на него точно няма да му се размине, каза той.

Той е просто изплашен, татко.

Кажи му, че няма да го нараним.

Старецът заклати глава, прокарайки пръсти през мръсната си коса. Момчето вдигна очи към баща си.

Може би си мисли, че не сме истински.

А какви си мисли, че сме?

Не знам.

Не можем да останем тук. Трябва да вървим.

Той е изплашен, татко.

Не мисля, че трябва да го докосваш.

Бихме могли да му дадем нещо за ядене.

Мъжът остана, загледан в пътя. По дяволите, прошепна той и погледна надолу към стареца. Може би този непознат щеше да се превърне в бог, а те в дървета. Добре, каза той.

Мъжът развърза брезента, отгърна го, затършува из храната, докато се спря на една консерва с плодов коктейл, извади отварачката от джоба си, отвори консервата, дръпна брезента отново върху количката, приближи се, клекна и я подаде на момчето.

А лъжица?

Ще мине без лъжица.

Момчето пое консервата и я подаде на стареца. Вземете, каза тихо то. Ето.

Старецът вдигна очи и погледна момчето. То го подкани с консервата в ръка. Приличаше на някой, който се опитва да нахрани ранен лешояд, паднал на пътя. Всичко е наред, каза детето.

Старецът свали ръка от главата си. Премига. Сиво-сини очи, наполовина погребани в ситните и набити със сажди бръчки по кожата.

Вземете, каза момчето.

Той протегна кокалестите си пръсти, взе консервата и я притисна до гърдите си.

Яжте, каза момчето. Хубаво е. Показа му с жест, че трябва да надигне кутията. Старецът погледна надолу към нея. Стисна я здраво и я поднесе към носа си. Дългите му жълтеникави пръсти дращеха метала. Сетне я наклони и пи. Сокът потече по мръсната му брада. Отпусна консервата в скута си, дъвчейки с усилие. Проточи конвулсивно шия, докато преглъщаше. Гледай, татко, прошепна момчето.

Виждам, каза мъжът.

Момчето се обърна и го погледна.

Знам какъв е въпросът, каза мъжът. И отговорът е не.

Какъв е въпросът?

Можем ли да го вземем с нас. Не можем.

Знам.

Така ли?

Да.

Добре.

Можем ли да му дадем още нещо?

Да видим какво ще прави с това, което му дадохме.

Те го гледаха как яде. Когато свърши, той остана загледан в празната кутия, сякаш очакваше да се появи още храна.

Какво искаш да му дадем? — попита мъжът.

Какво мислиш, че можем да му дадем?

Не мисля, че трябва да му даваме нещо. А ти какво искаш да му дадем?

Бихме могли да сготвим нещо на печката. И после той може да хапне с нас.

Ти говориш за спиране. И за пренощуване.

Да.

Мъжът погледна към стареца и сетне към пътя. Добре, каза той. Но утре продължаваме.

Момчето не отговори.

Това е всичко, което можеш да постигнеш.

Добре.

Добре означава добре. Утре да не се налага да се договаряме наново.

Какво значи да се договаряме?

Това означава утре да говорим пак за същото и да сключваме с теб нова сделка. Няма да има нова сделка. Това е окончателното решение.

Добре.

Добре.

Те помогнаха на стареца да стане и му подадоха бастуна. Той нямаше и петдесет килограма. Изправи се и ги погледна неуверено. Мъжът взе консервната кутия от ръката му и я хвърли в гората. Старецът се опита да му подаде бастуна си, но той го отблъсна. Кога за последен път си ял?

Не знам.

Не помниш ли?

Ядох току-що.

Искаш ли да ядеш пак с нас?
Не знам.
Не знаеш?
Какво да ям?
Може би малко телешки бульон. Със солени бисквити. И кафе.
Какво трябва да направя за това?
Кажи ни къде отиде светът.
Какво?
Не е нужно да правиш нищо. Можеш ли да ходиш?
Мога.
Старецът наведе глава към детето. Ти малко момче ли си? —
попита той.
Момчето погледна баща си.
А на теб на какво ти прилича? — каза мъжът.
Не знам. Не виждам добре.
Мен виждаш ли ме?
Мога да кажа, че там има някой.
Добре. Трябва да тръгваме. Мъжът погледна момчето. Не го
дръж за ръката, каза той.
Той не вижда.
Не го дръж за ръката. Да вървим.
Къде отиваме? — попита старецът.
Отиваме да ядем.
Той кимна, протегна ръка и започна да почуква предпазливо по
пътя.
На колко си години?
На деветдесет.
Не е вярно.
Е, така да бъде.
Това ли казваш на хората?
Какви хора?
Каквито и да са.
Да, мисля, че това им казвам.
За да не ти направят нещо?
Да.
И това върши ли работа?
Не.

Какво имаш в раницата?
Нищо. Можеш да погледнеш.
Знам, че мога да погледна. Какво има в нея?
Нищо. Просто някои неща.
И нищо за ядене.
Не.
Как ти е името?
Ели.
Ели кой?
Ели не е ли достатъчно?
Достатъчно е. Да вървим.

Лагеруваха в гората много по-близо до пътя, отколкото му харесваше. Мъжът трябваше да издърпа количката, докато момчето я направляваше отзад и накладоха огън, за да се стопли старецът, въпреки че и това не му харесваше много. Докато ядяха, старецът седеше, наметнат със самотното си одеало и държеше лъжицата като дете. Имаха само две чаши и той пиеше кафето си от купата, от която беше ял, придържайки я с деформираните си палци. Седеше като някакъв измършавял вехт Буда, взирайки се във въглените.

Не можеш да продължиш с нас, знаеш това, каза мъжът. Той кимна.

Откога пътуваш?
Винаги съм пътувал. Човек не може да стои на едно място.
Как преживяваш?
Просто продължавам нататък. Аз знаех, че това идва.
Знаел си, че идва?
Да. Това или нещо подобно. Винаги съм го знаел.
Опита ли се да се подготвиш за него?
Не. Какво би могъл да направи човек?
Не знам.

Хората все се готвеха за утрешния ден. Аз не вярвах в това. Утрешният ден не се готвеше за тях. Той дори не знаеше, че те са там.

Предполагам, че си прав.

Дори да знаеш какво трябва да се направи, пак няма да знаеш какво да направиш. Независимо дали го искаш, или не. Да

предположим, че си последният оцелял. Как би постъпил тогава?

Ти искаш ли да умреш?

Не. Но може би ми се иска да бях умрял. Докато си жив, винаги се мъчиш да отложиш това.

Или може би ти се иска никога да не си се раждал.

Е, просяците не са сред онези, които могат да избират. Смяташ, че е твърде много да искаш такова нещо? Станалото — станало. Във всеки случай е глупаво да искам разни екстравагантности във времена като тези.

Предполагам, че е така.

Никой не иска да е тук и никой не иска да си тръгне. Старецът вдигна глава и погледна над играещите пламъци към момчето. Сетне завъртя глава към бащата. Мъжът видя малките му очички да го наблюдават под светлината на огъня. Бог знае какво виждаха тези очи. Стана да хвърли още дърва в огъня и придърпа въглените, които се бяха пръснали сред мъртвите листа. Червените искри се издигнаха конвулсивно и се стопиха в чернотата над тях. Старецът доизпи кафето си, остави купата пред себе си и се понаведе напред към топлината, протягайки ръце. Мъжът го следеше с поглед. Как би разбрал, че си последният човек на земята? — попита той.

Предполагам, че няма как. Но просто ще бъдеш такъв.

Никой няма да знае това.

И не би имало никакво значение. Когато умреш, това е все едно да умрат всички други.

Предполагам, че Бог би узнал, че си последният човек на земята. Не мислиш ли?

Няма Бог.

Така ли?

Няма никакъв Бог и ние сме неговите пророци.

Не ми е ясно как си оцелял. Какво ядеш?

Не знам.

Не знаеш?

Хората ми дават разни неща.

Хората ти дават разни неща?

Да.

Да ядеш?

Да, да ям.

Не, това не е вярно.

Ти ми даде.

Не, не бях аз, а момчето.

Има и други хора по пътя. Вие не сте единствените.

А ти единственият ли си?

Старецът го погледна изпитателно. Какво имаш предвид? —
попита той.

Има ли други хора с теб?

Какви хора?

Не знам, никакви.

Няма никакви хора. За какво говориш?

Говоря за теб. И за това с какво се занимаваш.

Старецът не отговори.

Предполагам, че искаш да дойдеш с нас.

Да дойда с вас?

Да.

Ти няма да ме вземеш.

Или може би не искаш да продължиш?

Никога не бих стигнал толкова далече, ако не бях гладен.

Хората, които ти дават храна — къде са те?

Няма никакви хора. Това просто си го измислих.

Какво друго си измисли?

Аз просто пътувам, също като вас. С нищо не съм по-различен.

Наистина ли се казваш Ели?

Не.

Значи не искаш да ми кажеш името си?

Не искам.

Защо?

Защото не бих могъл да ти се доверя. Не знам какво ще направиш с него. Не искам някой да говори за мен. Да казва къде съм бил или какво съм казал, когато съм бил там. Мисълта ми е, че ти би могъл да споменеш нещо за мен. Но никой няма да знае, че това съм бил аз. Би могъл да е всеки друг. Мисля, че във времена като тези колкото по-малко се говори, толкова по-добре. Ако се беше случило нещо друго и ние бяхме оцелели и се срещнехме по пътя, тогава щеше да има за какво да си говорим. Но ние не сме оцелели. И затова по-добре да не говорим.

Може би си прав.

Ти просто не искаш такива неща да се говорят пред момчето.

Надявам се, че не си примамка на шайка разбойници?

Нищо не съм. Ако искаш, ще си тръгна. Мога да си намеря пътя.

Не е нужно да тръгваш.

Не бях виждал огън от много време, това е всичко. Живея като животно. Не ти трябва да знаеш какви неща съм ял. Когато видях момчето, си помислих, че съм умрял.

Сигурно си решил, че е ангел?

Не знаех какво да мисля. Не бях предполагал, че някога ще видя отново дете.

Ами ако ти кажа, че то е Бог?

Старецът поклати глава. За мен всичко това вече е минало. От години. Там, където хората не могат да живеят, и за боговете няма място. Ще видиш, че съм прав. По-добре е да си сам. Затова се надявам, че онова, което ми каза, не е вярно, защото да се скиташ по този път с последния бог, би било нещо ужасно. Дано да не е така. Ще бъде по-добре, когато всички си отидат.

А те ще си отидат ли?

Разбира се, че ще си отидат.

По-добре за кого.

За всички.

За всички?

Разбира се. Всички ще бъдем по-добре. По-лесно ще дишаме.

Добре е да го знам това.

Да, така е. Когато всички си отидем най-накрая, тук няма да остане никой друг освен смъртта и тогава и нейните дни също ще бъдат преброени. Тя ще бъде някъде там по пътя, ще види, че няма никой, и ще си каже: Къде отидоха всички? Така ще бъде. И какво лошо има в това.

На сутринта те стояха на пътя и мъжът и момчето спореха какво да дадат на стареца. В крайна сметка той не получи много. Няколко консерви със зеленчуци и с плодове. Тогава момчето отиде на края на пътя и седна в пепелта. Старецът намести кутиите в раницата си и

стегна каишките. Трябва да му благодариш, каза мъжът. Аз самият не бих ти дал нищо.

Не съм сигурен дали трябва.

И защо да не го направиш?

Аз също не бих му дал от моята храна.

Не те ли е грижа, че може да нараниш чувствата му?

А ще ги нараня ли?

Не. Той не го прави за това.

А защо?

Мъжът погледна към момчето и сетне към стареца.

Ти не би могъл да разбереш, каза той. Не съм сигурен дали и аз го разбирам.

Може би то вярва в Бог.

Не знам в какво вярва.

Ще го превъзмогне.

Не, няма.

Старецът не отговори. Погледна към настъпващия ден.

Няма ли да ни пожелаеш късмет? — попита мъжът.

Не знам какво би означавало това. Питам се как ли изглежда късметът? И кой е срещал подобно нещо?

Сетне всички потеглиха по пътя. Когато мъжът погледна назад, старецът креташе, потропвайки с бастуна, смаляваше се бавно зад тях, подобен на древен странстващ търговец на книги, прегърбен, тъмен и тънък като паяк, който скоро щеше да изчезне завинаги. Момчето не се обърна нито веднъж.

В ранния следобед те разстлаха брезента на пътя, седнаха и ядоха студен обяд. Мъжът го наблюдаваше. Говорим ли си? — попита той.

Да.

Но ти не си доволен.

Добре съм.

Когато свършим храната, ще имаш повече време да помислиш за това.

Момчето не отговори. Продължиха да ядат. По едно време то погледна назад и малко по-късно каза: Знам. Но аз няма да запомня

тази случка, както ще я запомниш ти.

Вероятно не.

Не съм казал, че не си прав.

Но сигурно си го мислиш.

Всичко е наред.

Да, каза мъжът. Е, не са много добрите новини по пътя. Такива са времената.

Не трябва да му се подиграваш.

Добре.

Той ще умре.

Знам.

Можем ли да тръгваме вече?

Да, каза мъжът. Можем да тръгваме.

През нощта се събуди в студения мрак и кашля дълго и раздиращо. Наведе се към огъня, раздуха въглените, сложи още дърва, стана и се отдалечи от лагера, докдето стигаше светлината. Отпусна се на колене в сухата трева и пепелта, наметнат с одеалото, и след малко кашлицата започна да се успокоява. Замисли се за стареца, който беше някъде там. Погледна към лагера, сгушен сред черните стволове на дърветата. Надяваше се, че момчето пак е заспало. Продължи да стои коленичил, хриптейки тихо, с ръце върху коленете. Аз ще умра, каза той. Кажи ми как да го направя.

На следващия ден вървяха дълго, докато започна да се стъмва. Не можеше да намери безопасно място за палене на огън. Когато взе газовата бутилка от количката, му се стори по-лека. Седна и завъртя вентила, но той беше вече завъртян. Сетне опита да подаде газ с вентила на дюзата. Нищо. Наведе се и се послуша. Пробва отново и двата вентила. Бутилката беше празна. Остана да седи със свити юмруци, подпрял чело върху тях. Със затворени очи. След малко вдигна глава и се загледа в студената тъмнееща гора.

Ядоха студена вечеря, която се състоеше от царевичен хляб, боб и кренвирши от консерва. Момчето попита защо газта е свършила толкова скоро, но той му каза, че просто така е станало.

Ти каза, че ще ни стигне за седмици наред.

Знам.

Но това беше само преди няколко дни.

Сбъркал съм.

Продължиха да ядат мълчаливо. Малко по-късно момчето каза: Забравил съм да затегна вентила, нали?

Вината не е твоя. Аз трябваше да го проверя.

Момчето остави чинията си на брезента и погледна настрани.

Вината не е твоя. Не си знаел, че трябва да се затворят и двата вентила. Освен това аз трябваше да уплътня връзките с тефлонова лента, за да няма изтичане. Аз съм виновен.

Но там нямаше тефлонова лента, нали?

Вината не е твоя.

Те се мъкнеха бавно, мършави и мръсни като бездомни наркомани. От устата им излизаше пара. Наметнати с одеалата си заради студа, мъжът и детето напредваха през черните кадифени наноси и преспи. Пресичаха дълга крайбрежна равнина, където ревящите ветрове често завихряха облаци от пепел и ги принуждаваха да търсят какъвто и да е подслон. В къщи, хамбари или зад крайпътния банкет, те седяха закачулени с одеалата си под обедното слънце, което беше черно като килиите на ада. Мъжът притискаше премръзналото момче до себе си. Не падай духом, казваше той. Всичко ще бъде наред. Земята беше прорязана от дерета, разядена и гола. Сред пепелта бяха разпилени кости на мъртви създания. Бунци за анонимни останки. Стопански постройки сред полето с изтрита боя и отпрани дъски от стените. Всичките безформени и без нито едно дърво пред тях. Пътят се спускаше надолу сред джунгла от мъртва азиатска лоза. Недалеч имаше блато с полегнала над водата мъртва тръстика. Между земята и небето се стелеше навъсена мъгла. В късния следобед заваля сняг и те продължиха да вървят, наметнали брезента над главите си, слушайки как снежинките шумолят по гумираната материя.

Спеше малко от седмици. Когато се събуди на сутринта, момчето го нямаше. Надигна се с пистолет в ръката, стана и се огледа, но не го видя никъде. Обу се и тръгна към края на гората. Неприветлива зора на изток. Чуждото слънце започваше студения си преход. Видя момчето да тича през полето. Татко, извика то. В гората има влак.

Влак?

Да.

Истински влак?

Да. Хайде, ела.

Нали не си ходил чак при него?

Не, само малко се приближих. Хайде.

И там няма никой?

Не, не мисля. Дойдох да ти го покажа.

А има ли локомотив?

Да, най-отпред има голям дизелов локомотив.

Минаха през полето и тръгнаха през отсрещната гора. Релсите идваха от равнината и навлизаха между дърветата върху издигнат насип. Локомотивът беше дизелово-електрически и зад него имаше осем пътнически вагона от неръждаема стомана. Мъжът хвана момчето за ръка. Нека просто да поседим тук и да огледаме, каза той.

Седяха на насипа и чакаха. Нищо не помръдваше. Мъжът подаде пистолета на момчето. Ти го вземи, татко, каза то.

Не. Не сме се разбрали така. Вземи го.

Момчето сложи пистолета в скута си, а мъжът тръгна покрай насипа, без да откъсва поглед от влака. Мина от другата страна на релсите и продължи надолу покрай вагоните. Когато стигна до последния от тях, махна на момчето да дойде, а то стана и пхна пистолета в колана си.

Всичко беше покрито с пепел. Пътеката покрай купетата беше затрупана от боклуци. Отдавна плякосаните куфари зееха отворени върху седалките. Във вагон-ресторанта мъжът намери стек хартиени

чини, духна прахта от тях, пхна ги във вътрешния джоб на якето си и това беше всичко.

Как са стигнали дотук, татко?

Не знам. Предполагам, че са пътували на юг. Група хора. И може на това място да им е свършило горивото.

Отдавна ли е тук?

Мисля, че да. Доста отдавна.

Минаха през всички вагони и когато стигнаха последния, тръгнаха обратно към локомотива. Качиха се по тясната стълбичка. Ръжда и белеща се боя. Когато влязоха в кабината, мъжът духна пепелта от седалката на машиниста и сложи момчето да седне пред контролните уреди, които изглеждаха доста прости. Нямаше много за правене, освен да се бутне един лост напред. Той наподобява звуци на пътуващ влак и локомотивна свирка, но не беше сигурен дали тези неща означават нещо за момчето. Малко по-късно те погледнаха през зацапаното предно стъкло към мястото, където релсите правеха завой и се губеха сред пущинак от високи бурени. Влакът щеше да си стои тук и да се разпада бавно цяла вечност и по тези релси никога повече нямаше да пътува друг влак.

Можем ли да си тръгваме, татко?

Да. Разбира се, че можем.

От време на време край пътя започнаха да се появяват малки купчини от камъни. Това бяха следи от цигански език с неговите незначителни послания^[1]. За първи път беше видял такива в покрайнините на опустошените и разграбени градове — безнадеждни съобщения до изгубени любими хора. По това време запасите от храна вече бяха свършили и убийствата се ширеха навсякъде. Светът скоро щеше да бъде населен от хора, способни да изядат децата ти пред собствените ти очи. Градовете щяха да попаднат в ръцете на почернели грабител и разбойници с бели очи и зъби, които ровеха сред руините или изпълзяваха от отломките, носещи анонимни консервни кутии и найлонови мрежи с храна, като купувачи в супермаркетите на ада. Ситната черна пепел се носеше по улиците като мастило на сепия,

което се разстила над океанското дъно. Сетне дойде студът, мракът започна да се спуска по-рано и мародерите, които бродеха с факли на дъното на стръмни каньони, оставяха със стъпките си копринени дупки в натрупалата се пепел, които сетне тихо се затваряха зад тях като очи. Пилигримите по пътищата се отпускаха и падаха мъртви сред пустата забулена земя, която продължаваше да обикаля около слънцето като някакъв безименен свят от тъмното древно минало.

Дълго преди да стигнат до брега, запасите им бяха на свършване. Местността беше гола и опустошена преди години и те не намираха нищо в крайпътните къщи и стопанските постройки. Мъжът се натъкна на телефонен указател в една бензиностанция и с молив записа името на града върху тяхната карта. Седяха на бордюра пред сградата, ядяха солени бисквити и безуспешно се опитваха да открият града на картата. Мъжът пренареди парчетата и отново започна да търси. Най-накрая го показва на момчето. Бяха на около петдесет мили западно от мястото, където смяташе, че се намират. Нарисува две стилизирани човешки фигури върху картата. Това сме ние, каза той. Момчето проследи с пръст маршрута до морето. Колко време ще ни трябва да стигнем там?

Две седмици. Или може би три.

То синьо ли е?

Морето ли? Не знам. Някога беше.

Момчето кимна и продължи да изучава картата. Мъжът го наблюдаваше. Предполагаше, че знае какво изпитва синът му. Като дете също се беше взирал в картите, държейки пръст върху града, в който живееше. Точно както би потърсил семейството си в телефонния указател. Тях, сред всички останали, в един подреден и обясним свят. Хайде, каза той. Трябва да тръгваме.

В късния следобед заваля дъжд. Отклониха се от главния път, поеха по един черен път и прекараха нощта в някаква барака. Подът ѝ беше бетонен, а в дъното стояха няколко празни метални бидона. Мъжът затисна вратата с тях, накладе огън на пода и направи легла от картонени кутии. Дъждът барабанеше цяла нощ по стоманения покрив.

Когато се събуди, огънят вече не гореше и беше станало много студено. Момчето седеше, завито с одеалата.

Какво има?

Нищо. Сънувах лош сън.

Какво сънува?

Нищо?

Добре ли си?

Не.

Мъжът го прегърна и го притисна до себе си. Всичко е наред, каза той.

Аз плаках. Но ти не се събуди.

Съжалявам. Бях ужасно уморен.

Искам да кажа в съня ми.

Сутринта, когато се събуди, дъждът беше спрял. Заслуша се в капките вода. Завъртя се на другата страна върху твърдия бетон и погледна между дъските към сивото поле. Момчето още спеше. Водата капеше в локвите на пода и правеше малки мехурчета, които след това се плъзваха и изчезваха. В един град в полите на някаква планина бяха спали на подобно място, заслушани в дъжда. Там имаше старомодна дрогерия с гише от черен мрамор и хромирани столове с изподрани пластмасови седалки, привързани с изолирбанд. Лекарствата бяха разграбени, но самият магазин изглеждаше странно запазен. По рафтовете имаше непокътнати скъпи електрически уреди. Мъжът стоеше и оглеждаше мястото. Джунджурии, дребни стоки. Какви бяха всички тези неща? Хвана момчето за ръка и го поведе навън, но то вече я беше видяло. Човешка глава под една дълбока купа в края на щанда. Съсухрена. Носеща спортна шапка с козирка. Изсъхнали очи, тъжно извърнати навътре. Това ли беше сънувал. Не, не беше това. Стана, наведе се над огъня, раздуха въглените, придърпа недоизгорелите дърва и го разпали отново.

Има и други добри хора. Ти така каза.

Да.

И къде са те?

Крият се.
От кого се крият?
Едни от други.
Много ли са?
Не знаем това.
Но има такива?
Да, има.
Вярно ли е това?
Вярно е.
Но може и да не е вярно.
Мисля, че е вярно.
Добре.
Не ми ли вярваш?
Вярвам ти.
Добре.
Аз винаги ти вярвам.
Не мисля така.
Да, вярвам ти. И съм длъжен да ти вярвам.

Поеха обратно към магистралата през калта. Валеше. Миризма на пръст и мокра пепел. Дълбоки тъмни локви покрай пътя. Желязна канавка, в която шуртеше вода. Пластмасова сърничка в един двор. Късно на следващия ден влязоха в малък град, където трима мъже се показаха иззад един камион и им препречиха пътя. Измършавели, облечени в дрипи. Държаха в ръцете си метални тръби. Какво има в количката? Той насочи пистолета към тях. Те стояха неподвижно. Момчето се беше вкопчило в канадката му. Всички мълчаха. Забута количката отново напред и те се дръпнаха настрани. Накара момчето да поеме количката, а самият той тръгна заднешком, държейки ги на мушка. Опитваше се да изглежда като обикновен скитащ убиец, но сърцето му се блъскаше в гърдите и знаеше, че скоро ще се закашля. Те отстъпиха още по-назад, без да откъсват поглед от него. Пътят се издигаше нагоре и когато стигнаха най-високата му част, той погледна назад и видя, че все още стоят там. Каза на момчето да бутне количката, а той влезе в един двор, откъдето се виждаше пътя, но тях вече ги

нямаше. Момчето беше много уплашено. Сложи пистолета върху брезента, пое количката и продължиха нататък.

Лежах в едно поле, докато се стъмни, и наблюдавах пътя, но никой не се зададе. Беше много студено. Когато стана твърде тъмно и не се виждаше нищо, те, препъвайки се, избутах количката обратно на пътя, извадиха одеалата, наметнаха се с тях и продължиха. Пристъпвах внимателно, опипом. Едно от колелетата на количката периодично проскърцваше, но нищо не можеше да се направи. Вървях така още няколко часа, сетне залитнах към един крайпътен шубрак, строполих се на студената земя, изтощени и треперещи, и спах до настъпването на деня. Когато мъжът се събуди, беше болен.

Мъчеше го треска и лежах в гората като бегълци. Нямаше как да запалят огън. Никъде не беше безопасно. Момчето седеше сред листата и го гледаше. Очите му бяха пълни със сълзи. Ще умреш ли, татко? — каза то. Ще умреш ли?

Не. Просто съм болен.

Много ме е страх.

Знам. Но всичко ще бъде наред. Ще се оправя. Ще видиш.

Сънищата му се проясниха. Изчезналият свят се върна. Отдавна мъртви роднини изплуваха от нищото и го поглеждаха, извъръщайки глава. Никой не казваше нищо. Замисли се за живота си. Беше толкова отдавна. Сив ден в чужд град, където стоеше пред един прозорец и наблюдаваше улицата долу. Зад него на една дървена маса светеше малка лампа. На масата имаше книги и вестници. Беше започнало да вали и една котка на ъгъла пресече тротоара и седна под навеса на кафенето. На една от масите седеше жена, обгърнала главата си с ръце. Години по-късно се беше озовал сред обгорелите руини на една библиотека, където почернелите книги лежах в локви вода. Рафтовете бяха преобърнати. Вероятно в пристъп на ярост срещу хилядите лъжи по лавиците. Взе една книга и прелисти натежалите издути страници. Не беше се замислял, че дори и в най-малките неща имаше пророчество за света, който бе дошъл. Това го изненада. Пространството, което тези неща заемаха, беше само по себе си

очакване. Остави книгата да падне от ръката му, огледа се за последен път и излезе навън под студената сива светлина.

[1] В миналото странстващите цигани и калайджии в Шотландия правели такива купчини край пътя или подреждали камъните по определен модел, оставяйки по този начин тайна информация за онези, които ще минат след тях. — Б.пр. ↑

Изминаха три дни. Сетне четири. Мъчителната кашлица го събуждаше. Хриплива борба за въздух. Съжалявам, каза той на безмилостния мрак. Няма нищо, отвърна момчето.

Запали малката газова лампа, сложи я на една скала, стана и се затътри през листата, наметнат с одеалата си. Момчето му прошепна да не отива. Ще бъда само на няколко крачки, каза той. Няма да се отдалечавам. Ще те чуя, ако извикаш. Ако лампата изгаснеше, нямаше да може да намери пътя обратно. Седна сред листата на върха на един хълм и погледна в чернотата. Нищо не се виждаше. Никакъв вятър. В миналото, когато се отдалечаваше така от лагера и гледаше смътните очертания на местността под слабото сияние на изгубената луна, която пътуваше над разядената пустош, той понякога виждаше светлина. Смътна и безформена в мрака. Отвъд някоя река или дълбоко в чернеещите се квартали на опожарен град. На сутринта се връщаше и оглеждаше района с бинокъл за следа от дим, но никога не видя такава.

Стоеше на края на едно зимно поле сред грубовати мъже. На възрастта на момчето. Малко по-големи. Наблюдаваше ги как разкопават каменистата земя на един хълм с кирки и мотики, докато накрая извадиха голямо кълбо от змии, може би стотици на брой. Бяха се събрали там, търсейки топлината си. Те се раздвижиха мудно под студената ярка светлина. Като вътрешностите на някакъв голям звяр, изложени пред деня. Хората ги заляха с бензин и ги изгориха живи, понеже нямаше лек за злото, а само за неговия образ, какъвто го виждаха в умовете си. Горящите змии се извиваха страховито и пропълзяха към една пещера, осветявайки тъмните ѝ ниши. Понеже бяха неми, нямаше писъци на болка и мъжете ги наблюдаваха как се гърчат, горят и почерняват със същото мълчание. Сетне се разпръснаха безмълвно в зимния здрач, всеки със своите мисли, прибирайки се вкъщи за вечеря.

Една нощ момчето се събуди от някакъв сън, но не искаше да му го разкаже.

Не е нужно, успокой го мъжът. Всичко е наред.

Страх ме е.

Всичко е наред.

Не, не е.

Било е просто сън.

Много ме е страх.

Знам.

Момчето извърна глава. Мъжът го хвана за раменете. Чуй ме, каза той.

Какво?

Когато сънищата ти са от свят, който никога не е бил или никога няма да бъде, и ти си щастлив, тогава ще си се предал. Разбираш ли? А ти не можеш да се предадеш. Няма да ти позволя.

Когато потеглиха отново, мъжът беше много слаб и въпреки всичките си приказки, от години не беше се чувствал толкова плах и разколебан. Изпоцапан от диарията, той пристъпваше напред, облегнат на дръжката на количката. От време на време поглеждаше към момчето с хлътналите си изпити очи. Между тях се беше появило някакво ново отчуждение. Чувстваше го. Два дни по-късно навлязоха в местност, където пожарищата бяха оставили след себе си огромни обгорели пространства. Спечената пепел върху пътя, дълбока няколко сантиметра, затрудняваше движението на количката. Настилната отдолу се беше изкорубила от горещината и сетне отново се беше слегнала. Той се облегна на количката и зарея поглед в далечината към дългия прав път. Отънелите дървета надолу. Сивата киша. Почернялата земя със стърчащи по нея клони.

След един кръстопът в тази пустош започнаха да попадат на изоставен преди години багаж. Кутии с части. Всичко беше разтопено и почерняло. Стари пластмасови куфари, обезформени от температурата. Тук там имаше отпечатащи от вещи, изтръгнати от асфалта от грабливи птици. Мила по-нататък започнаха да се появяват и трупове. Фигури наполовина потънали в асфалта, вкопчени в себе си, с усти, застинали във вой. Мъжът прегърна момчето. Хвани ме за ръката, каза той. Не мисля, че трябва да виждаш това.

Защото онова, което влезе в главата ти, остава завинаги ли?

Да.

Всичко е наред, татко.

Така ли?

Те са вече там.

Не искам да гледаш.

Но те все пак ще бъдат там.

Мъжът се спря и се облегна на количката. Погледна надолу по пътя, сетне към детето. Изглеждаше толкова странно спокойно.

Защо просто не продължим? — каза момчето.

Да, добре.

Те са се опитвали да избягат, нали, татко?

Да. Опитвали са се.

Защо не са се отклонили от пътя?

Не са могли. Всичко е било в огън.

Те вървяха между мумифицираните фигури. Черната кожа беше опъната върху костите, а лицата им бяха нацепени и сбръчкани върху черепите. Като жертви на някакво зловещо всмукване. Мъжът и момчето пристъпваха по този тих коридор между носещата се на талази пепел, където телата оставаха в своята вечна борба в студената стопилка на пътя.

Минаха през едно крайпътно селце, опожарено до основи. Метални цистерни за вода и няколко стърчащи комина с почернели тухли. В канавките имаше сива шлака от разтопено стъкло, а покрай пътя, в продължение на мили, се точеха преплетени снопове от

ръждявали жици. Мъжът кашляше при всяка стъпка. Видя, че момчето го наблюдава. Знаеше какво си мисли, но не можеше да направи нищо.

Седнаха на пътя и изядоха остатъците от печените си питки, които бяха станали корави като бисквити, и последната риба тон. Той отвори една консерва със сини сливи и си я разделиха. Момчето наклони тенекиената кутия в скута си, така че да събере последния сок, прокара пръст по вътрешната стена и го пхна в устата си.

Внимавай да не се порежеш, рече мъжът.

Винаги ми казваш това.

Знам.

Гледаше го как облизва капака на кутията. Много внимателно. Като котка, която ближе отражението си в огледалото. Стига си ме гледал, каза момчето.

Добре.

То натисна капака на консервната кутия надолу и я сложи на пътя пред себе си. Какво? — попита детето. Какво има?

Нищо.

Каж ми.

Мисля, че някой ни преследва.

И на мен така ми се струва.

И на теб така ти се струва?

Да. Точно това си мислех, че ще ми кажеш. Какво искаш да направим?

Не знам.

А какво мислиш?

Нека просто да продължим. Но трябва да скрием боклука си.

Защото ще си помислят, че имаме много храна?

Да.

И ще се опитат да ни убият.

Няма да ни убият.

Но могат да се опитат.

Но няма да успеят.

Добре.

Мисля, че трябва да се скрием в бурените. За да видим кои са.

И колко са.

Да, и колко са.

Добре.

Ако успеем да минем през реката, ще се изкачим на онези скали отсреща и оттам ще виждаме пътя отвисоко.

Добре.

Станаха и струпаха одеалата върху количката. Вземи консервните кутии, каза мъжът.

Дългият сумрак вече беше напреднал, когато пътят стигна до реката. Минаха по моста и тръгнаха с количката през гората, търсейки място, където да я оставят, така че да не се вижда. По едно време се спряха и погледнаха назад към пътя в падащия здрач.

Ами ако я избутаме долу под моста?

А ако те слязат долу за вода?

Колко далече са според теб?

Не знам.

Стъмва се.

Знам.

Ами ако отминат в тъмното?

Просто трябва да намерим място, откъдето да наблюдаваме. Не е толкова тъмно още.

Скриха количката и се заизкачваха с одеалата си нагоре по склона между скалите. Избраха си място, откъдето пътят се виждаше между дърветата, може би на около половин миля разстояние. Бяха заслонени от вятъра и се завиха с одеалата, като ту единият, ту другият наблюдаваше пътя, но не след дълго момчето заспа. Той самият се беше унесъл, когато една фигура се появи в горната част на пътя. Сетне още две. А после и четвърта. Спряха се и се скупчиха. След това продължиха. Едва-едва ги различаваше в дълбокия сумрак. Помисли си, че скоро може да спрат и съжали, че не е избрал по-отдалечено място от пътя. Ако решаха да спрат на пътя, щяха да прекарат дълга студена нощ. Спуснаха се надолу по пътя и тръгнаха по моста. Трима мъже и една жена. Жената вървеше с поклащаща се походка и когато наближи, видя, че е бременна. Мъжете носеха раници на гърбовете си, а жената платнен куфар. Всички имаха неописуемо окаян вид. От

устите им излизаше лека пара. Минаха по моста, продължиха надолу по пътя и изчезнаха един по един в чакащия мрак.

Нощта тъй или иначе беше дълга. Когато стана достатъчно светло, за да се вижда, той се обу, стана, наметна се с едно от одеалата, пристъпи напред и погледна надолу към пътя. Гола гора с цвят на метал и полето отвъд нея. Все още се виждаха смътно изкривените очертания на стари селскостопански сгради. Вероятно бяха складирали там памук. Момчето още спеше. Той отиде долу при количката, взе картата, бутилката с вода и една консерва с плодове от оскъдните им запаси, сетне се върна обратно, седна на одеалата и се зае да изучава картата.

Винаги си мислиш, че сме изминали повече път, отколкото в действителност.

Той дръпна пръста си малко назад. Тогава тук.

Още по-назад.

Тук?

Добре.

Мъжът сгъна омекналите прогнили страници.

Те седяха и гледаха между дърветата към пътя.

Мислиш ли, че твоите деди гледат отгоре? И че претеглят делата ти в своята голяма счетоводна книга? Но спрямо какво? Няма никаква книга и дедите ти лежат мъртви в земята.

Боровете постепенно отстъпваха място на дъбовете. Магнолии. Дърветата бяха мъртви като всичко останало. Взе едно от плътните листа, стри го на прах и го остави да се посипе между пръстите му.

Рано на следващия ден бяха на пътя. Не бяха вървели дълго, когато момчето го дръпна за ръкава и спряха. Тънка струйка дим се

издигаше над гората пред тях. Стояха и гледаха натам безмълвно.

Какво ще правим, татко?

Може би трябва да хвърлим един поглед.

Нека просто да продължим.

А ако и те отиват в същата посока?

Е? — каза момчето.

Тогава ще бъдат зад гърба ни. Бих искал да знам кои са. Ами ако имат цяла армия?

Това е съвсем малък огън.

Защо просто не почакаме?

Не можем да чакаме. Нямаме почти никаква храна. Трябва да продължим.

Оставиха количката в гората и провериха патроните в барабана. Дървените и истинския. Стояха и се заслушаха. Димът се издигаше вертикално в неподвижния въздух. Никакъв звук. Листата бяха омекнали от скорошните дъждове и не вдигаха шум при ходене. Мъжът се обърна и погледна момчето. На малкото мръсно лице беше изписан страх. Движеха се в широк кръг около огъня, като момчето го държеше за ръката. Той приклепна, прегърна детето с едната си ръка и дълго време се заслушаха. Мисля, че са си тръгнали, прошепна мъжът.

Какво?

Мисля, че ги няма. Но ако са още там, може да имат човек на пост.

Това може да е капан, татко.

Добре. Да почакаме малко.

Чакаха. Виждаха пушека между дърветата. Беше се появил вятър, който раздвижи острия връх на дима и те го усетиха в ноздрите си. Миришеше на готвена храна. Да заобиколим, каза мъжът.

Може ли да те държа за ръката?

Разбира се, че може.

От гората бяха останали само обгорели стволоче. Не се виждаше нищо друго. Мисля, че ни видяха, каза мъжът. Мисля, че ни видяха и избягаха. Забелязали са, че имаме пистолет. И са изоставили храната си.

Да.

Да погледнем по-отблизо.
Страх ме е, татко.
Тук няма никой. Всичко е наред.

Когато навлязоха в малкото сечище, момчето го стискаше за ръката. Бяха си взели всичко, с изключение на нещо черно, което беше набучено на шиш над въглените. Той оглеждаше периметъра, когато момчето изведнъж се обърна и зарови лице в гърдите му. Мъжът се огледа бързо, за да разбере какво се е случило. Какво има? — каза той. Какво има? Момчето завъртя глава. О, татко! — каза то. Мъжът се обърна и погледна към огъня. Синът му беше видял едно овъглено човешко бебе, обезглавено, изкормено и чернеещо на шиша. Наведе се, взе момчето на ръце и тръгна към пътя, притискайки го към себе си. Съжалявам, прошепна той. Съжалявам.

Не знаеше дали някога щеше да му проговори отново. Лагеруваха до една река и той седеше край огъня, заслушан във водата, която течеше в тъмното. Мястото не беше безопасно, защото шумът на реката маскираше всичко останало, но нарочно реши да направят лагера си тук, защото смяташе, че по този начин ще поободри момчето. Изядоха последните си провизии и той се зае да изучава картата. Измери пътя с парче канап, погледна го и сетне отново го измери. До брега имаше още много път. Не знаеше какво ще намерят, когато стигнеха там. Събра парчетата от картата, сложи ги в найлоновата торба и остана да седи, загледан във въглените.

На другия ден прекосиха реката по един тесен железен мост и навлязоха в някакъв град със старовремска мелница. Претърсиха няколко дървени къщи, но не намериха нищо. Един мъж седеше на веранда в работнически гащеризон, мъртъв от години. Приличаше на сламен човек, сложен там в чест на някакъв празник. Вървяха покрай дългата тъмна стена на мелницата, чийто прозорци бяха зазидани с тухли. Фината черна пепел се носеше по улицата пред тях.

Край пътя бяха разпилени различни вещи. Електрически уреди, покъщнина, инструменти. Неща, изоставени много отдавна от бежанци на път към тяхната индивидуална и колективна смърт. Само преди година момчето понякога взимаше нещо от земята и го носеше със себе си известно време, но вече не правеше така. Седяха, почиваха и пиеха последната си прясна вода. Оставиха празната пластмасова туба на пътя. Момчето каза: Ако бяхме намерили онова малко бебе, можехме да го вземем с нас.

Да, можехме.

А те къде са го намерили.

Мъжът не отговори.

Възможно ли е да има друг човек някъде?

Не знам. Но е възможно.

Съжалявам за онова, което казах за онези хора.

Кои хора?

Онези изгорелите. Които бяха залепнали в асфалта.

Не помня да си казал нещо лошо за тях.

Не беше лошо. Можем ли да продължим сега?

Добре. Искаш ли да се повозиш в количката.

Няма нужда.

Защо не се повозиш малко?

Не искам. Всичко е наред.

Мочурлива вода в равнината. Неподвижни сиви блата край пътя. Реки, виещи се като оловни серпентини през пустите полета. Те продължаваха да вървят. Пред тях пътят се спускаше надолу към падина, обрасла с гъста тръстика. Мисля, че там има мост, каза мъжът. И вероятно малка река.

Ще можем ли да пием от водата.

Нямаме избор.

Нали няма да ни стане лошо от нея.

Не мисля. Но реката може да е пресъхнала.

Може ли да вървя напред?

Да. Разбира се, че може.

Момчето се спусна надолу по пътя. Не беше го виждал да тича от много време. Стърчащи лакти, прекалено големи маратонки, които хлопаха при бягане. Мъжът спря и се огледа, хапейки долната си устна.

Водата почти не помръдваше, но все пак като че ли се движеше бавно покрай бетонната колона под пътя. Изплю се, за да се убеди, че е така. Взе един парцал и един пластмасов буркан от количката, уви парцала около гърлото на буркана и го потопи във водата, наблюдавайки как се пълни. Сетне вдигна капещия съд към светлината. Водата не изглеждаше толкова зле. Махна парцала и подаде буркана на момчето. Пий, каза той. Момчето пи и му го върна.

Пий още.

Пийни и ти, татко.

Добре.

Седнали, те филтрираха водата от пепелта и пиеха, докато накрая вече не можеха повече. Момчето легна по гръб в тревата.

Трябва да тръгваме.

Много съм уморен.

Знам.

Мъжът го наблюдаваше. Не бяха яли от два дни. След още два щяха да започнат да отслабват. Изкачи се на другия бряг през тръстиките, за да огледа пътя. Тъмен и непроходим, там където пресичаше откритото поле. Ветровете бяха отнесли пепелта и прахта от повърхността. Някога богати земи. Никаква следа от живот. Това не беше страната, която познаваше, с нейните имена на градове и реки. Хайде, каза той. Трябва да тръгваме.

Спяха все повече и повече. Неведнъж се събуждаха, проснати на пътя като жертви на пътно произшествие. Сънят на смъртта. Когато се събудеше, търсеше опипом пистолета.

Мъжът стоеше в оловносивата вечер, облегал лакти на дръжката на количката, и гледаше към една къща в полето на около миля разстояние. Момчето я беше забелязало първо. Тя току изплуваше иззад завесата от пепел като къща в някакъв неясен сън. Мъжът се подпря на количката и погледна към сина си. Нямаше да им е лесно да стигнат дотам. Трябваше да вземат одеалата и да скрият количката някъде край пътя. Може би щяха да се доберат до къщата преди да се стъмни, но нямаше да могат да се върнат.

Трябва да видим какво има там. Нямаме избор.

Не искам да ходим.

Не сме яли от дни.
Не съм гладен.
Не, ти умираш от глад.
Не искам да ходим, татко.
Там няма никой. Повярвай ми.
Откъде знаеш?
Просто знам.
Онези хора може да са там.
Не, не са. Всичко ще бъде наред.

Тръгнаха през полето, наметнати с одеалата си, носейки само пистолета и бутилка вода. Земята беше изорана за един последен път и тук-там от нея стърчаха стебла. С известно усилие можеше да се видят и следите от тракторния плуг, отиващи от изток на запад. Беше валяло неотдавна и пръстта беше мека. Мъжът гледаше надолу и не след дълго се наведе и взе един връх от стрела. Плю върху нея, избърса я в шева на панталоните си и я подаде на момчето. Това беше бял кварц, съвършен като в деня, в който стрелата е била направена. Има и други, каза той. Гледай надолу и ще ги видиш. И действително намери още две. С върхове от сив кремък. Сетне зърна монета. Или копче. С плътна зелена кора от меден окис. Остърга я с нокътя на палеца си. Беше монета. Извади ножа си и започна да я почиства старателно. Буквите бяха на испански. Понечи да повика момчето, което се тътреше бавно напред, но сетне погледна сивото поле и сивото небе, хвърли монетата и побърза да го настигне.

Стояха пред къщата и я гледаха. Настлана с чакъл алея завиваше на изток. Тухлена веранда. Двойно стълбище, което се изчакваше към портик с колони. На гърба на къщата беше залепена тухлена пристройка, която някога може би е била кухня. Малко по-нататък се виждаше дървена колиба. Той се взираше в стълбището, но момчето го дърпаше за ръкава.

Може ли да почакаме малко?
Добре. Но се стъмва.
Знам.

Добре.
Седяха на стълбите и гледаха към полето.
Няма никой тук, каза мъжът.
Добре.
Още ли те е страх?
Да.
В безопасност сме.
Добре.

Качиха се по стълбите на верандата, която беше настлана с тухли. Боядисаната в черно врата беше открехната и подпряна с тухла от газобетон. Зад нея вятърът бе навял сухи листа и бурени. Момчето стисна ръката му.

Защо вратата е отворена, татко?

Просто така. Вероятно стои отворена от години. Може би последните хора, които са били тук, са я подпрели, за да могат да изнесат нещата си.

Може би трябва да почакаме до утре.

Хайде. Само ще надникнем. Преди да стане прекалено тъмно. После, ако се уверим, че наоколо всичко е наред, може да си запалим и огън.

Но няма да оставаме в къщата, нали?

Не е нужно да оставаме в къщата.

Добре.

Мъжът извади бутилката от страничния джоб на якето си, разви капачката и остана да гледа как момчето пие. Сетне отпи и той, зави капачката на мястото ѝ, хвана момчето за ръка и влязоха в сумрачния коридор. Висок таван. Полилей, дошъл от чужбина. При площадката на стълбището имаше висок класически прозорец с овална арка, който хвърляше смътно светло петно върху отсрещната стена в гаснещата светлина на деня.

Не е нужно да се качваме горе, нали? — прошепна момчето.

Не. Може би утре.

След като се уверим, че наоколо всичко е наред.

Да.

Добре.

Влязоха в гостната. Очертанието на килима под разпиляната пепел. Опаковани мебели. Светли правоъгълници по стените, където някога са висели картини. От другата страна на фоайето имаше роял. Собствените им силуети се виждаха върху тънкото воднисто стъкло на прозореца до тях. Обикаляха стаите като скептични клиенти, които си търсят къща. Останаха загледани през високия прозорец към тъмнеещото поле.

В кухнята имаше прибори, тигани и рисуван порцелан. Килер, чиято врата се затвори тихо зад тях. Под, застлан с керамични плочки, и редици от лавици с няколко десетки буркани. Той пристъпи напред, взе един от тях и духна натрупалия се върху него прах. Зелен фасул. Нарязани на ивици червени чушки. Домати. Царевица. Пресни картофи. Бамя. Мъжът бършеше праха от капачките и проверяваше дали са здраво затворени. Бързо се стъмваше. Отнесе два буркана до прозореца, вдигна ги и ги завъртя, за да ги разгледа по-добре. Погледна момчето. Може да са развалени, каза той. Ще трябва да ги сготвим много добре. Как мислиш?

Не знам.

Какво искаш да направим?

Ти ще решиш.

И двамата трябва да решим.

Мислиш ли, че стават за ядене?

Мисля, че ако ги сготвим добре, няма да има проблем.

Добре. А защо според теб никой не ги е изял? Мисля, че никой не ги е намерил. Къщата не се вижда от пътя.

Ние я видяхме.

Ти я видя.

Момчето разглеждаше бурканите.

Какво мислиш? — попита мъжът.

Май нямаме избор.

Мисля, че си прав. Хайде да съберем малко дърва, преди да стане съвсем тъмно.

Пренесоха няколко наръча мъртви клони, минавайки по задното стълбище, през кухнята и оттам в гостната. Начупиха ги и ги натрупаха на камара в камината. Мъжът запали огъня и димът се заизвива покрай боядисаните дървени трегери, стигна до тавана и сетне тръгна обратно надолу. Раздуха пламъка с едно списание и скоро коминът започна да тегли. Огънят се разпали, огрявайки стените, тавана и безбройните многостенни висулки на стъкления полилей. Сиянието освети тъмнеещия прозорец, очертавайки силуета на момчето, което приличаше на закачулен трол, дошъл от нощта. То като че ли беше зашеметено от топлината. Мъжът дръпна покривката от дългата викторианска маса, изтупа я и я постла пред огнището. Сложи

детето да седне и събу обувките му, издърпвайки ги от мръсните парцали, с които краката му бяха увити. Всичко е наред, прошепна той. Всичко е наред.

Намери свещи в едно чекмедже в кухнята, запали две от тях, покапа малко восък върху плота и ги закрепил изправени. Излезе навън, донесе още дърва и ги сложи на купчина до камината. Момчето не беше помръднало. В кухнята имаше тенджери и тигани, той избърса един от съдовете, сложи го на плота и се опита да отвори един от бурканите, но не можа. Понесе един буркан със зелен фасул и един с картофи към входната врата и на светлината на свещ, сложена в чаша, коленичи и постави първия буркан наклонен между вратата и касата и го притисна с вратата. Сетне седна на пода във фоайето, промуши крака си откъм външната страна на вратата, притисна с нея капачката и завъртя буркана с две ръце. Нащърбената капачка обаче също се завъртя и остърга боята на вратата. Засили натиска върху капачката, придърпвайки вратата към себе си, и опита отново. В първия момент капачката се приплъзна, но после спря. Продължи да върти бавно буркана в ръцете си, след това го дръпна от касата, разви капачката и го сложи на пода. Направи същото с втория буркан, сетне стана, взе и двата и ги отнесе в кухнята, държейки в ръка чашата със свещта, която се клатушкаше и пращеше. Опитал се да избути капачките с палец, но бяха все още твърде стегнати. Помислил си, че това е добър знак. Сложил края на капачката на ръба на плота и удари буркана отгоре с юмрук, при което капачката подскочи и падна на пода. Поднесъл буркана към носа си. Миришеше добре. Изсипал зеления фасул и картофите в една тенджера, отнесъл я в трапезарията и я сложил на огъня.

Ядяха бавно от купи от китайски порцелан, седнали на срещуположните краища на масата, с една-единствена запалена свещ между тях. Пистолетът също беше на масата под ръка като допълнителен прибор за хранене. Затоплящата се къща скърцаше и простенваше. Като същество, събудено след дълъг зимен сън. Момчето клюмна над купата си и лъжицата му издрънча на пода. Мъжът го взе на ръце, понесе го към огнището, сложи го в завивките и хвърли отгоре му няколко одеала. Сетне вероятно се беше върнал на масата, защото когато се събуди, лежеше върху нея, заровил лице в скръстените си ръце. В стаята беше станало студено, а отвън се чуваше воят на вятъра. Свещта беше догоряла, а от огъня бяха останали само въглени. Мъжът стана, стъкми отново огъня, седна до момчето, придърпа одеалата върху него и приглади мръсната му сплъстена коса. Мисля, че те може би ни наблюдават, каза той. Нащрек са за нещо, което дори смъртта не може да отмени, и ако не го видят, ще ни обърнат гръб и няма повече да се върнат.

Момчето не искаше да се качват горе. Мъжът се опита да го убеди. Там може да има одеала, каза той. Трябва просто да погледнем.

Не искам да се качваш горе.

Там няма никого.

Може и да има.

Къщата е необитаема. Не мислиш ли, че ако имаше някой, той вече щеше да дойде.

Може би ги е страх.

Ще им кажа, че няма да ги нараним.

Може би са мъртви.

В такъв случай няма да имат нищо против, ако вземем някои неща. Виж, каквото и да има горе, по-добре да знаем за него, отколкото да не знаем.

Защо?

Защо ли? Ами защото не обичаме изненади. Изненадите са страшни. А ние не искаме да се страхуваме. И освен това горе може да има неща, които ще ни бъдат полезни. Трябва да погледнем.

Добре.

Добре? Просто ей така?

Е, каквото и да кажа, ти няма да ме послушаш.

Винаги слушам какво ми казваш.

Но не ми обръщаш много внимание.

Тук няма никого. Не е имало никого от години. Няма никакви следи в пепелта. Никой не е тършувал тук. Няма изгорени мебели в камината. И освен това има храна.

Следите не се задържат дълго в пепелта. Ти сам каза това. Вятърът ги разпилява.

Качвам се горе.

Останаха в къщата четири дни, през които ядяха и спяха. Мъжът намери още одеала на горния етаж и двамата донесоха много дърва, които струпаха в тъгла да съхнат. Той се натъкна на старинна бичкия, с която режеше мъртвите клони. Зъбците ѝ бяха ръждясали и притъпени и от време на време сядаше пред огъня с една тънка кръгла пила, опитвайки се да ги наостри, но без голям успех. На около стотина метра от къщата имаше поток и той донесе безбройни ведра с вода през стърнището и калта. Стоплиха водата и се изкъпаха във ваната до спалнята на долния етаж. Мъжът подстрига косата на момчето и се обръсна. Бяха взели одеала и възглавници от горните стаи, а също и по-добри дрехи. Момчето беше обуто в нови панталони, подкъсени с нож, колкото е нужно. Мъжът оформи уютен кът пред огнището и премести един висок скрин до импровизираното им легло, за да пази топлината. През цялото време продължаваше да вали. Той слагаше кофи под улуците, за да събира прясна вода от стария ламаринен покрив, а през нощта чуваше дъжда да барабани някъде горе, просмуквайки се през къщата.

Претършуваха допълнителните постройки, търсейки нещо полезно. Мъжът намери ръчна количка, преобърна я и завъртя бавно колелото, за да види какво е състоянието на гумата. Тя беше напукана и твърда, но реши, че може би ще държи въздух и се зае да рови в старите сандъци и купчини с инструменти. Най-сетне намери помпа за велосипед, нави крайника ѝ за вентила и започна да помпи. Сетне разви маркучето, преобърна количката и я изпробва как върви. Накрая

изкара количката навън и я остави да я измие дъждът. Два дни по-късно времето се пооправи и те потеглиха по калния път, бутайки количката с новите одеала и буркани с храна, увити в допълнителните им дрехи. Той беше намерил чифт работни обувки, а момчето носеше сини маратонки, подплатени с парцали. Имаха и нови чисти маски на лицата си. Когато излязоха на асфалтовия път, трябваше да се върнат около една миля, за да си вземат пазарската количка. Момчето вървеше до мъжа, сложило ръка върху дръжката на ръчната количка. Добре се справихме, нали, татко? — попита то. Да, така е.

Хранеха се добре, но имаха все още много път до брега. Мъжът знаеше, че храни надежди без никакво основание. Надяваше се, че постепенно ще стане по-светло, макар очевидно светът да ставаше потъмен с всеки следващ ден. Преди време беше намерил светломер в един магазин за фотоапарати и го носеше със себе си с намерението да следи показанията му в продължение на няколко месеца, но така и не откри батерии за него. През нощта се събуди от пристъп на кашлица и се надигна в мрака, обгръщайки главата си с ръце. Като човек, станал от гроб. Като онези изровени трупове от детството му, които трябваше да бъдат преместени на друго място заради новата магистрала. Много хора бяха умрели по време на холера, погребани набързо в дървени сандъци, които вече бяха изгнили и се разпадаха. Мъртъвците вътре лежаха настрани с изпънати крака, а някои бяха по корем. Позеленелите матови старинни монети падаха от очните им гнезда върху почернелите изгнили дъски на ковчезите.

Стояха в бакалски магазин в някакъв малък град, където на стената беше окачена глава на елен. Момчето остана задълго загледано в нея. По пода имаше натрошени стъкла и мъжът му каза да чака до вратата, докато самият той тръгна през разпилените боклуци с работните си обувки, но не намери нищо. Отпред имаше две бензинови помпи. Двамата седнаха на бетонната настилка, спуснаха метално канче, вързано с връв, в подземния резервоар, изтеглиха го, сипаха малкото бензин в една пластмасова тубичка и пак спуснаха канчето. Прикрепиха парче от тръба към канчето, така че да потъва по-лесно, и останаха приведени над резервоара като маймуни над мравуняк в продължение на близо час, докато тубата се напълни. Сетне ѝ завиха капачката, сложиха я в долното отделение на пазарската количка и продължиха.

Дълги дни. Открити пространства и пепел, навята върху пътя. Момчето седеше през нощта до огъня с парчетата от картата върху коленете си. Беше научило имената на градовете и реките наизуст и всеки ден измерваше изминатото разстояние.

Започнаха да ядат по-пестеливо. Останала им беше съвсем малко храна. Момчето стоеше на пътя и държеше картата. Ослушваха се, но не чуваха нищо. Въпреки това въздухът беше някак различен. И след един пореден завой на пътя те го видяха. Спряха се и за да чуват по-добре, свалиха качулките на връхните си дрехи, усещайки соления източен вятър в косите си. Там в далечината беше сивият бряг с монотонните оловни гребени и глухия звук на прибоя. Безутешно чуждоземно море, което се разбиваше в бреговете на един нечуван свят. В плитчините се виждаше танкер, килнал се на една страна. Отвъд тях беше океанът — огромен, студен и подвижен, подобен на бавно издигащ се контейнер с шлама. По протежение на брега имаше безкрайна сива ивица от пепел. Мъжът погледна момчето. Видя разочарованието на лицето му. Съжалявам, че не е синьо, каза той. Няма нищо, каза момчето.

Час по-късно седяха на брега и се взираха в стената от черна мъгла на хоризонта. Бяха заровили пети в пясъка и гледаха как студеното море се плиска в краката им. Равнодушно. Пусто. Без птици. Мъжът беше оставил количката сред орловата папрат отвъд дюните и сега се бяха наметнали с две одеала, седнали на завет зад един голям, изхвърлен от вълните пън. Останаха там дълго. Бразда от ситни кости, разпилени сред водораслите и плавеите. Малко по-надолу — избелелият от солта скелет може би на домашно животно. Петна от сива сол по скалите. Задуха вятър и разпиля сухите шушулки над пясъка, сетне замря и отново задуха.

Мислиш ли, че някъде там може да има кораби?

Едва ли.

Хората на тях не биха могли да виждат много надалече.

Да, така е.

Какво има от другата страна.

Нищо.

Все пак трябва да има нещо.

Може би има баща с малкото си момче и те седят на брега.

Това би било хубаво.

Да. Би било хубаво.

И може би те също носят огъня?

Да. Може би.

Но ние не знаем това.

Така е.

Затова трябва да бъдем бдителни.

Трябва да бъде бдителни. Да.

Колко дълго можем да останем тук?

Не знам. Нямаме много храна.

Знам.

Харесва ли ти?

Да.

На мен също.

Може ли да отида да поплувам?

Да поплуваш?

Да.

Ще замръзнеш от студ.

Знам.

Наистина ще ти бъде много студено. Повече, отколкото си мислиш.

Няма нищо.

Не искам да се налага да идвам след теб.

Значи смяташ, че не трябва да влизам във водата.

Можеш да влезеш.

Но смяташ, че не трябва да го правя.

Не. Смятам, че трябва да влезеш.

Наистина ли?

Да. Наистина.

Добре.

Момчето се изправи, а одеалото се свлече на пясъка. Сетне свали якето си, събу обувките и се съблече. Стоеше голо, обгърнало тялото си с ръце, танцувайки. След това се затича към брега. Беше толкова бяло. Изпъкналите прешлени по гръбначния му стълб. Остри лопатки, които се движеха като трион под светлата кожа. То тичаше голо, подскачаше и крещеше към вълните, които се стоварваха бавно една подир друга.

Когато момчето излезе от водата, беше посиняло от студ и зъбите му тракаха. Мъжът тръгна да го посрещне, зави го с едно одеало и го прегърна, докато спря да трепери и да диша тежко. Но когато го погледна, момчето плачеше. Какво има? — попита той. Няма нищо. Не, кажи ми. Нищо. Няма нищо.

Щом се стъмни, си накладоха огън до големия дънер и ядоха зелен фасул, бамя и последните консервирани картофи. Плодовете отдавна бяха свършили. Пиха чай, седяха до огъня и заспаха, заслушани в звука на прибоя. Дългото потръпване и грохотът на разбиващите се вълни. През нощта мъжът стана, тръгна към брега и се спря там, наметнат с одеало. Тъмно. Вкус на сол по устните му.

Чакаше... След това глухият тътен надолу по протежение на брега. Бълбукащият съскащ звук на водата, която се разливаше върху пясъка и сетне отново се отдръпваше. Помисли си, че там някъде може да има кораби-мъртъвци, които се носят с провиснали парцаливи платна. Или живот в дълбините. Гигантска сепия, която се отгласква от дъното на океана в студения мрак. Сновяща като нощен влак, с очи големи колкото чинии. И може би отвъд тези забулени водни талази по мъртвия сив пясък бродеше друг мъж с друго момче. Те спяха отвъд морето на един друг бряг сред горчивата пепел или стояха в парцаливите си дрехи под същото безразлично слънце.

В една такава нощ се беше събудил от потракването на морските раци по тенджерата, в която вечерта беше сложил пържолите. Въглените в изгасналия огън пулсираха със слабо сияние под напора на крайбрежния вятър. Лежейки под безброй звезди. Черният хоризонт на морето. През онази нощ той стана, направи няколко крачки и се спря бос в пясъка, гледайки как бледите вълни се носят към брега, сетне се разбиват с грохот и отново потъмняват. Когато се върна при огъня, коленичи, погали косата ѝ, докато спеше, и си каза, че ако той беше Бог, би направил света точно такъв и никакъв друг.

Сега, когато се върна, момчето беше будно и уплашено. Беше го викало, но не достатъчно силно, за да го чуе. Прегърна го. Не можах да те чуя, каза той. Не можах да те чуя заради прибоя. Мъжът сложи още дърва в огъня и го разпали. Сетне двамата останаха да лежат под одеалата си, гледайки пламъците, които танцуваха във вятъра, докато накрая заспаха.

На сутринта той отново запали огъня, сетне ядоха и гледаха брега. Студеният дъждовен ден напомняше морските пейзажи на един северен свят. Нямахте чайки, по плажа не крачеха морски птици. Овъглени безсмислени артефакти, разпилени по брега или люшкани от вълните. Те събраха дърва, струпаха ги на купчина по-далече от водата и ги завиха с брезента. Ние сме морски бродяги, каза мъжът.

Какво е това?

Това са хора, които се скитат по брега, търсейки полезни неща,
които морето може да изхвърли на сушата.

Какви неща?

Всякакви. Всичко, което може да им бъде полезно.

Мислиш ли, че ние ще намерим нещо?

Не знам. Но ще хвърлим един поглед.

Да го направим тогава, каза момчето.

Стояха на един каменен вълнолом и гледаха на юг. Сива солена пяна се люшкеше и плискеше в камъните. Дългата извивка на брега на залива. Сива като вулканичен прах. Вятърът, който идваше от океана, миришеше леко на йод. И това беше всичко. Познатата миризма на море я нямаше. Тъмни петна от морски мъх по скалите. Те продължиха нататък, но скоро пътят им беше препречен от висока ивица от сушата, която навлизаше в морето. Отклониха се от брега и тръгнаха по една стара пътека през дюните и мъртвия морски овес, докато стигнаха до един нисък нос. Под тях имаше ивица земя, подобна на кука, обвита в тъмна мъгла, която се носеше над брега, а по-нататък се виждаше наполовина преобърнатият корпус на платноходка, тласкан от вълните.

Те приклекнаха в сухата трева, вперили поглед в лодката.

Какво трябва да направим? — попита момчето.

Нека просто да погледаме.

Студено ми е.

Знам. Да се наведем още малко, за да не стоим на вятъра.

Той седна и прегърна момчето пред себе си. Мъртвите стръкове трева се удряха леко един в друг. Ширнала се сива пустош. Ивиците на вълните, които пълзяха безкрайно към брега. Колко още трябва да стоим тук? — попита момчето.

Не дълго.

Дали има хора на лодката, татко?

Не мисля.

Те нямаше да могат да стоят прави.

Да, така е. Виждаш ли някакви следи?

Не.

Нека просто да почакаме малко.

Студено ми е.

Вървяха по извития като полумесец бряг, придържайки се към по-твърдия пясък под ивицата с изхвърлените от прилива боклуци. Спряха се, чувайки пърпоренето на дрехите си под напора на вятъра. Стъклени рибарски шамандури, покрити със сива кора. Кости от морски птици. По брега вървеше безкрайна плетеница от морски водорасли и останки от милиони риби, която се простираше, докдето

поглед стига, като графика на смъртта. Една огромна солена гробница. Лишена от смисъл. Лишена от смисъл.

От края на тази ивица до платноходката имаше около трийсетина метра водно пространство. Те стояха и гледаха към яхтата. Дълга около двайсет метра, без всякакви съоръжения на палубата, килната настрани, на дълбочина около три и половина метра. Това беше съд с две мачти, но и двете бяха прекършени близо до основата им на палубата. Останали бяха единствено месинговите обтежки за платната, част от перилата по края и стоманеният обръч на руля, който стърчеше при кърмата. Мъжът се обърна и се загледа към брега и дюните отвъд него. Сетне подаде пистолета на момчето, седна в пясъка и започна да си развързва връзките на обувките.

Какво ще правиш, татко?

Ще огледам.

Може ли да дойда с теб?

Не. Искам да останеш тук на брега.

Искам да дойда с теб.

Трябва да останеш тук на пост. И освен това водата е дълбока.

Ще мога ли да те виждам?

Да. Ще те държа под око. За да съм сигурен, че всичко е наред.

Искам да дойда с теб.

Мъжът го погледна. Не може, каза той. Вятърът ще отнесе дрехите ни. Някой трябва да се грижи за нещата ни.

Сгъна всичко на купчина. Боже, какъв студ! Наведе се и целуна момчето по челото. Недей да се тревожиш, каза той. Просто бъди нащрек. Нагази гол в морето, спря се и се обля с вода. Сетне продължи да напредва бавно, разплисквайки водата, и се гмурна с главата напред.

Преплува разстоянието по протежение на стоманения корпус, обърна се и се задържа във водата, задъхан от студ. По средата на яхтата перилата бяха почти над водата и той се изтегли нагоре към прикрепената към ахтерщевена^[1] напречна греда. Стоманата на корпуса беше сива и проядена от солта, но въпреки това изтърканите позлатени букви все още се четяха. „Пахаро де Есперанца“. Тенерифе. Имаше две железни греди за спускане на спасителна лодка, но самата лодка я нямаше. Хвана се здраво за перилата и след още известно усилие беше на борда. Обърна се и приклепна, треперейки, върху наклонената дървена палуба. Парчета от скъсани стоманени въжета висяха от винтовите обтегачи. По дъските на местата, откъдето бяха откъртени различни съоръжения, имаше раздробени дупки. Някаква ужасна сила беше помела палубата. Той махна на момчето, но то не му махна в отговор.

Кабината беше ниска, със сводест покрив и няколко люка отстрани. Мъжът се наведе, изтри солта от един от тях и надникна вътре, но не видя нищо. Натисна дръжката на ниската врата от тиково дърво, но тя беше заключена. Блъсна я с кокалестото си рамо. Огледа се за нещо, с което да я разбие. Трепереше неудържимо и зъбите му тракаха. Замисли се дали да не се опита да я отвори с ритник, но реши, че идеята не е добра. Хвана лакътя си и отново блъсна вратата с рамо. Стори му се, че поддаде. Съвсем леко. Продължи да нанася удари с рамо. Страничната част на касата изпраця, най-накрая вратата се отвори рязко и той слезе по стълбите към кабината.

Подът беше осеян с вонящи мокри хартии и боклуци. Над всичко тегнеше кисела миризма. Влажно и лепкаво. Беше предположил, че яхтата е оплячкосана, но всъщност разрухата се дължеше на морето. В средата на салона имаше махагонова маса с рамка по средата, която да задържа предметите при вълнение. Вратичките на шкафовете зееха отворени и цялата посуда беше придобила зеленикаво матов оттенък. Тръгна към предните каюти. Мина покрай камбуза^[2]. Брашно и кафе по пода. Смачкани консерви, покрити с ръжда. Клозет с тоалетна чиния и мивка от неръждаема стомана. Слаба морска светлина се

процеждаше през люковете. Инструменти и предмети, разпилени навсякъде. Спасителни пояси, люшкащи се над просмукалата се вода.

Наполовина беше очаквал да види нещо ужасно, но вътре нямаше нищо такова. Дюшеците в кабините бяха паднали на пода, а завивките и дрехите бяха на купчина покрай стената. Всичко беше мокро. При носа имаше нещо като килер, чиято врата беше отворена, но беше прекалено тъмно, за да види какво има вътре. Наведе се и опипа с ръка. Дълбоки сандъци с дървени капаци на панти. Морски принадлежности и въжета, струпани на купчина на пода. Започна да изважда всичко и да го нарежда върху наклоненото легло. Натъкна се на един влажен пуловер и го нахлузи през главата си. Намери чифт жълти гумени обувки, шушляково яке с цип и вкоравени жълти мушамени панталони с тиранти. След като се облече и обу, се върна на палубата. Момчето седеше, където го беше оставил. То скочи уплашено, когато го видя, и мъжът разбра, че не го беше познало в новите му дрехи. Аз съм, извика, но момчето просто стоеше там, без да реагира. Той му махна и отново тръгна надолу.

Във втората каюта под леглото имаше чекмеджета, които бяха непокътнати. Отвори ги и намери вътре наръчници и документи на испански. Няколко калъпа сапун. Покрита с плесен черна кожена чанта, в която имаше книжа. Пъхна сапуна в джоба на якето си и се изправи. По леглото бяха пръснати книги на испански, издути и безформени. Един-единствен том стоеше все още на окачената на стената лавица.

[1] Ахтерщевен — долната кърмова част на морски съд. — Б.ред.

↑

[2] Кухня на борда на кораб. — Б.пр. ↑

Намери една импрегнирана моряшка торба и започна да обикаля с нея яхтата, подпирайки се тук и там заради наклона. Жълтите му мушамени панталони плющяха под напора на вятъра. Започна да пълни торбата с различни предмети и дрехи. Чифт дамски гуменки, които реши, че ще станат на момчето. Сгъваем нож с дървена дръжка. Слънчеви очила. Все пак имаше нещо извратено в това тършуване. Насочи се първо към местата, където имаше най-малка вероятност да намери нещо изгубено. Най-накрая влезе в камбуза. Завъртя ключа на готварската печка и сетне го върна обратно.

Махна резето и вдигна капака на машинното отделение. Наполовина наводнено и тънещо в непрогледен мрак. Не долови никаква миризма на бензин и машинно масло. Под седалките в щурманската рубка имаше вградени отделения, в които се съхраняваха възглавници, корабни платна и рибарски принадлежности. В едно чекмедже зад руля намери няколко купчини найлонови въжета, стоманени бутилки с газ и кутия с инструмента от фибростъкло. Седна на пода на рубката и разгледа инструментите. Бяха ръждясали, но можеха да свършат работа. Затвори кутията, изправи се и потърси момчето с поглед. То спеше, сгушено на пясъка, с глава върху купчината дрехи.

Отнесе кутията с инструменти и една от бутилките с газ в камбуза и тръгна на последна обиколка из каютите. Сетне започна да тършува из чекмеджетата в салона, отваряше папките и пластмасовите кутии за книжа, търсейки корабния дневник. Намери един неизползван порцеланов сервиз в дървена щайга, пълна с фин талаш. Повечето от съдовете бяха счупени. Сервиз за осем души, носещ името на яхтата. Подарък, помисли си той. Взе една чаена чаша, завъртя я в дланта си и я върна на мястото ѝ. Последното нещо, на което се натъкна, беше правоъгълна дъбова кутия със сглобка тип „лястовича опашка“ и месингов лист, вграден в капака. Това може би беше кутия за пури, но формата ѝ беше по-различна и когато я вдигна и почувства тежестта ѝ, се досети какво е било предназначението ѝ. Откопча ръждясалата кукичка и отвори капака. Вътре имаше месингов секстант^[1], вероятно на сто години. Взе го от гнездото му и го задържа в ръката си. Порази го красотата на този предмет. Месингът беше потъмнял и тук-там по повърхността на уреда имаше зеленикави петна, но иначе беше съвършен. Избърса зеленикавия меден окис от месинговата плочка върху капака. „Хезанит“^[2], Лондон. Приблужи го към окото си и завъртя колелцето. Тази вещ беше първото нещо, което го развълнува от много време насам. Задържа уреда в ръката си, сетне го сложи обратно в обличената в синьо сукно вътрешност на кутията, затвори капака, закопча кукичката, прибра кутията в шкафа и затвори вратата му.

Когато се върна на палубата и погледна към брега, момчето го нямаше. За момент изпадна в паника, но сетне го видя да върви по пясъка с наведена надолу глава. Пистолетът все още висеше в ръката му. Докато стоеше там, усети корпусът на яхтата да се повдига и сетне да се плъзва надолу. Съвсем леко. Приливът идваше и вълните вече се плискаха в скалните блокове на вълнолома. Обърна се и тръгна отново към кабината.

Върна се с две навити в кръг найлонови въжета от чекмеджето зад руля, измери диаметъра с педи и го умножи по броя на намотките. Петнайсет метра въже. Окачи ги на една обтежка, прикрепена към

сивата палуба от тиково дърво и се върна в кабината. Събра всичко и го струпа до масата. В долапа на камбуза имаше няколко пластмасови туби за вода, но всички, с изключение на една, бяха празни. Взе една от тях, видя пукнатината, през която бе изтекла водата, и предположи, че е замръзнала по време на някое от безцелните пътешествия на яхтата. Вероятно няколко пъти. Посегна към наполовина пълната туба, разви капачката ѝ, подуши водата, вдигна я с две ръце и пи. Сетне пи отново.

Консервните кутии, които се търкаляха по пода на камбуза, изглеждаха негодни за употреба, а дори и тези в долапа бяха доста ръждясали и зловещо изкорубени. Надписите и думите на испански, които бяха написани върху тях с черен маркер, бяха изтрити. Не знаеше значението на някои от тях. Започна да премията кутиите в ръцете си, сортирайки ги по големина и накрая ги нареди върху малкия хладилник в камбуза. Предполагаше, че в трюма има щайги с храна, но тя едва ли щеше да става за ядене. При всяко положение мястото в количката им беше ограничено. Хрумна му, че приема прекалено безразлично късмета, на който се беше натъкнал тук, но си каза нещо, което си беше казвал и преди. Че късметът може би не е чак толкова хубаво нещо. Малко бяха нощите, през които, лежейки в мрака, да не бе завиждал на мъртвите.

Намери една метална кутия със зехтин и още няколко с мляко. Ръждясала метална кутийка с чай. Пластмасов контейнер с някаква храна, която не можа да разпознае. Наполовина празна кутия с кафе. Прерови методично лавиците в долапа, избирайки какво да вземе и какво да остави. След като отнесе всичко в салона, струпвайки го до стълбите, той се върна в камбуза, отвори кутията с инструменти и се зае да демонтира една от дюзите на малката готварска печка. Откачи плетения маркуч, свали алуминиевите звезди от дюзите и пхна една от тях в джоба на якето си. Разхлаби дюзите с гаечен ключ. Сетне ги откачи, стегна единия край на маркуча към куплунга на едната от дюзите, а другия му край към газовата бутилка, и я отнесе в салона. Най-накрая си направи вързоп от мушамата, в която бяха завити някакви консерви с плодове и зеленчуци, върза го с връв, съблече

дрехите си и ги пхна сред останалите неща, които беше избрал, качи се по стълбите и излезе гол на палубата, прехвърли се през парапета, държейки здраво вързопа, и скочи в ледено студената сива морска вода.

Излезе на брега, докато гаснеше последната светлина на деня, пусна вързопа на пясъка, бръсна водата от ръцете и гърдите си и тръгна към дрехите. Момчето го следваше. Разпитваше го защо рамото му е потъмняло и синьо. Всичко е наред, каза мъжът. Не ме боли. Сдобихме се с много неща. Почакай да видиш.

Вървяха бързо по брега под залязващото слънце. Ами ако морето отнесе лодката? — каза момчето.

Няма да я отнесе.

Но би могло.

Не, няма да я отнесе. Хайде. Гладен ли си?

Да.

Тази вечер ще хапнем добре. Но трябва да побързаме.

Аз бързам, татко.

И освен това може да вали.

Откъде знаеш?

Усещам го по миризмата във въздуха.

И как мирише той?

На влажна пепел. Хайде.

Мъжът се спря. Къде е пистолетът? — попита той.

Момчето замръзна на мястото си. Изглеждаше ужасено.

Боже, каза мъжът. Погледна назад към брега.

Яхтата вече се беше скрила от погледа им. Мъжът се обърна към момчето. То беше обгърнало главата си с ръце и всеки момент щеше да се разплаче. Съжалявам, каза детето. Много съжалявам.

Той остави брезентовия вързоп с консервите. Трябва да се върнем.

Съжалявам, татко.

Няма нищо. Ще го намерим.

Момчето стоеше с отпуснати рамене. Беше започнало да хълца. Мъжът коленичи и го прегърна. Няма нищо, каза той. Аз съм този,

който трябваше да се погрижи пистолетът да е под ръка, и не го направих. Забравих.

Съжалявам, татко.

Хайде. Ще се оправим. Всичко е наред.

Пистолетът лежеше, където детето го беше оставило в пясъка. Мъжът го взе, тръсна го, сетне седна, извади шпилката на барабана и я подаде на момчето. Дръж това, каза той.

Наред ли му е всичко, татко?

Разбира се.

Мъжът търкулна барабана върху дланта си, духна пясъка от него и го подаде на момчето. После издуха пясъка и от гнездото на барабана и от цевта, взе частите от момчето, сложи ги на мястото им, запъна ударника на пистолета, отпусна го и пак го дръпна. Завъртя барабана, така че истинският куршум да дойде най-горе, отпусна ударника, прибра пистолета в якето си и стана. Всичко е наред, каза той. Хайде.

Ще ни застигне ли мракът?

Не знам.

Сигурно ще ни застигне, нали?

Хайде. Ще побързаеме.

Мракът наистина ги изпревари. Когато стигнаха старата пътека при носа, беше вече прекалено тъмно и не се виждаше нищо. Стояха под напора на вятъра, който духаше от морето, тревата свистеше покрай тях, а момчето се държеше за ръката му. Трябва да продължим да вървим, каза мъжът. Хайде.

Нищо не виждам.

Знам. Ще напредваме крачка по крачка.

Добре.

Не ме пускай.

Добре.

Каквото и да става.

Каквото и да става.

[1] Уред за астрономически наблюдения, използван в корабоплаването. — Б.пр. ↑

[2] Компания, производител на секстанти. — Б.пр. ↑

Пристъпваха в непрогледния мрак като слепци. Мъжът държеше ръката си протегната напред, макар че нямаше в какво да се блъсне в тази солена пустош. Прибойт се чуваше по-слабо, но той се ориентираше по вятъра и след като бяха вървели близо час, излязоха от обраслата с трева и морски овес ивица и се спряха сред сухия пясък в горната част на брега. Вятърът беше по-студен. Мъжът дръпна момчето от другата си страна, така че да бъде по на завет и в същия миг брегът изведнъж изплува, потръпвайки, от мрака и изчезна отново.

Какво беше това, татко?

Нищо. Светкавица. Хайде.

Той прехвърли вързопата през рамо и хвана момчето за ръка. Вървяха, повдигайки високо крака като коне на парад, за да избегнат изхвърлените от морето дървета и коренища. Странната сива светлина отново се разля над брега. Далечен тътен на гръмотевица, който заглъхна в тъмнината. Мисля, че видях следите ни, каза той.

Значи вървим в правилната посока.

Да. Така мисля.

Много ми е студено, татко.

Знам. Да се молим да има още светкавици.

Продължиха да вървят. Когато отново проблесна светкавица, мъжът видя, че момчето се е привело напред и си шепне нещо. Опитва се да намери следите им, но не можа. Вятърът се беше засилил още повече и вече чакаше първите капки дъжд. Ако дъждовната буря ги застигнеше през нощта на брега, щяха да имат проблем. Извърнаха глави настрани, за да се скрият от вятъра, придържайки качулките си с ръце. Пясъкът свистеше в краката им и се носеше в тъмнината. Тътен на гръмотевица недалеч от брега. Дъждът дойде от океана, падаше силно и косо, жилейки лицата ми. Той притисна момчето до себе си.

Стояха под пороя. Близко ли бяха до лагера си? Мъжът изчака следващата светкавица, за да се ориентира, но тя се оказа твърде слаба. След още две светкавици разбра, че бурята бе заличила следите им. Вървяха бавно по пясъка в горната част на брега с надеждата да видят големия дънер, до който бяха лагерували. Скоро светкавиците спряха напълно. Сетне вятърът смени посоката си и мъжът чу някакво далечно тихо барабанене. Спря се. Слушай, каза той.

Какво е това?

Слушай.

Не чувам нищо.

Хайде.

Какво е това, татко?

Брезентът. Това е дъждът, който барабани по брезента.

Продължиха да вървят, препъвайки се в пясъка и клоните по крайбрежната ивица. Скоро намериха лагера си, мъжът коленичи, остави вързоп на земята, потърси опипом камъните, с които беше затиснал брезента и ги бутна настрани. Повдигна брезента, дръпна го над главите им и използва камъните, за да затисне краищата му. Накара момчето да съблече връхната си дреха и зави себе си и него с одеалата, докато дъждът барабанеше по мушамата. Съблече канадката, притисна момчето до себе си и скоро двамата заспаха.

През нощта дъждът спря и когато мъжът се събуди, остана да лежи заслушан. Тежкият грохот на прибоя беше замрял с отслабването на вятъра. С първата сива светлина на деня той стана и тръгна надолу по брега. Бурята бе застлала плажа с безброй боклуци и предмети и докато вървеше, се оглеждаше за нещо полезно. В плитчините оттатък вълнолома сред плавеите се издигаше и спускаше древен труп. Искаше му се да може да го скрие от момчето, но то беше право. Какво имаше да крие? Когато се върна, детето беше будно, седеше на пясъка и го гледаше, наметнато с одеалата. Беше проснало мокрите им якета върху мъртвите бурени да изсъхнат. Мъжът седна до него и двамата останаха загледани в оловното море, което се издигаше и спускаше отвъд пенестите гребени на вълните.

През по-голямата част от предобеда разтоварваха яхтата. Мъжът излизаше, треперейки от водата, хвърляше края на въжето на пясъка и бързаше да се стопли на запаления огън, а в това време момчето изтегляше импрегнираната моряшка торба на брега през вълните. Изпразваха торбата и просваха одеалата и дрехите върху топлия пясък край огъня да съхнат. На яхтата имаше повече неща, отколкото можеха да носят, и мъжът си мислеше дали да не останат на брега за няколко дни и да ядат, колкото могат, но беше опасно. Тази нощ спаха на пясъка, запаленият огън отблъскваше студа, а вещите им бяха разпилени навсякъде около тях. Събуди се, кашляйки. Стана, отпи глътка вода и хвърли още дърва в огъня, по-големите от които вдигнаха облак от искри. Соленото дърво гореше в оранжево и синьо и той задълго остана загледан в пламъците. По-късно тръгна по брега, дългата му сянка падаше върху пясъка и трепкаше заради вятъра, който си играеше с огъня. Кашляйки. Кашляйки. Наведе се напред и се подпря на коленете си. Вкус на кръв. Кипящите вълни бавно пълзяха в мрака и той се замисли за живота си, но нямаше живот, за който да мисли, и скоро тръгна обратно. Взе консерва с праскови от торбата, отвори я, седна до огнището и изяде бавно прасковите с лъжица, докато момчето спеше. Огънят от време на време лумваше под поривите на вятъра, изпращайки нагоре кълба от искри. Остави празната метална кутия между краката си. Всеки ден е лъжа, каза си той. Но ти умираш. Това не е лъжа.

Пренесоха новите си запаси, увити в брезентови платна и одеала, и натовариха всичко в количката. Момчето се опита да носи прекалено много и когато спряха да си починат, той пое част от нещата му. Яхтата беше променила леко положението си след бурята. Мъжът се загледа в нея. Момчето го наблюдаваше. Ще се върнеш ли пак там? — попита то.

Мисля, че да. Да огледам за последно.

Малко ме е страх.

Всичко ще бъде наред. Просто трябва да бъдеш нащрек.

Имаме повече неща, отколкото можем да носим.

Знам. Просто искам да хвърля един последен поглед.

Добре.

Мина по яхтата от носа до кърмата ѝ. Седна на пода в салона, опирайки обутите си в гумени обувки крака в основата на масата. Стъмваше се вече. Опита се да си спомни какво знаеше за яхтите. Стана и отново излезе на палубата. Момчето седеше край огъня. Слезе в щурманската рубка и седна на пейката, облягайки се на стената. Краката му бяха почти на едно ниво с палубата. Не можеше да спре да трепери, защото носеше само един пуловер и шушляковите дрехи, които бе намерил на яхтата. Канеше се да стане, когато осъзна, че гледа скобите на стената в дъното на рубката. Бяха четири. От неръждаема стомана. Някога пейките бяха имали възглавници и връзките, с които бяха връзвани, все още висяха по краищата. В долната част на стената, точно над пейката, се подаваше раздвоеният край на найлонова лента, обшита с кръстат бод. Погледна отново скобите, които бяха стегнати с винтове с крила, за да се развиват полесно. Коленичи до пейката и започна да ги развива един по един. Скобите бяха с пружинен механизъм и след като ги разхлаби достатъчно, хвана лентата в основата на стената и я дръпна, при което дървената плоскост се плъзна и падна напред. Отзад в пространството под палубата имаше навити корабни платна и нещо, което приличаше на двуместен надуваем сал, вързан с ластици за бърнджи-скокове. Две малки пластмасови гребла. Кутия със сигнални ракети. И зад нея

имаше пластмасова кутия за инструменти, овързана с черен изолирбанд. Намери края на лентата, отлепи я, откачи хромираните кукички и отвори кутията. Вътре имаше жълт пластмасов прожектор, електрическа мигаща лампа, захранвана от суха батерия, и комплект за първа медицинска помощ. Жълт портативен радио-маяк за локализиране на изчезнали плавателни съдове. И черна пластмасова кутия с големината на книга. Той я вдигна, откопча закопчалките и я отвори. Вътре имаше стар 37-милиметров бронзов сигнален пистолет. Взе го от кутията с две ръце, завъртя го и го огледа. Натисна лостчето му и го отвори. Патронникът беше празен, но в една по-малка тумбеста и запазена на вид кутийка имаше осем заряда. Върна пистолета на мястото му, затвори капака и щракна закопчалката.

Излезе от водата, треперейки и кашляйки, наметна се с едно одеало и седна на топлия пясък пред огъня с кутиите до себе си. Момчето се наведе и се опита да го прегърне, което извика на лицето му усмивка.

Какво е това, татко? — попита то.

Намерих комплект за първа медицинска помощ. А също и сигнален пистолет.

Какво е това?

Ще ти покажа. С него се дава сигнал.

Това ли отиде да търсиш?

Да.

Откъде знаеше, че има такъв?

Е, просто се надявах, че е там. Но най-вече имах късмет.

Той отвори кутията и я показа на момчето.

Това е пистолет.

Сигнален пистолет. Той изстрелва ракета във въздуха, която свети силно.

Може ли да го разгледам?

Разбира се, че може.

Момчето взе пистолета от кутията и стисна дръжката му. Можеш ли да застреляш човек с него? — попита то.

Да, можеш.

А да убиеш човек?

Не, но можеш да го запалиш.

Затова ли го взе?

Да.

Защото няма на кого да дадем сигнал. Нали?

Да.

Бих искал да го видя.

Искаш да кажеш, да видиш как стреля?

Да.

Можем да го направим.

Наистина ли?

Разбира се.

В тъмното?

Да. В тъмното.

Ще бъде като празник.

Точно така. Като празник.

Може ли да опитаме още тази вечер?

Защо не?

Зареден ли е?

Не. Но ще го заредим.

Момчето стана, държейки пистолета. Насочи го към морето. О!

— каза то.

Той се облече и тръгнаха надолу по брега, носейки последната си плячка. Къде според теб са отишли хората, татко?

Които са били на яхтата ли?

Да.

Не знам.

Мислиш ли, че са умрели?

Не знам.

Но шансовете не са били на тяхна страна.

Мъжът се усмихна. Шансовете не са били на тяхна страна?

Да. Нали?

Вероятно е така.

Аз мисля, че те са умрели.

А може би не са.

Мисля, че точно това се е случило с тях.

Не е изключено да са живи и да са отишли някъде, каза мъжът. Възможно е. Момчето не отговори. Продължиха да вървят. Краката им бяха увити в парчета от корабно платно, а с помощта на син импрегниран брезентов плат си бяха направили нещо като мокасини, които сега оставяха странни следи в пясъка. Мъжът се замисли за момчето и за грижите си и малко по-късно каза: Вероятно си прав. Мисля, че те все пак са умрели.

Защото ако бяха живи, това щеше да означава, че сме им откраднали нещата.

Ние не сме им откраднали нещата.

Знам.

Добре.

Колко хора според теб са живи.

В света ли?

Да, в света.

Не знам. Хайде да спрем и да починем.

Добре.

Не издържам на темпото ти.

Добре.

Седнаха сред вързопите.

Колко можем да останем тук, татко?

Вече ме пита за това.

Знам.

Ще видим.

Това означава, че няма да е много задълго.

Вероятно.

Момчето правеше дупки в пясъка с пръст, докато се оформи кръг. Мъжът го наблюдаваше. Не знам колко хора са останали. Не мисля, че са много.

Знам. Момчето дръпна одеалото над раменете си и погледна към сивия пуст бряг.

Какво има? — попита мъжът.

Нищо.

Не, кажи ми.

Възможно е да има живи хора някъде другаде.

Къде другаде.

Не знам. Някъде.

Искаш да кажеш не на земята?

Да.

Не мисля така. Хората не биха могли да живеят другаде.

Дори и ако успеят да стигнат там?

Да.

Момчето погледна настрани.

Какво има? — попита мъжът.

Детето поклати глава. Не знам какво ще правим, каза то.

Мъжът понечи да отговори, но сетне замълча. Малко по-късно каза: Има хора. Има хора и ние ще ги намерим. Ще видиш.

Сготви вечеря, докато момчето играеше в пясъка. То имаше лопатка от смачкана консервна кутия и с нея си беше направило село.

Беше очертало и мрежа от улици. Мъжът се приближи и клекна, гледайки творението му. Момчето вдигна глава. Океанът ще го отнесе, нали? — попита то.

Да.

Няма нищо.

Можеш ли да напишеш азбуката?

Да, мога.

Спряхме да се занимаваме с твоите уроци.

Знам.

Можеш ли да напишеш нещо в пясъка?

Бихме могли да напишем писмо на добрите хора. И когато го видят, ще знаят, че сме били тук. Можем да го напишем ей там по-нагоре, за да не го отнесе океанът.

А ако го видят лошите?

Да, прав си.

Не трябваше да казвам това. Можем да им напишем писмо.

Момчето поклати глава. Няма нищо, каза то.

Мъжът зареди сигналния пистолет и веднага щом се стъмни, те тръгнаха надолу по брега, отдалечавайки се от огъня. Попита момчето дали иска да стреля.

Ти стреляй, татко. Ти знаеш как да го направиш.

Добре.

Той запъна ударника на пистолета, прицели се по посока на залива и дръпна спусъка. Ракетата описа дъга в мрака с дълго свистене и избухна някъде над водата в мътно сияние, което увисна във въздуха. Горещите филизи от магнезия се понесоха бавно надолу в тъмнината, бледият бряг трепна под светлината и бавно се стопи. Той погледна извърнатата нагоре глава на момчето.

Те не биха могли да го видят много надалече, нали, татко?

Кой?

Който и да е.

Да. Не и ако са много далече.

А ако искаш да покажеш къде си?

Имаш предвид на добрите хора ли?

Да. Или просто на някой, на когото искаш да покажеш къде си.

Като кой например?
Не знам.
Като Бог?
Да. Примерно някой като Бог.

На сутринта мъжът напали огън и тръгна по брега, докато момчето спеше. Не се бави дълго, но почувства някакво странно безпокойство и когато се върна, момчето стоеше на брега, наметнато с одеалата си, очаквайки го. Закрачи по-бързо. Когато стигна при него, детето беше седнало.

Какво има? — попита той. Какво има?

Не се чувствам добре, татко.

Мъжът сложи ръка на челото му. Гореше. Вдигна го и го отнесе до огъня. Няма нищо, каза той. Ще се оправиш.

Мисля, че се разболявам, татко.

Няма нищо. Седна с него на пясъка и задържа челото му, докато момчето повръщаше, наведено напред. Избърса устата му с ръка. Съжалявам, каза момчето. Шт. Не си направил нищо нередно.

Отнесе го в лагера и го зави с одеала. Опита се да му даде малко вода. Сложи още дърва в огъня и коленичи, подпрял челото си с ръка. Ще оздравееш, каза той. Беше ужасен.

Не ме оставяй, каза момчето.

Разбира се, че няма да те оставя.

Дори и за малко.

Да. Ще бъда тук.

Добре. Добре, татко.

През цялата нощ го държа в ръцете си, клюмаше и се събуждаше в ужас, слагайки ръка върху сърцето му. На сутринта детето беше по-добре. Опита се да му даде малко сок, но то отказа. Притисна ръка върху челото му, молейки се да почувства очаквания хлад, който така и не идваше. Избърса побелялата му уста, докато спеше. Ще направя онова, което обещах. Каквото и да стане. Няма да те изпратя сам в мрака.

Прерови несесера за първа помощ, но в него нямаше почти нищо полезно. Аспирин. Бинтове и дезинфектант. Някакви антибиотици, но с отдавна изтекъл срок. Но това беше всичко, което имаха, и той помогна на момчето да пие и сложи една капсула на езика му. То беше подгизнало от пот. Вече бе отметнал одеалата му, а сега разкопча и ципа на якето. Съблече и останалите му дрехи и го отдалечи малко от огъня. Момчето вдигна глава към него. Толкова ми е студено, каза то.

Знам. Но имаш доста висока температура и трябва да те охладим малко.

Може ли още едно одеало?

Да. Разбира се.

Не ме оставяй.

Добре. Няма да те оставя.

Понесе мръсните дрехи на момчето към морето и ги натопи във вълните. Беше гол от кръста надолу и трепереше в студената солена вода. Накрая ги изцеди и ги просна около огъня върху няколко забити в пясъка пръчки. Хвърли още дърва в огъня, седна до момчето и го погали по сплъстената коса. Вечерта отвори една консервна кутия със супа, сложи я във въглените и яде, гледайки как мракът се спуска. Когато се събуди, лежеше треперещ на пясъка, огънят беше почти изгаснал и беше непрогледна нощ. Надигна се, уплашен, и протегна ръка към момчето. Да, прошепна той. Да.

Запали отново огъня, намери един парцал, намокри го и го сложи на челото на момчето. Ветровитата утрин идваше и когато стана

достатъчно светло, тръгна към гората отвъд дюните и се върна, влачейки голяма камара дърва, струпани върху два кръстосани клона. Залови се да ги чупи и да ги нарежда на купчина близо до огъня. Смачка няколко аспирина в една чаша, разтвори ги с вода, добави малко захар и повдигна главата на момчето, задържайки чашата до устните му, докато пиеше.

Тръгна, прегърбен, по брега, кашляйки. Спря и се загледа в големите тъмни вълни. Олюляваше се от умора. Върна се, седна до момчето, сгъна наново парцала, избърса лицето му и отново го сложи върху челото му. Трябва да стоиш наблизко, каза си той. Трябва да бъдеш бърз. Така че да бъдеш с него. Дръж го близо до себе си. Последен ден на земята.

Момчето спа през целия ден. Продължи да го събужда, за да му дава от подсладената вода, но гърлото му се свиваше в конвулсия. Трябва да пиеш, каза той. Добре, отговори момчето, хриптейки. Мъжът сложи чашата на пясъка до себе си, оправя сгънатата възглавница под потната му глава и го зави. Студено ли ти е? — попита той. Момчето вече спеше.

Опита се да стои буден през цялата нощ, но не можа. Събуди се безброй пъти, надигаше се и се удряше през лицето или ставаше да хвърли още дърва в огъня. Прегръщаше момчето и слушаше как с мъка си поема въздух. Ръката му усещаше тънките му изпъкнали ребра. Тръгна към брега и се спря няколко крачки по-нататък на прага на мрака. Стоеше със свити юмруци върху черепа си, сетне падна на колене и заплака от ярост.

През нощта за кратко валя, тихо барабанене по насмоления брезент. Мъжът го дръпна над тях, извърна се и остана да лежи, прегърнал момчето, загледан в сините пламъци на огъня през една пролука. Потъна в дълбок сън без сънища.

Когато се събуди, не беше сигурен къде е. Огънят беше загаснал, дъждът беше спрял. Отметна брезента назад и се надигна на лакти. Сивата светлина на деня. Момчето го гледаше. Татко, каза то.

Да. Тук съм.

Може ли глътка вода?

Да. Да, разбира се, че може. Как се чувстваш?

Малко странно.

Гладен ли си?

По-скоро съм много жаден.

Сега ще ти донеса вода.

Той отметна одеалата назад, стана, мина покрай изгасналия огън, взе чашата на момчето, напълни я от пластмасовата туба, върна се, коленичи и му я подаде. Ще се оправиш, каза той. Момчето пи. Кимна и погледна баща си. Сетне изпи и останалата вода. Още, каза то.

Мъжът напали огън, сложи мокрите дрехи на момчето да изсъхнат и му донесе консервна кутия с ябълков сок. Помниш ли нещо? — попита той.

Какво да помня?

За това как беше болен.

Помня, че стреляхме с ракетния пистолет.

Помниш ли за нещата, които взехме от яхтата.

Момчето седеше отпивайки от сока, после вдигна глава. Аз не съм слабоумен, каза то.

Знам.

Сънувах някакви странни сънища.

Какви?

Не искам да ти казвам.

Добре. Искам да си измиеш зъбите.

С истинска паста за зъби.

Да.

Добре.

Огледа всички консервни кутии и изхвърли няколко от тях, които изглеждаха много ръждясали. Тази вечер те седяха край огъня и момчето пиеше гореща супа, а мъжът, след като окачи влажните му дрехи да съхнат, остана задълго загледан в него, докато накрая то се смути. Стига си ме гледал, татко, каза детето.

Добре.

Но той продължи да го гледа.

Два дни по-късно те тръгнаха по брега към носа, обути в гумените си обувки. Ядоха големи порции храна и мъжът направи навес от корабно платно, колове и въжета, за да ги пази от вятъра. Намалиха запасите си до най-нужното, което можеха да натоварят в количката, и той реши, че след още два дни могат да тръгнат. Докато вървяха към лагера си късно през деня, мъжът видя отпечатъци от обувки в пясъка. Спря се и се загледа надолу към брега. О, боже, каза той. О, боже.

Какво има, татко?

Мъжът извади пистолета от колана си. Хайде, каза той. Бързо.

Брезентът го нямаше. Одеалата им. Бутилката с вода и храната. Вятърът беше издухал корабното платно към дюните. Обувките им бяха изчезнали. Мъжът се затича към обраслата с морски овес ивица, където бе оставил количката, но и нея я нямаше. Всичко. Глупак, каза си той. Глупак.

Момчето стоеше с широко отворени очи. Какво е станало, татко?

Взели са всичко. Хайде. Момчето вдигна глава. Всеки момент щеше да се разплаче.

Стой до мен, каза мъжът. Стой плътно до мен.

Виждаше следите от количката, която бяха бутали през пясъка. Отпечатъци от обувки. Колко? След като излязоха от орловата папрат и земята стана по-твърда, следите изчезнаха. Сетне пак ги намери. Когато стигнаха пътя, той спря момчето с ръка. Морските ветрове бяха издухали пепелта от шосето с изключение на няколко ивици. Не стъпвай на пътя, каза мъжът. И престани да плачеш. Трябва да махнем всичкия пясък от краката си. Хайде. Да седнем.

Той развърза парцалите от краката им, изтръска ги и отново ги върза. Искам да ми помогнеш, каза мъжът. Търсим пясък. Пясък по пътя. Дори и съвсем малко. За да разберем накъде са тръгнали. Ще ми помогнеш ли?

Добре.

Те тръгнаха по асфалта в противоположни посоки. Не бяха се отдалечили много, когато момчето извика. Ето тук, татко. Тръгнали са натам. Когато отиде при него, момчето се беше навело над пътя. Ето тук, каза то. На асфалта имаше съвсем малко пясък, който вероятно се беше посипал от количката. Мъжът стоеше и гледаше надолу по пътя. Браво, каза той. Да вървим.

Тичаха леко. Мъжът си мислеше, че ще може да издържи на това темпо, но не можа. Наложих да спре, наведе се напред и се закашля. Вдигна глава към момчето, хриптейки. Ще трябва да вървим, вместо да тичаме. Ако ни чуят, ще се скрият встрани от пътя. Хайде.

Колко са те, татко?

Не знам. Може би само един.

Ще ги убиеш ли?

Не знам.

Продължиха. Около час по-късно, когато вече се спускаше дългият здрач, те настигнаха крадеца, приведен над количката, бързаш напред по пътя. Когато се обърна и ги видя, се опита да тича с количката, но без успех. Накрая се спря и застана зад нея, държейки касапски нож. Когато видя пистолета, отстъпи назад, но не пусна ножа.

Остави количката, каза мъжът.

Той ги погледна. Задържа погледа си на момчето. Беше изгонен от някоя от комуните и пръстите на дясната му ръка бяха отрязани. Опита се да ги скрие зад гърба си. Ръката му приличаше на месеста шпатула. Върху количката имаше камара от вещи. Беше взел всичко.

Остави количката и пусна ножа на земята.

Непознатият се огледа. Сякаш отнякъде можеше да дойде помощ. Мършав, навъсен, брадясал, мръсен. Старото му шушляково яке беше вързано със скоч. Пистолетът беше с двойно действие^[1], но въпреки това мъжът запъна ударника. Две силни щраквания. Иначе не се чуваше нищо друго освен дишането им в тишината над солената пустош. Те долавяха миризмата, която идваше от вонящите му парцали. Ако не оставиш ножа и не се дръпнеш от количката, каза мъжът, ще ти пръсна мозъка. Крадецът погледна детето и онова, което видя, беше много отрезвяващо за него. Той сложи ножа върху одеалата, отстъпи няколко крачки и спря.

Назад. Още.

Непознатият отново отстъпи.

Татко? — каза момчето.

Тихо.

Мъжът не изпускаше крадеца от поглед. Проклет да си, каза той.

Татко, моля те, не го убивай.

Крадецът завъртя диво очи към детето. То плачеше.

Хайде, човече. Направих, каквото ми каза. Послушай момчето.

Свали си дрехите.

Какво?

Съблечи ги. До последния парцал.

Хайде, не прави това.

Ще те убия, без да ми мигне окото.

Не прави това, човече.

Няма да те подканям повече.

Добре, добре. Само се успокой.

Непознатият се съблече бавно и струпа вонящите си дрехи на пътя.

Обувките.

Не прави това.

Обувките.

Крадецът погледна момчето. То се беше извърнало настрани и затискаше ушите си с ръце. Добре, каза той. Добре. Непознатият седна гол на земята и започна да развързва гниещите парчета кожа около краката си. Сетне се изправи, държейки ги в ръка.

Сложи ги в количката.

Онзи пристъпи напред, сложи обувките върху одеалата и пак се отдръпна. Стоеше там гол, изранен, мръсен и мършав. Прикриваше се с ръка. Вече беше започнал да трепери.

Сложи дрехите вътре.

Той се наведе, събра парцалите и ги сложи най-отгоре върху обувките. Сетне пак се прикри с ръка. Не прави това, човече.

Ти не се поколеба да направиш това на нас.

Умолявам те.

Татко, каза момчето.

Хайде, послушай хлапето.

Ти се опита да ни убиеш.

Умирах от глад, човече. И ти би направил същото.

Ти взе всичко.

Не прави това. Така ще умра.

Ще те оставя така, както ти остави нас.

Хайде, моля те.

Мъжът дръпна количката, завъртя я в другата посока, сложи пистолета най-отгоре и погледна момчето. Да тръгваме, каза той. И потеглиха по пътя на юг. От време на време разплаканото момче поглеждаше назад към голата, трепереща, подобна на летва фигура, която се опитваше да се обгърне с ръце. О, татко, изхлипа то.

Престани.

Не мога да спра.

Какво, мислиш, щеше да стане с нас, ако не бяхме го настигнали. Просто престани.

Опитвам се.

Когато стигнаха до завоя на пътя, непознатият все още стоеше там. Нямаше къде да отиде. Момчето продължи да поглежда назад и когато го изгубиха от погледа си, спря и седна разплакано на пътя. Мъжът също спря и го погледна. Изрови техните обувки от количката, седна и започна да увива парцалите около краката на момчето. Трябва да спреш да плачеш, каза той.

Не мога.

Мъжът obu момчето и себе си, стана, излезе на пътя и погледна назад, но не видя крадеца. Сетне се върна и се спря пред момчето. Отишъл си е, каза той. Хайде.

Не си е отишъл, отвърна момчето. И вдигна глава. Лицето му беше станало на черти от саждите. Не си е отишъл.

Какво искаш да направя?

Просто му помогни, татко. Просто му помогни.

Мъжът погледна надолу по пътя.

Той беше просто гладен, татко. И сега ще умре.

Тъй или иначе ще умре.

Той беше толкова уплашен, татко.

Мъжът клекна и го погледна. Аз съм уплашен, каза той. Разбираш ли? Аз съм уплашен.

Момчето не отговори. Просто седеше с наведена глава и хлипаше.

Ти не си този, който трябва да се грижи за всичко.

Детето отвърна нещо, но мъжът не го разбра. Какво? — попита той.

Момчето вдигна нагоре мокрото си мръсно лице. Да, аз съм, каза то. Аз съм този.

[1] Пистолет, който при натискане на спусъка първо запъва ударника и след това произвежда изстрел. При този тип пистолети не е необходимо предварително да се запъва ударника. — Б.пр. ↑

Те подкараха клатушкащата се количка обратно по пътя, след известно време се спряха в студа под падащия мрак и извикаха, но не последва нищо.

Страх го е да отговори, татко.

Тук ли бяхме спрели?

Не знам. Мисля, че да.

Вървяха по пътя, викаха в пустия сумрак и гласовете им глъхнеха в тъмнеещите брегове. Спряха се и продължиха да надават безсмислени викове в пустошта, приближили ръце до устата си. Най-накрая мъжът струпва дрехите и обувките на непознатия на пътя и ги затисна с един камък. Трябва да вървим, каза той. Трябва да вървим.

Направиха си навес с брезента, но не запалиха огън. Мъжът избра няколко консерви за вечеря, стопли ги с газовата бутилка и докато ядяха, момчето не каза нищо. Опита се да види лицето му под синята светлина от газовата дюза. Нямаше да го убия, каза той. Но момчето не отговори. Завиха се под одеалата и останаха да лежат в мрака. На мъжът му се струваше, че чува морето, но може би беше само вятърът. Знаеше по дишането на момчето, че не е заспало и след малко то каза: Но ние все пак го убихме.

На сутринта ядоха и тръгнаха на път. Количката беше толкова натоварена, че беше трудна за бутане и едно от колелетата поддаваше. Обраслият със солена трева път следваше извивките на брега. Оловносивото море се движеше в далечината. Тишината. Мъжът се събуди през нощта под приглушената индигова светлина на пътуващата отвъд мрака луна, която правеше очертанията на дърветата почти видими. Обърна се и се закашля. Въздухът миришеше на дъжд. Момчето беше будно. Трябва да говориш с мен, каза той.

Опитвам се.

Съжалявам, че те събудих.

Няма нищо.

Той стана и излезе на пътя. Черната лента идваше от мрака и се губеше в мрака. Сетне далечен глух тътен. Не беше гръмотевица. Усети го под краката си. Странен непознат звук, който не можеше да бъде описан. Нещо необяснимо се движеше там в мрака. Самата земя се свиваше от студа. Тътенът не се повтори. Кое време на годината беше? На колко години беше детето? Мъжът направи няколко крачки и се спря. Тишината. Съхнещата върху земята селитра. Смътните силуети на опожарени и наводнени градове. На кръстопътя площадка с долмени, където гадателските кости на оракулите лежах, стрити на прах. Никакъв звук, освен този на вятъра. Какво ще кажеш? Жив човек ли изрече тези думи? Той ли подостри перо с малък джобен нож, за да напише тези неща в шубраците и саждите? В някакъв обозрим неизбежен момент? Той идва, за да открадне очите ми. Да запечата устата ми с пръст.

Мъжът прехвърли всички консерви една по една, като ги стисваше леко с ръката си като купувач на сергия за плодове, който проверява дали са узрели. Отдели две, които му се сториха съмнителни, натовари останалите в количката и потеглиха отново на път. След три дни стигнаха в малък пристанищен град, скриха количката в гаража на една къща, струпаха около нея стари кутии и сандъци и накрая седнаха в къщата, за да видят дали някой не ги преследва. Нямаше никой. Мъжът прерови шкафовете и чекмеджетата, но не намери нищо. Момчето имаше нужда от витамин D, за да не се разболее от рахит. Спря се до мивката и се загледа към алеята. По

мръсните стъкла на прозореца беше полепнала светлина с цвят на сапунена вода. Момчето седеше прегърбено на масата, подпряло главата си с ръце.

Минаха през града и продължиха надолу към доковете. Не видяха никого. Револверът беше в джоба му, а ракетният пистолет държеше в ръката си. Тръгнаха по кея. Грубите потъмнели от катрана дъски бяха хванати с нитове към дървените подпори отдолу. Дървени стълбове за връзване на лодките. Лека миризма на сол и креозот^[1], идваща от залива. На брега в далечината редица от складове и танкер, придобил червеникав цвят заради ръждата. Висок подемен кран на фона на навъсеното небе. Тук няма никого, каза мъжът. Момчето не отговори.

Минаха по задните улички, пресякоха една железопътна линия и излязоха отново на главния път в далечния край на града. Когато подминаха последните печални дървени постройки, нещо изсвистя покрай главата му, изтрополя надолу по улицата и се удари в стената на отсрещната сграда. Мъжът грабна момчето и го заслони с тялото си, хвана количката и я дръпна към тях. Тя се преобърна и брезентът и одеалата паднаха на улицата. Видя от един горен прозорец някакъв мъж да опъва лък към тях и натисна главата на момчето надолу, опитвайки се да го прикрие с тялото си. Чу глухото избръмчаване на тетивата и почувства остра пареща болка в крака си. О, копеле, каза той. Копеле! Отметна одеалата настрани, грабна сигналния пистолет, вдигна го, запъна ударника и подпря ръката си на количката. Момчето се беше вкопчило в него. Когато непознатият се показва пак на прозореца, за да опъне отново лъка, той стреля. Ракетата описа дълга бяла дъга към прозореца и чува непознатият да пищи. Мъжът сграбчи момчето, натисна го надолу и дръпна одеалата върху него. Не мърдай, каза той. Не мърдай и не гледай. Сетне започна да рови в количката, търсейки кутията със зарядите за ракетния пистолет. Тя най-накрая изпадна на земята, той я грабна, отвори я, взе патроните, презареди пистолета, затвори го и пхна останалите патрони в джоба си. Стой така, без да мърдаш, прошепна мъжът. Той потупа момчето през одеалата, стана и се затича, накуцвайки, по улицата.

Влезе в къщата през задната врата, държейки ракетния пистолет на нивото на кръста си. Всичко от стените беше свлечено до самите дъски. Мина през гостната и се спря на площадката на стълбището. Заслуша се за някакъв звук от горния етаж. Погледна през прозореца към мястото, където лежеше количката и тръгна по стълбите.

[1] Безцветна (понякога зеленикава) маслена течност, извличана от катран. — Б.пр. ↑

Една жена седеше в ъгъла, държейки в ръцете си мъж. Беше съблякла връхната му дреха и го беше завила с нея. Веднага щом го видя, започна да кълне. Сигналната ракета беше догоряла на пода, оставяйки петно от бяла пепел, и в стаята се усещаше лека миризма на изгоряло дърво. Той тръгна към прозореца и погледна навън. Жената го следваше с поглед. Мършава, с провиснала побеляла коса.

Кой друг е тук?

Тя не отговори. Той мина покрай нея и обиколи стаите. Кракът му силно кървеше. Чувстваше панталоните си подгизнали от кръв. Върна се във всекидневната. Къде е лъкът? — попита той.

Не е у мен.

Къде е?

Не знам.

Изоставили са ви тук, нали?

Аз сама останах.

Мъжът се обърна и тръгна, куцайки, надолу по стълбите. Сетне отвори входната врата, излезе и се отдалечи заднешком по улицата, наблюдавайки къщата. Когато се върна при количката, я изправи и струпа разсипаните неща обратно в нея. Стой до мен, прошепна той. Стой до мен.

Влязоха в един магазин в края на града. Мъжът вкара количката в едно задно помещение, затвори вратата и намести количката странично пред нея. Извади бутилката с газ и дюзата, запали я, сложи я на пода, сетне разкопча катарамата на колана си и събу окървавените си панталони. Момчето го гледаше. Стрелата беше направила разрез точно над коляното, дълъг около 7–8 сантиметра. Раната беше дълбока, все още кървеше и горната част на крака му беше потъмняла. Върхът на стрелата вероятно е бил направен от кован пирон, стара лъжица или бог знае какво. Виж дали можеш да намериш несесера за първа помощ, каза той.

Момчето не помръдна.

Потърси несесера за първа помощ, по дяволите. Недей просто да седиш там.

Момчето скочи на крака, тръгна към вратата и започна да рови под одеалата и брезента в количката. Малко по-късно се върна с несесера и го подаде на мъжа, който го взе без коментар, сложи го на бетонния под, натисна езичето му и го отвори. Протегна ръка и засили пламъка на дюзата, за да има повече светлина. Донеси ми бутилката с вода, каза той. Момчето донесе бутилката, мъжът разви капачката ѝ, сипа вода върху раната си и я задържа затворена с пръсти, докато избърше кръвта. Промисли раната с дезинфектант, отвори едно найлоново пликче със зъби, извади оттам малка извита медицинска игла и копринен конец и приближи иглата към светлината от дюзата, докато я вдене. Сетне извади една медицинска клампа от несесера, пхна иглата между краищата ѝ, закопча клампата и започна да шиє раната. Работеше бързо, без да се старае много. Момчето стоеше клекнало на пода. Мъжът го погледна за миг и продължи да шиє. Не е необходимо да гледаш, каза той.

А може ли?

Да, може.

Боли ли?

Да. Боли.

След като свърши с шиенето, мъжът отрязва конца с ножиците от несесера и погледна момчето, което гледаше защитата рана.

Съжалявам, че ти изкрещях.

Момчето вдигна глава. Няма нищо, татко.

Да тръгваме.

Добре.

На сутринта валеше и прозорците в задната част на сградата дрънчаха от силния вятър. Мъжът стоеше, загледан навън. Срутен стоманен док във водата. Щурвалски кабинни на потънали рибарски лодки, стърчащи над сивите вълни. Нищо не помръдваше там. Всичко, което можеше да помръдва, отдавна беше отнесено. Кракът му пулсираше. Той махна превръзката, дезинфектира раната отново и я огледа. Плътта около шева беше подута и потъмняла. Направи нова превръзка и obu вкоравените си от кръвта панталони.

Прекараха деня там, седейки сред сандъците и щайгите. Трябва да говориш с мен, каза мъжът.

Аз говоря.

Сигурен ли си?

В момента говоря.

Искаш ли да ти разкажа приказка?

Не.

Защо не?

Момчето го погледна, после извърна глава настрани.

Защо не?

Тези приказки не са истински.

Не е необходимо да са истински. Те са просто приказки.

Да, но в тези приказки ние винаги помагаме на хората, а иначе не го правим.

Защо ти не ми разкажеш приказка?

Не искам.

Добре.

Нямам приказки за разказване.

Можеш да ми разкажеш някоя история за теб.

Ти вече знаеш всички истории за мен. Защото винаги си бил с мен.

Имаш истории вътре в теб, за които не знам.

Искаш да кажеш нещо като мечти.

Да, нещо като мечти. Или просто неща, за които си мислиш.

Да, но историите трябва да завършват щастливо.

Не е задължително.

Твоите истории винаги имат щастлив край.

А ти нямаш ли такива истории?

Моите приличат повече на истинския живот.

А моите не?

Да, твоите не.

Мъжът го наблюдаваше. Сигурно си мислиш, че истинският живот е много лош?

А ти как мислиш?

Е, мисля, че все още сме тук. Много лоши неща се случиха, но ние все още сме тук.

Да.

Не смяташ, че това е нещо особено хубаво?

Добре е.

Издърпаха една работна маса пред прозорците, разстлаха одеалата на пода и момчето легна по корем, загледано към залива. Мъжът седеше с изпънати крака. На одеалото между тях бяха двата пистолета и кутията със сигналните ракети. След малко мъжът каза: Мисля, че е много хубава. Искам да кажа, много хубава история. В нея се разказва за нещо важно.

Добре, татко. Но просто искам малко да помълчим.

Ами сънищата ти? Преди понякога ми разказваше сънищата си.

Не искам да говоря за нищо.

Добре.

И освен това вече не сънувам хубави сънища. В тях винаги се случва нещо лошо. Ти каза, че това е добре, защото добрите сънища не са добър знак.

Може би е така. Не знам.

Когато нощем се събуждаш и кашляш, обикновено излизаш на пътя или се отдалечаваш, но аз продължавам да чувам как кашляш.

Съжалявам.

Веднъж те чух да плачеш.

Знам.

Щом аз не трябва да плача, и ти не трябва да плачеш.

Така е.

Кракът ти ще се оправи ли?

Да.

Не го казваш просто да ме успокоиш?

Не.

Защото раната изглежда сериозна.

Не е толкова зле.

Онзи мъж се опита да ни убие. Нали?

Да. Опита се.

Ти уби ли го?

Не.

Истината ли ми казваш?

Да.

Добре.

Сега по-спокоен ли си?

Да.

Мислех, че не искаш да говориш с мен.

Не искам.

Тръгнаха два дни по-късно. Мъжът куцукаше подир количката, а момчето вървеше близо до него, докато излязоха от покрайнините на града. Пътят следваше равния сив бряг и на много места вятърът беше натрупал купища пясък. Това затрудняваше придвижването им и често се налагаше да си пробиват път с помощта на една дъска, която държаха под коша на количката. По едно време се отклониха от пътя към плажната ивица и се скриха на завет зад дюните, за да разучат картата. Стоплиха си вода с газовата бутилка, направиха си чай и се загърнаха с одеала заради вятъра. Малко по-нататък се виждаше потъмнелият дървен корпус на древен кораб. Сиви и изжулени от пясъка греди, стари, навити на ръка болтове. Железа с тъмнолюляков цвят, излети в някоя пещ в Кадис или Бристол и изковани върху почерняла наковалня, така че да изкарат триста години в морето. На следващия ден минаха през руините на курортно селище със заковани врати и прозорци и поеха навътре към сушата през една борова гора. Асфалтът беше покрит с борови иглички, а вятърът люлееше тъмните дървета.

По обяд, когато беше най-светло, мъжът седна на пътя, срязаше шевове си с ножицата, върна я в несесера и свали клампата. Сетне се зае да маха малките черни кончета от кожата си, притискайки края на

раната с палец. Момчето седеше на пътя и го гледаше. Мъжът хващаше краищата на конците с клампата и ги дърпаше един по един. Малки точици кръв. Когато свърши, прибра клампата, залепи марля върху раната, стана, obu панталоните си и подаде несесера на момчето, за да го сложи в количката.

Болеше, нали? — каза момчето.

Да, болеше.

Ти много ли си смел?

Средно.

Кое е най-смелото нещо, което някога си правил?

Мъжът изплю на пътя кървава хрчка. Ставането ми тази сутрин, каза той.

Наистина ли?

Не, не ме слушай. Хайде, да тръгваме.

Вечерта видяха мрачното очертание на друг крайбрежен град, скупчени високи сгради, сякаш леко килнати настрани. Предположи, че желязната арматура бе омекнала от горещината, придавайки след изстиването си лек наклон на постройките. Разтопеното стъкло от прозорците се беше стекло надолу по стените като захарна глазура върху торта. Продължиха нататък. Нощем понякога се събуждаше в мрака и мразовитата пустош, напускайки меко оцветените светове на човешката обич, песните на птиците, слънцето.

Облегна чело на ръцете си, които държаха дръжката на количката и се закашля. Изплю кървава слюз. Все по-често трябваше да спира и да почива. Момчето го наблюдаваше. В някой друг свят то щеше вече да се е примирило с това, че животът му си отива. Но то нямаше друг живот освен неговия. Знаеше, че нощем лежи будно и се вслушва дали той още диша.

Дните се влачеха един след друг, безредни и безкалендарни. По магистралата в далечината дълги редици от обгорели ръждясващи коли. Очукани джанти, закрепени в сивата застинала маса от разтопена

гума, снопове почернели жици. Овъглени трупове, смалени до размерите на детско тяло, седящи върху голите пружини на седалките. Десетки хиляди мечти, погребани в изгорелите сърца. Те продължиха. Вървяха през мъртвия свят като плъхове, влезли в своето въртящо се колело. Нощите бяха мъртвешки тихи и мъртвешки черни. Толкова студени. Почти не разговаряха. Той кашляше и момчето го гледаше как плюе кръв. Приведен напред. Мръсен, парцалив, безнадежден. Мъжът спираше и се облягаше на количката. Момчето продължаваше още малко нататък, сетне също спираше и поглеждаше назад, а той вдигаше мокрите си очи и го виждаше да стои там на пътя, гледайки го от някакво невъобразимо бъдеще, сияейки в пустошта като божествен храм.

Пътят пресече пресъхнало блато, където от замръзналата кал стърчаха ледени стълбове, подобни на пещерни сталагмити. Следи от стар огън край пътя. По-нататък дълъг бетонен мост, издигнат над блатото. Мъртво блато. Мъртви дървета над сиви локви, чиито стволове бяха покрити с останки от сив блатен мъх. Копринени преспи от пепел покрай бордюра. Мъжът стоеше облегнат на ронещата се бетонна ограда. Може би в разрухата най-накрая щеше да се види как е бил направен светът. Океани и планини. Грандиозният контраспектакъл на нещата, които спират да бъдат. Безкрайната пустош, подпухнала и студено бездушна. Тишината.

Започнаха да се натъкват на повалени от ветровете дървета, огромни ивици на опустошение сред равнината. Останки от разрушени сгради, пръснати сред пейзажа, и кълба от заплетени жици от крайпътните електрически стълбове. Пътят беше покрит с отломки и напредването с количката беше трудно. Най-накрая те просто седнаха край пътя, загледани в онова, което беше пред тях. Покриви на къщи, стволове на дървета. Лодка. Откритото небе, отвъд което далечното навъсено море бавно се движеше и поклащаше.

Оглеждаха разпилените по пътя вещи и най-накрая мъжът намери една платнена торба, която можеше да носи през рамо, и малък куфар за момчето. Прибраха одеалата, брезента и останалите консерви в раниците и чантите си и потеглиха отново, изоставяйки количката на пътя. Крачейки бавно през боклуците и отломките. Мъжът трябваше да спира и да си почива. Седна на един озовал се край пътя диван, чиито възглавници бяха подпухнали и влажни. Кашляше, наведен напред. Свали окървавената маска от лицето си, стана, изплакна я в канала, сетне я изстиска и просто остана да стои там на пътя. От устата му излизаше бяла пара. Зимата ги беше застигнала. Обърна се и погледна момчето. То стоеше с куфара си като сираче, чакащо автобус.

След два дни стигнаха до широка река недалеч от океана, чийто мост беше рухнал в бавно течащата вода. Седнаха на крайпътната бетонна подпора, загледани във водата, която минаваше през металната решетка на парапета на моста. Мъжът вдигна глава към равнината.

Какво ще правим, татко? — каза той на шега.

Да, какво ще правим, повтори момчето.

Вървяха през дълга, крайбрежна, кална ивица, където видяха една полупогребана малка лодка и се загледаха в нея. Изоставена и ненужна. Във вятъра прехвърчаха капки дъжд. Вървяха бавно по брега, търсейки напразно заслон. Мъжът струпа на купчина побелели клони с цвят на кост, запали огън и те седнаха сред дюните, наметнати с брезента, гледайки как студеният дъжд идва от север. Капките падаха все по-тежко, правейки малки трапчинки в пясъка. Огънят започна да пуши и димът се заизвива бавно нагоре. Момчето се сгуши под барабанящия брезент и скоро заспа. Мъжът дръпна мушамата над главата си като качулка и се загледа в сивото, забулено от дъжда море. Вълните се разбиваха на брега и се отдръпваха от тъмния набразден пясък.

На другия ден тръгнаха навътре към сушата. Обширна мочурлива местност, където папрати, хортензии и диви орхидеи

растяха в пепеляви статуи, които вятърът все още не бе разрушил. Всяка следваща крачка беше мъчителна. Два дни по-късно, когато излязоха на пътя, мъжът остави торбата, седна на земята, наведен напред, с кръстосани пред гърдите си ръце и кашля дълго, докато повече не можеше да кашля. През следващите два дни изминаха не повече от десет мили. Пресякоха реката и скоро след това стигнаха до един кръстопът. По-нататък над провлака беше минала буря, която от изток до запад бе изравнила мъртвите дървета със земята и сега те приличаха на бурени на дъното на река. Тук направиха лагера си и когато той легна, разбра, че няма да може да продължи по-нататък и че това е мястото, където щеше да умре. Момчето седеше и го гледаше, а в очите му напиреха сълзи. О, татко, каза то.

Мъжът гледаше как момчето върви през тревата и сетне коленичи с чашата вода, която беше донесло. Навсякъде около него имаше светлина. Той взе чашата, пи и легна назад. Останала им беше само една консерва от праскови и мъжът отказа да яде. Не мога, каза той. Ти, яж.

Ще ти оставя половината.

Добре. Остави ми за утре сутринта.

Момчето взе чашата и се отдалечи и когато го направи, светлината тръгна с него. То искаше да се опита да направи палатка с брезента, но мъжът не му позволи. Каза, че не иска да има нищо над него. Лежеше и гледаше момчето под светлината на огъня. Искаше да може да го вижда. Огледай се, каза си той. Няма пророк в дългата хроника на земята, който да не заслужава да бъде почетен тук днес. Както и да сте го казали, били сте прави.

На момчето му се стори, че усеща миризма на мокра пепел във вятъра. То излезе на пътя и се върна, влачейки парче шперплат от крайпътните боклуци. Заби с камък четири пръчки в земята и направи навес, който макар и паянтов, щеше да ги пази от дъжда. Остави сигналния пистолет и взе револвера със себе си, търсейки нещо за ядене, но се върна с празни ръце. Мъжът хвана ръката му. Ти трябва да продължиш, каза той, хриптейки. Аз не мога да дойда с теб. Но ти

трябва да продължиш. Не знаеш какво има там надолу по пътя. Винаги сме имали късмет. Ти също ще имаш късмет. Ще видиш. Просто върви. Всичко ще бъде наред.

Не мога.

Няма нищо. Това се задаваше от много време. Просто сега настъпи часът. Продължи да вървиш на юг. Прави всичко, както го правехме заедно.

Ти ще се справиш, татко. Моля те!

Не, няма да се оправя. Дръж пистолета винаги със себе си. Трябва да намериш добрите хора, но не можеш да поемаш никакви рискове. Никакви рискове. Чуваши ли ме?

Искам да бъда с теб.

Не можеш.

Моля те.

Не можеш. Ти трябва да носиш огъня.

Не знам как.

Да, знаеш.

Той истински ли е? Огънят?

Да, истински е.

И къде е той? Аз не знам къде е.

Да, знаеш. Той е вътре в теб. Винаги е бил там. И аз го виждам.

Просто ме вземи с теб. Моля те.

Не мога.

Моля те, татко.

Не мога. Не мога да държа сина си мъртъв в ръцете си. Мислех, че мога, но не мога.

Ти каза, че никога няма да ме изоставиш.

Знам. Съжалявам. Имаш цялото ми сърце. Винаги си го имал. Ти си най-доброто момче. Винаги си бил. Ако не съм тук, ти пак ще можеш да разговаряш с мен. Ще можеш да ми говориш и аз ще ти отговарям. Ще видиш.

Ще те чувам ли?

Да. Ще ме чуваш. Ще трябва да си представиш, че се случва наистина. И ще ме чуваш. Ще трябва да се упражняваш. Само не се предавай. Нали?

Добре.

Добре.

Много ме е страх, татко.

Знам. Но всичко ще е наред. Ще имаш късмет. Знам това. Трябва да спра да говоря. Ще започна пак да кашлям.

Добре, татко. Не е нужно да говориш. Добре.

Момчето тръгна надолу по пътя и се отдалечи толкова, колкото се осмеляваше, после се върна. Баща му беше заспал. Седна до него под шперплата и дълго го гледа. Затвори очи и започна да му говори, а той държеше очите си затворени и слушаше. Сетне опита отново.

Мъжът се събуди в мрака, кашляйки тихо. Лежеше и слушаше. Момчето седеше до огъня, наметнато с одеало, и го гледаше. Капки вода. Гаснеща светлина. Стари сънища нахлуха в будния свят. Капките се чуваха в пещера. Светлината идваше от свещ, която момчето носеше в свещник от кована мед. Восъкът капеше по камъка с прашене. Следи от неизвестни създания по умъртвения лъс. В студения коридор те бяха достигнали до място, от което нямаше връщане назад, и още от самото начало големината му се определяше единствено от светлината, която носеха с тях.

Помниш ли онова малко момче, татко?

Да. Помня го.

Мислиш ли, че то е добре?

О, да. Мисля, че е добре.

Мислиш ли, че се беше изгубило?

Не. Не мисля, че беше изгубено.

А аз се боя, че се беше изгубило.

Мисля, че е добре.

Но кой ще го намери, ако е било изгубено? Кой ще намери онова малко момче?

Добротата ще намери малкото момче. Винаги така е ставало. И така ще бъде.

Момчето спа до баща си тази нощ. Беше го прегърнало, но когато се събуди на сутринта, той беше студен и вкочанен. Дълго седя там и плака. Сетне стана и тръгна през гората към пътя. Когато се върна, коленичи до баща си, хвана студената му ръка и започна да повтаря името му отново и отново.

Остана там три дни, после тръгна по пътя. Погледна надолу и сетне в посоката, от която бяха дошли. Някой идваше към него. Понечи да побегне обратно към гората, но не го направи. Просто седеше на пътя и чакаше, държейки пистолета в ръката си. Беше струпало всички одеала върху баща си и беше премръзнало и гладно. Мъжът, който се приближи, се спря и се загледа в него. Беше облечен в скиорско яке в сиво и жълто. Носеше на рамото си пушка с плетен кожен ремък и гумен патрондаш с муниции за оръжието. Ветеран от стари схватки, брадясал, с белег на бузата и обгоряла скула. Едното му око непрекъснато блуждаеше. На лицето му трепна усмивка и когато заговори, устата му се движеше някак спънато.

Къде е човекът, с когото беше?

Умря.

Той баща ли ти беше?

Да. Той ми беше татко.

Съжалявам.

Не знам какво да правя.

Мисля, че трябва да дойдеш с мен.

Ти от добрите ли си?

Мъжът дръпна качулката от главата си. Косата му беше дълга и сплъстена. Погледна небето. Като че ли там имаше нещо за гледане. Сетне погледна момчето. Да, каза той. Аз съм от добрите. Защо не прибереш пистолета?

Не трябва да позволявам на никого да ми вземе пистолета. В никакъв случай.

Не ти искам пистолета. Просто не искам да го насочваш към мен.

Добре.

Къде са ти нещата?

Нямаме много неща.

Имаш ли спален чувал?

Не.

А какво имаш? Одеала?

Завил съм татко с тях.

Покажи ми.

Момчето не помръдна. Мъжът го наблюдаваше. Сетне клекна на едно коляно, свали пушката от рамото си, опря дулото ѝ на земята и се облегна на приклада. Патроните в патрондаша му бяха ръчно направени и краищата им бяха залепени с восък. От него идваше миризма на дървесен дим. Виж, каза той. Имаш две възможности. Възникна спор дали изобщо да идвам при теб. Можеш да останеш тук с баща си и да умреш или да дойдеш с мен. Ако останеш тук, трябва да стоиш далече от пътя. Не знам как сте стигнали чак дотук. Но ти трябва да дойдеш с мен. Всичко ще бъде наред.

Откъде да знам, че сте от добрите?

Не можеш да го знаеш. Ще трябва да рискуваш.

Вие носите ли огъня?

Какво да правим?

Да носите огъня.

Ти си малко странен, а?

Не съм.

Само малко.

Да.

Няма нищо.

Е?

Какво, дали носим огъня?

Да.

Да, ние носим огъня.

Имате ли деца при вас?

Имаме.

Имате ли малко момче?

Имаме едно малко момче и едно малко момиче.

Колко голямо е момчето?

Горе-долу колкото теб. Може би малко по-голямо.

И вие не ги ядете.

Не.

Вие не ядете хора.

Не, ние не ядем хора.

И аз мога да дойда с теб?

Да. Можеш.

Добре тогава.

Добре.

Те влязоха в гората и малко по-късно мъжът клекна до посивялата съсухрена фигура под наклоненото парче шперплат. Това ли са всичките ти одеала?

Да.

А това твойт куфар ли е?

Да.

Мъжът се изправи и погледна момчето. Защо не отидеш да ме почакаш на пътя? Аз ще донеса одеалата и всичко останало.

А татко?

Какво за него?

Не можем просто да го оставим така?

Да, можем.

Не искам да го види някой.

Никой няма да го види.

Може ли да го покрия с листа.

Вятърът ще ги отнесе.

Може ли да го завием с едно от одеалата?

Да. Аз ще го направя. А сега върви.

Добре.

Момчето чакаше на пътя и когато мъжът излезе от гората, носеше куфара и одеалата, хвърлени през рамо. Отдели едно от тях и го подаде на момчето. Ето, каза той. Наметни се. Премръзнал си. Момчето протегна ръка, подавайки му пистолета, но той отказа да го вземе. Задръж си го, каза мъжът.

Добре.

Знаеш ли как да стреляш с него?

Да.

Добре.

А татко?

Нищо повече не можем да направим за него.

Мисля, че искам да се сбогувам с него.

Сигурен ли си?

Да.

Добре, върви. Ще те чакам тук.

Момчето се върна в гората и коленичи до баща си. Той беше завит с одеало, както беше обещал мъжът. Момчето не го отви, просто седеше до него, плачеше и не можеш да спре. Плака дълго. Ще ти говоря всеки ден, прошепна то. И няма да забравя. Каквото и да става. Сетне стана, обърна се и тръгна към пътя.

Когато го видя, жената го прегърна и го задържа. О, каза тя, толкова се радвам да те видя. Понякога тя му говореше за Бог. Момчето се опитваше да говори на Бог, но най-хубаво беше, когато говореше на баща си. То наистина не забрави и той наистина му отговаряше. Жената каза, че всичко е наред. Тя каза, че неговият дъх е дъхът на Бог и той дори преминава от човек на човек през цялото време.

Някога в планинските потоци имаше пъстърви. Човек можеше да ги види в кехлибарената вода, където белите върхове на перките им браздяха леко повърхността. Вземеш ли ги в ръката си, миришеха на мъх. Лъскави, силни и гъвкави. По гърбовете им имаше плетеници от шарки, които бяха карти на света в неговото ставане. Лабиринти и карти. На нещо, което не може да бъде върнато. Нито да бъде поправено. В дълбоките долини, където те живееха, всички неща бяха по-стари от човека и трептяха от тайнственост.

Издание:

Кормак Маккарти. Пътят

Превод: Станимир Йотов

Редактор: Силвия Йотова

Коректор: Стойна Стоянова

Американска. Първо издание

ISBN: 978–954–641–044–3

Формат 84x108/32. Печ. коли 14.75

ИК „ПЕРГАМЕНТ ПРЕС“

Предпечатна подготовка „Ибис“

Печатница „Симолини“

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.